પ્રકાશક :
શ્રી પનાલાલ લાલચંદ
ઠે૦ રાવપુરા, કોઠીપોળ,
મંછાસદન,
મુ. વડોદરા [ગુ.]

卐

વીર સંવત ૨૫૦૪
વિક્રમ સં. ૨૦૩૪
ઇસ્વીસન – ૧૯૭૮

卐

મુદ્રણસ્થાન :
સ્યાદ્વાદ મુદ્રણાલય,
ઠે૦ વૃદ્ધિ–નેમિ–અમૃત વિહાર,
ભૂતેશ્વર રોડ,
પાલીતાણા ૩૬૪૨૭૦

પ્રકાશકીય નિવેદન

卐卐卐

આજે પરમપૂજ્ય વંદનીય મહાત્મા ઉપાધ્યાય શ્રી સકલચંદ્રજી કૃત સત્તરભેદી પૂજા તેના નોટેશન સાથે પ્રગટ કરતાં ખૂબ જ આનંદ થાય છે. સંગીત ક્ષેત્રને લગતા પુસ્તકનું પ્રકાશન અમારી સંસ્થા માટે અનોખું પ્રકાશન છે. તેથી સંસ્થા માટે ગૌરવની વાત છે.

નોટેશનના કર્તા શ્રેષ્ઠ સંગીતકાર શ્રી ગુલામરસુલખાંએ જે શ્રમ લઈને આ કાર્ય કર્યું તે બદલ તેઓ પણ ખરેખર ધન્યવાદને પાત્ર છે.

પરમપૂજ્ય પરમોપકારી આચાર્યદેવો શ્રીમદ્ વિજય-પ્રતાપસૂરીશ્વરજી મહારાજ તથા યુગદિવાકર શ્રીમદ્ વિજયધર્મસૂરીશ્વરજી મહારાજના આશીર્વાદ અને પૂ૦ મુનિશ્રી યશોવિજયજી મહારાજ વગેરેના સહકારથી આ સંસ્થા આવાં પ્રકાશનો કરવા શક્તિમાન બની છે તે બદલ પૂ૦ ગુરુદેવોના પરમ આભારી છીએ.

તા. ૧-૭-૭૮ —પનાલાલ લાલચંદ

ગ્રન્થ બારી

[પ્રસ્તાવના]

લેખક : મુનિ યશોવિજય

મારા સંગીતગુરુ આગ્રા ઘરાણાના ભારત પ્રસિદ્ધ સંગીતકાર શ્રી ફૈયાંઝખાંના સગા ભાણેજ ખાં સાહેબ શ્રી ગુલામરસુલ ગવૈયા તરીકે તો નિષ્ણાત છે, પણ હારમે.નિયમના નિષ્ણાત તરીકે ભારતભરમાં સુપ્રસિદ્ધ છે. તેઓએ ૫૦ વરસ પ'લા કરી આપેલું સત્તરની સદીમાં થયેલા ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ સકલચંદ્રજીએ બનાવેલી સત્તરભેદી પૂજાનું નોટેશન, પૂજા સાથે પ્રકાશિત્ત થતાં હું અનેક રીતે પ્રસન્નતા અનુભવું છું. એક તો આ પ્રકાશનથી પ્રથમ ખાંસાહેબની ઇચ્છા બર આવતાં વિદ્યાગુરુ તરીકેનું યત્કિંચિત્ ઋણ અદા થાય છે. બીજી પ્રસન્નતા એ કે સંગીતના શ્રેષ્ઠ-કોટિના રાગોમાં બેસાડેલી પૂજાઓ તેના સ્વરો-નોટેશન સાથે પ્રગટ થઈ રહી છે. આ રીતે નોટેશન સાથે પૂજા પ્રગટ થાય એ ઘટના જૈન પૂજાના ઇતિહાસમાં (પ્રાય:) પહેલી છે. અને આથી શાસ્ત્રીય (કલાસીકલ) સંગી-તના રસિકોને જરૂર આનંદ થશે. ત્રીજી પ્રસન્નતા જે રાગો અને જે તાલોમાં લયઢબ સાથે પૂજાઓ શીખ્યા તેજ વસ્તુ મુદ્રણ થવાથી ચીર-કાલીન અવસ્થાને પામી રહી છે. અને ચોથી પ્રસન્નતા ભલે તદ્દન નાની પણ જવલ્લે જ પ્રકાશનનું પુણ્ય મેળવે તેવી કૃતિ અમારી સંસ્થા તરફથી પ્રકાશિત થઈ રહી છે તે, આ પૂજા પછી થોડાક ભાવનાનાં ગીતો નોટેશન સાથે આપ્યાં છે.

હવે થોડી મારી વાત

હું જ્યારે આઠેક વર્ષનો હતો ત્યારથી સરકાર હસ્તક ચાલતી સંગીત શાળામાં જોડાતા સંગીત વિદ્યાના ક્ષેત્રમાં મારો આદ્ય પ્રવેશ થયો. ત્યાર પછી પ્રાય: એકાદ વર્ષ બાદ ડભોઈના જૈન સંઘને પોતાના બાળકોને પૂજા-ભાવના વગેરેમાં તૈયાર કરવાની મનોભાવના થતાં જૈન પાઠશાળાના મુકામમાં સંગીત કલાસ ચાલુ કર્યા અને શીખવવા માટે ખાંસાહેબની જ નિયુક્તિ કરી, પંદરેક છોકરાઓ આ જ્ઞાન પ્રાપ્તિ માટે જોડાયા હતા.

સરકારી શાળાનો સમય સાંજના સાતથી આઠનો હતો અને નવથી સાડાદશનો સંઘની સંગીતશાળાનો સમય હતો. પ્રથમ લગભગ ૪૦ શાસ્ત્રીય રાગો શીખ્યા, વળી કવાલી, ગઝલો, ઠુમરી વગેરે પ્રકારો શીખ્યા, પછી સત્તરભેદી પૂજાઓ, સ્તવનો, પદો વગેરે શીખ્યા. બપોરના ઉસ્તાદના ઘરે પણ ભણવા કલાકેક જતો હતો વાદ્યકલામાં ઢોલક, તબલા, બંસરી પીપુડી, ફીડલ, સતાર, સારંગી, ખંજરી, મંજીરા વગેરે તેના ઉસ્તાદો પાસે શીખ્યા, પછી નૃત્યની તાલીમ સુરતના એક નૃત્યના નિષ્ણાત મુસ્લીમ ગુરુ પાસે શીખ્યા, પછી દાંડીયારાસ શીખ્યા. નૃત્ય પરીનો વેષ પહેરીને કરતા હતા. મારી સાથે બીજા પાંચ છોકરાઓ નૃત્યાદિકની તાલીમમાં હતા. એટલે મારી નાની ઉમરના છોકરાઓની ટીમ જ્યાં જઇએ ત્યાં સંગીત અને નૃત્ય કલાનો અદ્‌ભુત પ્રભાવ પાડતી. મને યાદ છે કે બુહારી પાસેના જલાલપુરમાં દશ દશ હજાર માણસોની વચ્ચે નાચવાની તક પણ અમને મળેલી.

'મોરલી' એ અમારો ખાસ વિષય હતો જે જોઈને હજારો હૈયાં સ્તબ્ધ બની જતાં. તમામ પૂજાઓ શીખતાં અને ભણાવતાં ભણાવતાં લગભગ મોઢે થઇ ગઈ હતી. આ પૂજા શાસ્ત્રીય સંગીતમાં અને દેશી ઢબમાં બંને રીતે શીખ્યા. હું સંગીતનો અભ્યાસી હોવાથી સમાન ક્ષેત્રની એટલે કે સંગીતના ક્ષેત્રની નામાંકિત અનેક વ્યક્તિઓ સાથે સહજ રીતે પરિચય થઈ જતો હતો.

સખેદ કહેવું જોઇએ કે સંસારી અવસ્થામાં લીધેલું આ જ્ઞાન દીક્ષા લીધા બાદ કટાતું ગયું. કેમકે દીક્ષા બાદ સૌરાષ્ટ્રમાં ૧૪ વરસ વીચર્યા. કાઠિયાવાડમાં મોટે ભાગે ચલણ દેશી સંગીત પદ્ધતિનું એટલે શાસ્ત્રીય રાગમાં હારમોનિયમ બજાવનાર પૂજામાં જવલ્લેજ હોય, વળી થોડો મારો શરમાળ અને સંકોચવાળો સ્વભાવ, આના કારણે મને બોલવાનો ઉત્સાહ ભાગ્યે જ થતો, પરિણામે શાસ્ત્રીય સંગીત નબળું પડયું અને વરસો બાદ ગાવાનો રસ નષ્ટ પ્રાયઃ બન્યો. અલબત હજુ હું મારી મેળે સંગીતની મોજ એકલો બેઠો હોઉં ત્યારે, કોઇ સ્તવન કે કોઇ પદદ્વારા માણી લઉં છું. જો કે ધારું તો બે ચાર મહિના સારો સંગીતકાર રાખીને મારા સંગીતના જ્ઞાનને પૂર્વવત્ તાજું કરી શકું, કેમકે અંતર્ગત બધોય સંસ્કાર બેઠો છે. એટલે ઇચ્છાઓ ઘણી કરેલી પણ પ્રમાદમાં રહી જ ગયું. હવે તો 'આજે બહોત ગઈ થોડી રહી' જેવી તન મનની પરિસ્થિતિ પ્રર્વતે

છે. એટલે 'स्वान्तः सुखाय' પુરતી, અનેક માનસિક અશાંતિ કે દુઃખોની રામબાણ દવા જેવી સંગીતની મીઠી મધુરી મોજ ક્યારેક ક્યારેક પદોદ્વારા માણી લઉં છું. આ મોજ માણું છું ત્યારે આટલું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યા પછી ગાવામાં કંજુસ રહ્યો તેનો અને એથી જે ઝરણું મુકવી દીધું તેનો ઉંડો ખેદ પણ થાય છે, પણ जीवा कल्मवशा હોવાથી બીજી જ પળે ફીકરની ફાકી કરી નાખું છું.

એક વખતે મારા સંગીત ગુરૂશ્રીએ કહ્યું કે સત્તરભેદી પૂજા નોટેશન સાથે મેં તૈયાર કરેલી છે. આપ મારી મહેનત ચિરંજીવ બને અને મારા જીવનનું સંભારણું બને માટે જો છપાવી આપો તો સારૂં !

હું જાણતો જ હતો કે સંગીત શાસ્ત્રના સહુથી સર્વશ્રેષ્ઠ અને કિલષ્ટ રાગોમાં તૈયાર થયેલી પૂજાઓ જે તે ગવૈયાઓ બરાબર ગાઇ શકતા નથી, તો જો, નોટેશન સાથે તે બહાર પડે તો આ પૂજાના થોડાક અભ્યાસી સંગીતકારો ઉભા થવાની તક ઉભી થાય. એટલે આ પૂજા પ્રકાશિત કરી છે.

આની પ્રેસકોપીમાંની પૂજાઓ હું તપાસી ન શક્યો, પ્રુફ હું મુંબઇ હતો એટલે પ્રુફ પણ જોવાનું શક્ય ન હતું એટલે પૂજામાં ક્યાંક થોડી અશુદ્ધિઓ રહી જવા પામી છે ખરી રીતે આવી પૂજાઓ 'અથેતિ' સુધી મારે જ જોઇ જવી એજ યોગ્ય હતું. પણ અનેક મોટા કામોને રીતસર ન્યાય આપવાનું જ્યારે અશક્ય કે દુઃશક્ય બન્યું હોય ત્યારે, આવા નાના કામોમાં સમય કાઢવાનું મન આનાકાની કરે તે સ્વભાવિક હતું. છતાં આરંભમાં ન કર્યું તો છેવટે અન્તમાં કરવું પડયું, એટલે કે વિહારમાં હસ્તલિખિત પ્રતિઓ સાથે રાખી હતી એટલે ચૈત્ર મહિનામાં વિહારમાં જ પાઠો મેળવી, મારી દૃષ્ટિએ જે યોગ્ય પાઠ લાગ્યો તે સ્વીકારીને સંશોધન કર્યું છે.

પ્રતિઓ પણ પુરી શુદ્ધ ન હતી, ક્યાંક અંદરોદર જુદી પડતી હતી. વિહારમાં વધુ સંશોધન શક્ય ન હતું. એટલે આ સંશોધન મને પૂરો સંતોષ ઉપજે એ રીતે બની નથી શક્યું, છતાં મારી વિવેક બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરી યથોચિત્ પાઠ નિર્ણય લીધો છે.

તમામ પૂજાઓ અલગ પણ છાપી છે. જે અનેક રીતે ઉપયોગી થશે.

તમામ પૂજાઓ પ્રાચીન પ્રતિઓ સાથે એકવાર ખંતપૂર્વક કોઈ વિદ્વાન સાધુ જો મેળવી આપે તો કાયમ માટે શુદ્ધ પાઠવાળી પૂજાઓ સમાજને પ્રાપ્ત થાય. આ નાનું પણ મહદ્‌પુણ્યનું કામ છે. કોઇ વિરલ આત્માને કાને મારો આ અવાજ પહોંચે તો કેવું સારું ! પૂજાઓના વિષય અને ક્રમમાં થોડું મતાંતર જોવાયેલ છે.

પરમપૂજ્ય પરમતારક વિદ્વદ્વર્ય સ્વ. દાદાગુરૂ આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્‌ વિજયપ્રતાપસૂરીશ્વરજી મહારાજની સત્કૃપાથી, તેમજ પરમકૃપાળુ, અજોડ વ્યાખ્યાનકાર જૈન તત્વજ્ઞાનના સર્વોચ્ચ કોટિના વિદ્વાન, પૂજ્યપાદ યુગદિવાકર ગુરુદેવ આચાર્ય શ્રીમદ્‌ વિજયધર્મસૂરીશ્વરજી મહારાજના આશીર્વાદો આ કૃતિના પ્રકાશનને સાંપડયા છે.

આ માટે પૂજ્યગુરુવર્યોનો પણ ભારોભાર આભાર માનું છું ભૂલ-ચૂક ક્ષતિ માટે 'મિચ્છામિ દુક્કડં.'

સંગીત અને તેની વિશ્વની જડ ચેતન પદાર્થો ઉપર અસર, તેમજ મારા ચિત્ત ઊપર એનો પ્રભાવ, એ વિષય ઉપર મારે મારું ચિંતન રજૂ કરવું હતું, પણ અનિવાર્ય સંજોગોમાં લખી નથી શકાયું છતાં ટૂંકમાં કહેવું હોય તો સંગીત નૃત્ય કે નાટકનો પ્રભાવ તીર્થંકર નામકર્મ સુધીની સર્વોચ્ચ કોટિની પુણ્યકૃતિને બંધાવનાર છે. સંગીતની અદ્‌ભુત ઊંડી અને ઠંડી તાકાતને ઓળખવા આથી વધુ પુરાવાની જરૂર ખરી ?

આ સત્તરભેદી પૂજાને જૈન સંઘમાં કેટલો મોટો દરજ્જો મળ્યો છે કે ગુજરાતમાં તો પજુસણ પછી શ્રી સંઘના શ્રેય માટે ખાસ આ પૂજા ભણાવાય છે. પ્રતિક્રમણમાં છીંક આવી હોય તો તે દોષના નિવારણ માટે આ જ પૂજા ભણાવાનો રિવાજ છે. આ પૂજામાં ક્ષુદ્રદોષો, વિઘ્નોને શાંત કરવાની શક્તિ છે.

જૈન સાહિત્ય મંદિર,
પાલીતાણા
સંવત ૨૦૩૪

—મુનિ યશોવિજય

卐—卐

શ્રીજી પૂજા અંગે એક જરૂરી વિચારણા

તા. કઃ— અહીં આ રજૂ થતા વિચારો આખરી છે એવું ન સમજવું.
આ એક મારી આનુમાનિક વિચારણા છે.

આ પૂજાના કર્તા તપાગચ્છીય શ્રી સકલચંદ્રજી ઉપાધ્યાય છે. તેઓ શ્રીએ પોતેજ પોતાની પૂજામાં પૂજાના દ્રવ્ય અંગે મતાંતર દર્શાવ્યું છે. આથી તમે ચક્ષુયુગલ પૂજા પણ કહી શકો અથવા એને વસ્ત્રયુગલ પૂજા પણ કહી શકો. આ વાત ખુદ તેમણે જ પૂજાની બીજી કડીમાં 'અહવા પાઠાંતરે' પાઠથી દર્શાવી છે.

આજ ઉપાધ્યાયજીએ એકવીશ પ્રકારી પૂજા પણ બનાવી છે. અને તે પૂજાસંગ્રહની બુકમાં છાપેલી છે. આ પૂજામાં પ્રતિમાજીના અંગ ઉપર તેમજ પ્રતિમાજીની સમક્ષ અને પ્રતિમાજી ઉપર ચઢાવાના દ્રવ્યોની વાત જણાવી છે. આ પૂજાની બીજી ગીત પૂજામાં માત્ર વસ્ત્રપૂજાની જ વાત કરે છે. ચક્ષુની તો વાત જ કરતાં નથી. પૂજાના કર્તા એક જ હોવા છતાં પરંપરાગત વહી રહેલા પ્રવાહને અનુસરીને ભલે વૈકલ્પિક વાત કરી, પણ પોતાની સ્વયં પસંદગી કે ઝોક શું છે તે તો તેઓશ્રીએ વસ્ત્રપૂજાને પ્રાધાન્ય આપી જણાવી દીધું છે. વળી ખુદ પૂજામાં ચક્ષુનું નામ લીધું, પણ ચક્ષુ કેવા હોવા જોઈએ તેને સ્પર્શતી કોઈ વાત જ ન કરી, જ્યારે વસ્ત્ર અંગે તો સારો એવો પરિચય આપ્યો.

અંચલગચ્છીય શ્રી મેઘરાજ મુનિશ્રીએ તેમજ શ્રીમદ્ આત્મારામજી (વિજયાનંદસૂરિજી) મહારાજે સ્વકૃત સત્તરભેદી પૂજામાં સકલચંદ્રજીએ જે વાત કરી તેજ તેમને કરી છે પણ પૂજાઓ જોતાં સહેજે એવી છાપ પડે કે, તેઓને પણ વધુ ઈષ્ટ વસ્ત્રયુગલ હતું. મૂર્તિ કે પ્રતિમા ઉપર રંગથી બનાવેલા ચક્ષુ રોજે રોજ થતા જળના અભિષેકથી, અંગલુંછણા ઘસવા વગેરે કારણે નેત્રનો રંગ ઘસાઈ જતો, આના પરિણામે ચક્ષુઓ નકામી થઈ જતી. એથી અજૈન દેવદેવીઓને લગાડવામાં આવતો કોડા–કોડીની સફેદ આંખોનો જૈન મૂરતિઓમાં ઉપયોગ થવા માંડયો (જે અન્ય પ્રાંતોનાં ગામડાઓમાં જૈન મૂર્તિઓમાં આજે પણ ચાલુ છે) એક અનુકૂળ બાબત એ હતી કે બંધ કોડાની આંખો જ એવી હોય છે કે જે આંખનાં ખાડા-માંજ બેસાડી શકાય. પણ રાજકીય, સામાજિક અને આર્થિક પરિસ્થિતિમાં

જેમ જેમ પલટો થવા માંડયો, તેમજ જૈન સંઘની ભક્તિ અંગેની સમજમાં વધારો થયો. એટલે એમને કોડાની આંખો આવા દેવાધિદેવ જિનેન્દ્રભગવાન માટે બંધ બેસતી કે ઉચિત ન લાગી. વળી સમય જતાં કોડાની આંખોના રંગો પણ પ્રક્ષાલ-પખાલ જલ અને અંગલુંછણાના ઘસારાથી ઘસાઇ જતા. એટલે આ પરિસ્થિતિ કાયમી ઉકેલના મનોમંથનમાંથી આજે વપરાતી કાચની ચક્ષુઓનો જન્મ થયો હશે એવું મારૂં સમજવું છે, પછી જે હોય તે.

એક દુઃખની કે ખટકતી બાબત એ છે કે આજે ભગવાન ઉપર જે ઉપચક્ષુઓ ચીટકાવાય છે, તે ચક્ષુઓની ડીઝાઇન બરાબર નથી. આ ચક્ષુઓ એવી સાઇઝમાં અને એવી ઢબના છે કે તે નેત્રના બરાબર ખાડામાં આવી શકે તેવા નથી અને એથી વધુ અનુચિતપણું એ છે કે આ ઉપનેત્રો જાડાઇમાં વધુ હોવાથી ખાડાની બહાર ઉંચા રહે છે. નેત્ર હંમેશા ખાડાની અંદર જ એના હિસાબ મુજબ સમાઈ જાય તો જ તે વધુમાં વધુ સ્વાભાવિક (નેચરલ) લાગે, નહીંતર તે વિકૃત-બેડોળ અને બનાવટી બની જાય છે અને પરિણામે મૂર્તિની સુંદરતા મધુરતા અને એ કરતાં એમની પ્રસન્નતા ચાલી જાય છે. મૂરતિ બેડોળ, કૃત્રિમ અને ભયંકર લાગે છે. રોજના ટેવાએલા ભક્તજનોને અને જેણે આ જાતની સમજણ નથી હોતી તેને કલ્પનાએ આવતી નથી. આવી વ્યક્તિઓને વાંધાભર્યું કશું ન લાગે, પણ સુજ્ઞોનો અભિપ્રાય એ જ અભિપ્રાય ગણાય છે. અને આવા કેટલાએ જૈનો અને અજૈનો અને પરદેશીઓ જેઓને મારે વાલકેશ્વરના મંદિરમાં પરિચય આપવા જવુ પડતુ ત્યારે એ જ લોકો મારી સામે પ્રશ્ન ઉઠાવી અરૂચિ વ્યક્ત કરતા હતા અને વીતરાગ મુદ્રાની શાન્તતા અશાન્તતાને જ્યારે વ્યક્ત કરનારી બને ત્યારે આવો ઉપચક્ષુઓ વિવેકી ભક્તિનું અંગ મટી અવિવેકી ભક્તિનું અંગ બની નથી જતા ને ? તે તટસ્થ રીતે ગંભીરતાથી વિચારવું શું જરૂરી નથી ?

પણ **ગતાનુગતિકો લોકઃ** જેમ આની સામે કોઇ અવાજ ઉઠાવતું નથી. ઉહાપોહ થતો નથી અને યોગ્ય રાહ લેવા પ્રયત્નો થતા નથી.

મેં આજથી ૨૩ વરસ પહેલા જયપુરના જડીઆને ખાડામાં બેસી જાય તે રીતે જ ચક્ષુ બનાવવા માટે સમજાવતાં તેને હા પાડી હતી. પણ કમભાગ્યે ટૂંક સમયમાં તેનું મૃત્યુ થતાં તે કાર્ય થઇ શક્યું નહિં,

નહીંતર કદાચ દેશભરમાં આવાજ ચક્ષુઓનો વપરાશ શરૂ થઇ જાત જો કે થોડા સમય ઉપર સુરતવાળા કારીગરોએ અંદર બંધબેસતા થાય તેવા ચક્ષુઓ બનાવેલા મને બતાવ્યા પણ ખરા, પણ હજુ તે કામ મને સંતોષજનક ન લાગ્યું. હાલમાં ચાંદી ઉપર મીનો ચઢાવેલી જાત તૈયાર થઇ છે.

અહિં એક પ્રશ્ન સ્વાભાવિક રીતે થઈ શકે કે શું પ્રાચીન કાળમાં ચક્ષુઓ રાખવામાં આવતા હતાં ખરાં?

આનો જવાબ એ છે કે આજે જેવા ચક્ષુઓ બેસાડીએ છીએ તેવા તો હતા જ નહિં, કેમકે ત્યારે આવા કામની કલ્પના ન હતી. પરંતુ મોટા ભાગે કોડાકોડીના ચક્ષુઓ લગાવાની પ્રથા હતી, પણ તે કેટલી જુની માણવી? આ માટે ચોક્કસ નિર્ણય આપી શકાય તેવું સાધન નથી. પરંતુ ધાતુ મૂર્તિઓમાં આંખમાં કીકીની જગ્યાએ *ચાંદીની ગોળ કીકી ખાડો કરીને અથવા ખાડો કર્યા વિના ચીટકાવવની પ્રથા હતી. આ પ્રથા બારસો વરસ પહેલાંની મળેલી મૂર્તિઓમાં (ચાંદીની કીડીઓ) જોવા મળે છે. પણ પાષાણ કે આરસમાં આવું કોઈ ધોરણ જોવા મલ્યું નથી. પ્રાચીન કાળમાં જઇએ તો પાષાણ મૂર્તિઓ ધ્યાનસ્થ (એટલે અડધી મીંચેલી આંખોવાળી) થતી હતી. મથુરાની કંકાલી ટીલાની મૂર્તિઓ મથુરા શહેરમાં જઇને પ્રદર્શન હોલમાં જોઈ લેશો તો મોટા ભાગની ઢગલાબંધ મૂર્તિઓ અર્ધોન્મિલન છે. ધ્યાનસ્થ મૂર્તિઓમાં ચક્ષુનો પ્રશ્ન રહેતો નથી. અતિપ્રાચીન કાલમાં આરસ કરતાં ખાસ કરીને અન્ય પાષાણની મૂર્તિઓ વધારે થતી હતી. કેમકે અમુક અમુક કાળે આરસની પ્રાપ્તિ કેટલાંક કારણોસર દુર્લભ હતી. જ્યારે અન્ય પાષાણ લગભગ બધેય સુલભ હતો.

---

* કોઈ કોઈ મૂર્તિમાં આખી આંખ સફેદ ચાંદીના પતલા પતરાથી જડી દઇ વચમાં શ્યામ રત્નની (-કે પત્થરની) કીકી બેસાડવામાં આવતી હતી. ક્યારેક ત્યાં શ્યામ મીનો પણ ભરવામાં આવતો હતો.

હાલમાં અમારા શિલ્પી કારીગરોને વરસો પહેલાં આપેલી સૂચનાથી મૂર્તિમાં કીકીની જગ્યાએ ખાડો પાડી અંદર કીકી જેવડો જ કાળો પત્થર લગાડી દે છે. દીલ્હી વગેરે સ્થળે આ રીતની મૂર્તિઓ પધરાવેલી છે.

પ્રશ્ન : કેટલાક વિજ્ઞ લોકો પણ તીર્થંકરનું ધ્યાનસ્થ ચિત્ર જોઇને સવાલ કરે છે કે ભગવાનને ધ્યાનસ્થ ચીતરાવાય ?

આ સવાલ તેમના મનમાં ઉઠે એનાં બે કારણો છે. તેઓ એમ સમજે છે કે ભાવતીર્થંકર બન્યા પછી તેમને ધ્યાન પ્રક્રિયા હોતી જ નથી. બીજું કારણ છેલ્લા સેંકડો વરસથી બનતી મૂર્તિઓ લગભગ ઉન્મિલન એટલે ઊઘાડા ચક્ષુઓ વાળી જ જોવા વધુ મલે છે. એટલે તેનાથી વિપરીત દૃશ્ય જુએ એટલે ચાલુ પ્રવાહના સંસ્કારથી ભીંજાએલી બુદ્ધિ પ્રસ્તુત સવાલ ઉઠાવે તે સ્વભાવિક છે. પણ હકીકતમાં જોઇએ તો ભાવાવસ્થામાં પણ શાસ્ત્રદૃષ્ટિએ સર્વથા ધ્યાન કે તેની સત્તાના અસ્તિત્વનો ઈન્કાર કરી શકાય તેવું નથી.

બાકી એક વાત એ બરાબર યાદ રાખવી અતિ જરૂરી છે કે મૂર્તિ ભગવાન માટે નથી બનાવતા પણ આપણા માટે બનાવીએ છીએ. એ સંજોગોમાં સાધકને તેઓની ઉચિત મુદ્રામાંથી (ધ્યાનસ્થ કે અધ્યાનસ્થ) જે મુદ્રા યોગ્ય લાગે તે મુદ્રાવાળી મૂર્તિ ભરાવી શકે.

દરેક બાબતમાં શાસ્ત્ર અને સ્થાપિત સિદ્ધાન્તોને વચ્ચેમાં લાવવાના નથી હોતા. કેટલીક બાબતોને પુરી જાણ્યા, સમજ્યા વિના, શાસ્ત્ર કે સ્થાપિત નીતિ-નિયમો જોડે મૂલવવાની નથી હતી. અજ્ઞાનભાવે જ્યાં જ્યાં એવા અસદ્ આગ્રહો ભૂતકાળમાં થયા છે ત્યાં ત્યાં ખોટા વિસંવાદો-મુશ્કેલીઓ સર્જાઇ છે. એમાંય આ એક આચારની શિલ્પવિષયક બાબત છે. ત્યાં તો તીર્થંકરના તીર્થંકરત્વને બાધ ન આવે તે રીતે વિવેકપૂર્વક નિર્ણયો કરવાના હોય છે.

—યશોવિજય

જૈન સંસ્કૃતિ કલાકેન્દ્રે બહાર પાડેલી રેકર્ડો અને પૂજ્ય ગુરુદેવની ભાવિ ઇચ્છા.

પરમપૂજ્ય મુનિશ્રી યશોવિજયજી મહારાજે જૈન પ્રજા અને ભાવિ યુવા પેઢી, જૈન ધર્મ પ્રત્યે શ્રદ્ધા, આદરવાળી બને, સીનેમાના કે બીજા શૃંગારીક કે સંસારીક ગીતો તરફનું ખેંચાણ ઓછું થઈ ધીમે ધીમે જૈન ધર્મના ધાર્મિક, આધ્યાત્મિક અને વૈરાગી ગીતો તરફ વળે અને જૈનોના ઘરમાં ધાર્મિક ગીતોનું ગુંજન થાય, નાના મોટા કે પથારીવશ આત્માઓને કે દુ:ખી આત્માઓને સાન્ત્વના અને આશ્વાસન મળે, એ માટે પૂર્વાચાર્યોના ભાવવાહી સુંદર કાવ્યોની અવસરોપયોગી રેકર્ડો બહાર પાડવા અમારી સંસ્થાને પ્રેરણા આપી અને સંસ્થાએ સવારમાં સાંભળવાનું માંગલિક પદો, સ્તવનો, ગીતો, સજ્ઝાયો, આરતિ, મંગલ દીવો વગેરેની રેકર્ડો ઉતરાવરાવી. આરતી વગેરેની રેકર્ડની તો ભારત સરકારે એર ઇન્ડિઆના વિમાનોમાં વગાડવા માટે પસંદગી કરી હતી. હાલમાં એ રેકર્ડો દેશના અનેક પ્રાંતોના અનેક શહેરમાં ગાજી રહી છે અને દક્ષિણના દિ. મંદિરોમાં તો નિયમિતપણે વાગી રહી છે. ખરેખર આવી રેકર્ડોનું વાદન સુંદર ભાવનમય વાતાવરણ ઉભું કરે છે. જનતાની ધાર્મિક ભાવના, ધાર્મિક સંસ્કારોને જાગ્રત કરે છે અને જાગ્રત હોય તો બળ આપે છે અને દુ:ખીયા મનને સુખીયું બનાવે છે. પૂજ્યશ્રીએ જૈન સમાજને એક ઉપયોગી અને આવશ્યક ભેટ પૂરી પાડી છે.

પૂજ્યશ્રીજીની ઇચ્છા ભક્તામર, પુણ્ય પ્રકાશનું સ્તવન, રત્નાકર પચ્ચીશી અને ધૂનના ગીતો વગેરે ઉતરાવાની હતી. પણ તે કામ ન બની શક્યું. પણ પૂજ્યશ્રીજી બીજી સંસ્થાઓને પ્રેરણા આપતા રહ્યા હતા. પૂજ્યશ્રીનો વિચાર અન્યોને સ્પર્શી ગયો અને આ કાર્ય રેકર્ડ નહિં તો ટેપો દ્વારા અન્ય સંસ્થાઓએ સુંદર રીતે શરૂ કરી દીધું છે.

પૂજ્યશ્રીની એક તીવ્રેચ્છા એ પણ હતી કે, જૈન પ્રજા, જૈન યુવાન યુવતીઓ કે ભાવિ જૈન પેઢી, ઘરે રહીને જૈન ધર્મનું પ્રાથમિક જ્ઞાન મેળવી શકે, એમાંય ઇંગ્લીશ માધ્યમ દ્વારા શિક્ષણ મેળવતા છોકરા–છોકરીઓનું જૈનત્વ ટકી રહે, એ માટે ઇંગ્લીશ વગેરે ભાષા દ્વારા જ પદ્ધતિસર જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે. એ માટે ક્રમપૂર્વક બધી હકીકતો અને વિષયોનું અતિ ઉપકારક આયોજન કરવાની હતી. હજુ પણ તેના વિચારો ચાલુ છે.

卐

મારી સંગીત કલા કથા

[લેખક : મુનિ યશોવિજય]

મારી યાદદાસ્ત મુજબ હું જ્યારે દસેક વર્ષનો હતો ત્યારે મારી જન્મભૂમિ ડભોઈની જૈન પાઠશાળામાં હું ધાર્મિક અભ્યાસ કરતો હતો તે સમયની આ વાત છે. ડભોઈ એ વડોદરા રાજ્યના પ્રથમ કક્ષાના શહેરો પૈકીનું એક શહેર છે. તે વખતે ત્યાં વિદ્યાપ્રિય અને પ્રજાપ્રિય શ્રીમંત સરકાર સયાજીરાવ ગાયકવાડનું રાજ્ય હતું. વિદ્યા-કલાના પ્રેમી મહારાજાને સંગીત વિદ્યા પ્રત્યે અત્યન્ત આદર હતો અને તેનો તેમણે અજબ શોખ હતો એટલે તેમના રાજ્યના મુખ્ય મુખ્ય શહેરોમાં પ્રજાને સંગીત પ્રવીણ બનાવવા માટે સંગીતશાળાઓ સ્થાપી હતી. એમાં ડભોઇ આવી જતું હતું, અર્થાત્ ડભોઇમાં પણ તે શાળા શરૂ થઈ ગઇ હતી. આ શાળાનો સમય કાયમ માટે સાંજનો હતો. ગુજરાતી શાળાના કેન્દ્રીય મહાખંડમાં આ શાળા ચાલતી હતી અને તે વખતે શાળાના શિક્ષક તરીકે ઐતિહાસિક શહેર આગ્રાના વતની અને 'વ્રજ' ભાષામાં સેંકડો ગીતો રચનાર સરસપિયા કાલેખાંના સુપુત્ર ઉસ્તાદ ગુલામ રસુલખાં સાહેબ હતા. તેઓ આ વિદ્યાના શ્રેષ્ઠ વિદ્વાન ગણાતા હતા અને ભારત વિખ્યાત સંગીત નિષ્ણાત સ્વ૦ શ્રી ફૈયાઝખાંના ભાણેજ થતા હતા. આ શાળામાં શહેરના વિવિધ કોમના વિદ્યાર્થીઓ શિક્ષણ લેતા હતા. એમાં મારા મિત્રો પણ હતા. હું પણ તેમાં દાખલ થયો.

દર્ભાવતી શ્રી પાર્શ્વજિન સંગીત મંડળની સ્થાપના

મારા શાળા પ્રવેશ પૂર્વે ડભોઈ સંઘના અગ્રણી કુટુંબના શેઠ ચુનીલાલના સુપુત્ર શ્રી મુળજીભાઈ આ શાળામાં સારૂં જ્ઞાન મેળવી રહ્યા હતા. એમણે શાળાના એક સારા વિદ્યાર્થી તરીકે નામના મેળવી. વિદ્યાગુરુની સારી એવી ચાહના મેળવી હતી.

સરકારી સંગીતશાળા શરૂ થતાં આ શહેરમાં આ વિદ્યા પ્રત્યે આકર્ષણ અને આદર સારા પ્રમાણમાં ઊભાં થયાં. થોડાં વર્ષો બાદ ઊભી થયેલી એ હવા જૈન શ્રી સંઘને સ્પર્શી ગઈ. ડભોઈ સંઘના આગેવાનો

ભેગા થયા. સંગીતપ્રેમી આગેવાનોએ પ્રસ્તાવ મૂક્યો કે "જો આપણા સંઘમાં જ સંગીત મંડળની સ્થાપના કરવામાં આવે તો આપણાં બાળકો સંગીત વિદ્યામાં પ્રવીણ બને અને સ્વયં પ્રભુ ભક્તિ કરી શકે તો તે શ્રી સંઘને કે પોતાની જાતને પણ ઉપયોગી બની શકે, માટે આ વિદ્યામાં સૌને પ્રવીણ અને પારંગત બનાવવા.' આ વિચાર સૌને રુચ્યો અને 'દર્ભાવતી (ડભોઈ) શ્રી પાર્શ્વજિન સંગીત મંડળ' એ નામની સંસ્થા સ્થાપવાનો નિર્ણય થયો. આ નિર્ણયને સૌએ અતિશય ઉત્સાહપૂર્વક વધાવ્યો. અમારા સંગીત શિક્ષક ગુલાબ રસુલખાં સાહેબને વાત કરતા તેઓ પણ રાજી થયા. સંગીતપ્રેમી આગેવાનો, મારા સંસારી મામાના પુત્ર શ્રી જીવણલાલ ચુનીલાલ, મારા સંસારી બંધુ શ્રી નગીનદાસ નાથાભાઈ, શ્રી ચંદુલાલ હિંમતલાલ પટેલ, શ્રી માણેકલાલ મોતીલાલ, શ્રી કાલીદાસ મોહોલાલ વગેરે ભાઈઓએ આ સંગીત મંડળના સંચાલન અને વહીવટ વગેરેની જવાબદારી સહર્ષ સ્વીકારી.

યોગ્ય પાત્રો માટે ત્રણ વાર ચકાસણી

આટલી પ્રારંભિક વ્યવસ્થા કર્યા બાદ શાળામાં સંગીત શીખનારા વિદ્યાર્થીઓ દાખલ કરવા જોઈએ એટલે કોને દાખલ કરવા એ પ્રશ્ન ઊભો થયો. આ તો શ્રી સંઘની શાળા, સૌ હક કરતા આવે અને આમાં સંખ્યા જોઈએ મર્યાદિત. વળી જે ચુંટાય તે સંગીતનું જ્ઞાન મેળવી કંઈક યોગ્યતા ધરાવનારા પણ હોવા જોઈએ, એટલે એવો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો કે સંઘના તમામ બાળકોને પાઠશાળામાં આમંત્રણ આપવું અને પછી તેમના ગળાંની અને તેમની યોગ્યતાની પરીક્ષા કરવી. આ નિર્ણય મુજબ સેંકડો છોકરાઓને પાઠશાળામાં ભેગા કરવામાં આવ્યા ત્યારે છોકરાઓના આનંદનો પાર ન હતો.

દરેકને સંગીત શીખવું હતું. સંઘના આગેવાનોની હાજરીમાં દરેક છોકરા પાસે સ્તુતિ, પ્રાર્થના કે કોઈ કવિતાની કડી, છેવટે નવકાર મંત્ર બોલવાનું કહેવામાં આવ્યું. સંગીત શિક્ષકે બે દિવસમાં ચકાસણી કરી લીધી. ગળાની હલક, મધુરતા ઇત્યાદિ સંગીતની યોગ્યતાના માપ દંડ દ્વારા પ્રાથમિક તપાસમાં પચાસેક છોકરાને તારવ્યા. બીજીવાર તારવેલા પચાસમાં પુનઃ વધુ ચકાસણી કરીને પચીસેક જણને તારવ્યા. છોકરાઓ

જોઈતા હતા પંદરથી વીસ એટલે ત્રીજી તપાસને અંતે સત્તરેક છોકરાં- ઓને ક્રમાંક આપવામાં આવ્યા. એમાં મારી યાદદાસ્ત મુજબ મારો ક્રમ ત્રીજો હતો. આ ક્રમથી અમારે ભણવા બેસવાનું હતું. આ સત્તરમાંથી ચાર–છ છોકરાઓ સાંજના સાતથી આઠ ચાલતી સરકારી શાળામાં હાજરી આપતા. આઠથી નવ છુટ્ટી હતી. એમાં જૈન પાઠશાળામાં જઈને ધાર્મિક શિક્ષણ લેવાની ઈચ્છાવાળા વિદ્યાર્થીઓ હતા. તેઓ પાઠશાળામાં જતા. હું પણ પાઠશાળામાં નિયમિત દરરોજ જતો. નવ વાગે એટલે જૈન સંગીતશાળા શરૂ થતી અને તે ૯ થી ૧૦ા વાગ્યા સુધી ચાલતી હતી. સંગીતનું પ્રાથમિક જ્ઞાન તો મેં સરકારી શાળામાં લીધું હતું. અને કેટલાક રાગો પણ શીખ્યો હતો. એટલે જૈન શાળામાં મારે તો તેથી આગળનું શીખવાનું હતું પણ જેઓએ સરગમો સાત સ્વરો વગેરે વિષયનું પ્રાથમિક જ્ઞાન પણ મેળવ્યું ન હતું તેમને પ્રાથમિક જ્ઞાન આપવાનું કાર્ય શિક્ષકે શરૂ કર્યું. જ્યારે અમારા માટે તેમણે આગળના નવા રાગોનું જ્ઞાન આપવાનું શરૂ કર્યું. ત્રણ–ચાર મહિનામાં નવા વિદ્યાર્થીઓ પણ અમારી સાથે થઈ ગયા અને તેમણે રાગ–રાગિણી શીખવાના ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ કર્યો. સપ્ત સ્વરોનું, તેના ટૂકડાઓનું, તેમ જ મન્દ, મધ્યમ, તીવ્ર કોમલ, સ્વરો, આરોહ, અવરોહ અને તાન–આલાપો વગેરેનું મુખ્ય જ્ઞાન જો પરિપક્વ થઈ જાય તો તેને આગળ વધવામાં ખાસ કોઈ મુશ્કેલી નથી પડતી.

અમોને પ્રથમ તો સંગીત શું છે? રાગો કેટલા? રાગિણીઓ કેટલી? વગેરેનું સર્વ સામાન્ય જ્ઞાન અપાયું. તે પછી સંગીત ક્ષેત્રમાં રિવાજ મુજબ સૌથી સહેલા એવા 'ભોપાલી' રાગને તેના આરોહ- અવરોહની સરગમથી શીખવાનું શરૂ કર્યું. તે પછી રાગોનું નોટેશન (સ્વર લિપિમાં અવતરણ) કાળા પાટિયા ઉપર ચોકથી લખી શીખવ્યું. દરેક રાગમાં પ્રથમ તો તે રાગનો ખ્યાલ આપતી આરોહ–અવરોહરૂપ સ્વરસરગમ શીખવાની હોય છે. તે પછી 'સ્થાઈ'[1] શીખવાની હોય અને તે શીખી ગયા બાદ તેનો અંતરો[2] શીખવાનો હોય, ચાર વિભાગમાં વહેંચાયેલું આટલું જ્ઞાન તો દરેક વિદ્યાર્થીએ લેવું જ જોઈએ. એ પાકું થઈ જાય એટલે એ રાગ શીખાઈ ગયો કહેવાય.

---

૧. આની સ્થૂલ વ્યાખ્યા–નીચેના સૂરોમાં એટલે નીચે અવાજમાં ગવાય તે.
૨. ઉપરના સ્વરોમાં એટલે ઊંચા અવાજમાં ગવાય તે.

તે પછી આલાપો, તાન, પલટા, દુગુણ, ચોગુણ જે જે શીખવું હોય તે શીખી શકાય છે. આ નિયમ મુજબ અમોએ દરેક રાગના ચારેય વિભાગોનું જ્ઞાન મેળવી લીધું અને અંતરાનાં નોટેશન પાટિયા ઉપર લખીને નોટમાં કે મોઢેથી અમોને ગુરુજીએ શીખવ્યા.

અમારા સંગીત ગુરુજી એક ઉસ્તાદ હતા અને શિક્ષકના યથાર્થ અર્થમાં શિક્ષક હતા. તેઓ કોઈ પણ વિદ્યાર્થી કાચો હોય ત્યાં સુધી આગળ નવો પાઠ આપે જ નહિ. સાચા શિષ્યહિતાર્થી નિઃસ્વાર્થ ગુરુને પોતાનો વિદ્યાર્થી કાચો રહે એ કેમ પાલવે? પૂર્વશિક્ષિત અમારે સૌને ધીરજ રાખવાની હતી. અમારા સાથીદારોને અમારી હરોળમાં લાવવાના હતા. આથી અમને એક લાભ હતો કે અમારૂં લબ્ધ જ્ઞાન પરિપક્વ થતું જતું હતું. છેવટે સૌ ભેગા થઈ ગયા.

૪૦ થી ૫૦ રાગોનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું

અમારા ઉસ્તાદ વધુ ચકોર હતા. દિલચોર ન હતા. ઉદારમનના હતા, તેમજ ખૂબ ઉત્સાહી અને નિખાલસ હતા. દરેક વિદ્યાર્થીને તૈયાર કરવા તરફ સમાનભાવ રાખતા હતા. પૂરા પરિશ્રમી હતા. એમાં જે વિદ્યાર્થી ઉત્સાહી, કહ્યાગરો અને સંગીત–વિદ્યાનો કંઈક શોખીન–સંસ્કારી હોય તેના તરફ તેઓ વધુ ધ્યાન આપીને તે વિદ્યાર્થીને તૈયાર કરતા. કોઈને કોઈ શિષ્ય શ્રેષ્ઠ સંગીતકાર બને તેવી ભાવના ખૂબ જ રાખતા હતા દર મહિને પરીક્ષાઓ પણ લેવાતી. આ વખતે સંચાલકો પણ હાજર રહેતા.

અમોને એમણે પ્રથમ વીસેક રાગોનું નોટેશન શીખવાડયું ત્યાર બાદ તે રાગનાં ગીતો, શબ્દો કે ધાર્મિક પદો દ્વારા રાગોનું જ્ઞાન કરાવ્યું. સાત વર્ષોને અન્તે નોટેશન સાથે ૪૦ થી ૫૦ રાગના જ્ઞાન સુધી અમો પહોંચી ગયા હતા. ગુરુજીએ જૈનશાળામાં ૧૭ વિદ્યાર્થીઓને ત્રણ કક્ષામાં વિભક્ત કર્યા હતા, મારી યાદદાસ્ત મુજબ પ્રથમ કક્ષામાં ૪ વિદ્યાર્થીઓ, બીજીમાં ૬ વિદ્યાર્થીઓ અને ત્રીજી કક્ષામાં અમે ચાર હતા. અમો ચારેયના કંઠની હલક અને જ્ઞાનમાં પ્રાયઃ સમાનતા હતી એમ છતાં જ્યારે બધાય વિદ્યાર્થીઓ સમૂહરૂપે ગાતા ત્યારે કક્ષાના ભેદો વિલીન થઇ જતા હતા.

*શીખેલા રાગોનાં મુખ્ય નામોની યાદી

૧. ભોપાલી
૨. યમન
૩. યમન કલ્યાણ
૪. કલ્યાણ
૫. હમીર
૬. ભૈરવ
૭. શંકરા
૮. બિલાવલ
૯. ખમાચ
૧૦. બિહાગ
૧૧. ભીમપલાસ
૧૨. કાફી
૧૩. કાફીહોરી
૧૪. કાલિંગડો
૧૫. કેદારો
૧૬. તિલક કામોદ
૧૭. આશાવરી
૧૮. જોગીઓ આશાવરી
૧૯. માલકોશ
૨૦. સારંગ
૨૧. ભૈરવી
૨૨. સોરઠ
૨૩. દુર્ગા
૨૪. વાગેશ્વરી
૨૫. દેશ
૨૬. વસંત
૨૭. હિંડોળ
૨૮. સોહની
૨૯. મલાર
૩૦. મેઘમલાર
૩૧. મીયામલાર
૩૨. અડાણો
૩૩. રામશ્રી
૩૪. ટોડી
૩૫. કાનડો
૩૬. દરબારી કાનડો
૩૭. ગોડી
૩૮. ગોડીનટ
૩૯. પૂર્વી
૪૦. શ્રીરાગ
૪૧. શિવરંજની વગેરે

મંદિરમાં ભણાવાતી તમામ પૂજાઓ શીખ્યા

રાગોનું જ્ઞાન જ્યારે લેવાઇ રહ્યું હતું તે દરમિયાન અમારે પૂજાઓ અને ભાવનાનાં સ્તવનો, ગીતો, પદો વગેરે શીખવાનાં હતાં. આથી અમારા ઉસ્તાદે અમોને ગુજરાતી ભાષાના મહાકવિ અને શાસનયક્ષિણી

---

* જેટલા રાગો સ્મરણ કરતાં યાદ આવ્યા એટલા લખ્યા છે. એમ લાગે છે કે થોડાક રહી જતા હશે.

આ ઉપરાંત મિશ્ર રાગો જુદા, ગઝલો, કવાલીઓ, ઠુમરી અને દેશીઓ એ બધું વધારામાં શીખેલા.

ભગવતી શ્રી પદ્માવતી દેવીની પ્રસન્નતાને મેળવનાર પંડિતશ્રી વીરવિજયજી મહારાજે બનાવેલી ચલણી નાણાંની જેમ પ્રચલિત થએલી અને સર્વત્ર સુપ્રસિદ્ધ ગણાતી ભાવવાહી, બોધક અને પ્રિય પૂજાઓ શિખવવાનો પ્રારંભ કર્યો. એમાં અમોએ–મંડલીએ 'પંચકલ્યાણક' પૂજા શીખી લીધી. અમો ભાવનાનાં ગીતો શીખ્યાં. એ વર્ષમાં દેરાસરમાં ભણાવવામાં આવતી તમામ પૂજાઓ અમો શીખી ગયા આ પૂજાઓ મોટા ભાગે ઉત્તમ રાગ–રાગિણીમાં બેસાડાએલી હતી. ભાવનાના ગીતો થોડા લાઈટ પણ શાસ્ત્રીય સંગીતમાં શીખ્યાં હતાં ઠુમરી ગઝલો અને કવાલીઓ પણ શીખી લીધી હતી. અમારા ઉસ્તાદને મારા કંઠની મધુરતા અને ગાવાની હલકના કારણે મારા પ્રત્યે થોડોક પક્ષપાત પણ હતો. આવો પક્ષપાત ત્રણ વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યે પણ હતો.

વિવિધ તાલોનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું

સંગીત અને તાલનો સંબંધ અત્યંત ગાઢ છે. તાલ વગરનું ગાણું એ મીઠા વિનાના ભોજન જેવું છે. એટલે અમારા ઉસ્તાદે અમને પ્રથમ ગીત સાથે જ હાથથી તાલની લય શિખવાડી. તાલની પ્રાથમિક ભૂમિકા સિદ્ધ થતાં વિવિધ તાલોના ઠેકા–બોલ કંઠસ્થ કરાવી લીધા. તે પછી પ્રથમ ત્રિતાલ અને તે પછી ક્રમશઃ દાદરો, તેવરો, ઝપતાલ, દીપચંદી, પંજાબી ઠેકો વગરેનું હાથતાલી સાથે શ્રેષ્ઠ જ્ઞાન આપ્યું. પછી તબલા અને ઢોલકનું જરૂરી જ્ઞાન અમે શીખી લીધું. તાલના બોલો તો એવા શીખેલા કે અમો તેને કડકડાટ રીતે બોલી જતા. અમારૂં કોઈ પણ ગીત કે રાગ બેતાલ ગવાય નહિ, તાલબદ્ધ જ બધું ગવાતું. અમને તો એટલી હદે તૈયાર કરેલા કે તબલા બજાવનાર જરાક ચૂકે કે અમો તરત પકડી પાડતા. આમ સંગીત અને તાલનું યથાયોગ્ય જ્ઞાન મેળવી લીધું.

વિવિધ વાદ્યોનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું

મંડળના કુશળ વિદ્યાર્થીઓ સ્વયં બધું શીખી લે તો મંડળને લાભ થાય અને બીજાઓની પરાધીનતા સેવવી ન પડે. એથી વાદ્યોમાં હારમોનિયમ (વાજાપેટી) ઉપરાંત બંસી, પાવો, વાયોલિન અને સિતારનું જરૂર પૂરતું શિક્ષણ મેં લીધું મારી જન્મભૂમિમાં વર્ષોથી રહેતા શ્રી જોઈતારામ ભોજક પાસે મેં સારંગી પણ શીખવી શરૂ કરેલી. બપોરે

એમને ત્યાં શિખવા જતો. તેઓ અમારા કુટુંબના સભ્ય જેવા હતા. એ કહેવાની જરૂર નથી કે પૂજા ભણાવનારને ખંજરી, કાંસી જોડાં, મંજીરા અને લોખંડના સળીયાની બનતી તાલ આપવાની ત્રિકોણ ઘંટડી શીખવી જ પડે છે. છેવટે ફ્લુટ (Flute) ની પણ શરૂઆત કરી અને મેં આ શિક્ષણ છોડયું. દાંડિયા અને રાસગૂંથણી (દાંડિયારસ)ની તાલીમ અમોએ અવ્વલ નંબરની લીધી હતી. રાસગૂંથણીનો અમારો કાર્યક્રમ એક વિશિષ્ટ ભાત પાડનારો હતો.

પં. શ્રી સકલચંદ્રજીકૃત સત્તરભેદી પૂજા

ધાર્મિક ગીતોના માધ્યમ દ્વારા રાગ–રાગીણીનું જ્ઞાન અપાય તો ઉત્તમ એ દૃષ્ટિએ અમારા નેતાઓએ પંડિતવર્ય મહાત્મા શ્રી સકલચંદ્રજીકૃત "સત્તરભેદી પૂજા" વિદ્યાર્થીઓને શીખવવી એવો નિર્ણય લીધો અને તે પછી શુભ દિવસે એ પૂજા શિખવવાનો આરંભ થયો. આ પૂજાના રચયિતા ઉપાધ્યાય શ્રી સકલચંદ્રજી મહારાજ ધ્યાની, તપસ્વી, ત્યાગી, સાધક પુરુષ હતા. પ્રઘોષ મુજબ એમણે આ પૂજા કાર્યોત્સર્ગ–મુદ્રામાં રહીને બનાવી છે અને એથી એ મહામંગલકારી ગણાય છે આ પૂજા જૈન શ્રી સંઘની શાંતિ માટે ભણાવાનો ખૂબજ રિવાજ છે. ગુજરાતમાં તો આ પૂજાનો એવો મહિમા છે કે 'પર્યુષણ' પર્વાધિરાજ અંગેનું પ્રતિક્રમણ કરતાં કોઇને છીંક આવી હોય, કંઈક અનિષ્ટ–આશાતનાદિ થયું હોય અથવા કશું ન થયું હોય તો પણ ગમે ત્યારે આ પૂજા ભણાવવાનો રિવાજ બહુ પ્રચલિત છે અને આ પૂજા પ્રત્યે સંઘ ઘણો આદર ધરાવે છે.

૩૫ ઢાળોના ૩૫ રાગોનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું

આ પૂજા સંગીતશાસ્ત્રના ઊંચામાં ઊંચા રાગોમાં બનાવી છે. આમાં સત્તર પ્રકારે જિનભક્તિ કરવાની હોવાથી સત્તર પૂજાઓ રચાઇ છે. આ પૂજાના રાગો અતિ કલિષ્ટ હોવાથી એ રાગોમાં ભાગ્યે જ કોઈ ગાઈ શકે. આથી અમારા શ્રી સંઘને એમ થયું કે આવી મહિમાશાળી પ્રભાવક પૂજા એના જ રાગોમાં વિદ્યાર્થીઓ શીખી જાય તો આ પૂજાનો મહિમા વધે અને ગાનાર–સુણનાર બંનેને આનંદનું કારણ બને, આથી અમે એ પૂજાઓ શીખવાનું શરૂ કર્યું. દરેક પૂજાના બે ઢાળ છે એટલે સત્તર પૂજાની ૩૪ ઢાળો અને કલશ સાથે ૩૫ કાવ્યો છે. ગીતો એમાં છે. પાંત્રીસ રાગોમાં આ પૂજા અમારે શિખવાની હતી. આ પૂજામાં પ્રથમ

તેનું નોટેશન (તેની સરગમ) શીખવવામાં આવતું, પછી તે પૂજાના શબ્દો ગોઠવીને તૈયાર કરવામાં આવતી. પૂજાની એક એક લીટી તૈયાર કરવા પાછળ ૪ થી ૬ દિવસો કાઢવામાં આવતા. કોઇ ક્લિષ્ટ રાગમાં વધુ દિવસો પણ જતા, આ પૂજા મારી યાદદાસ્ત મુજબ ત્રણેક વર્ષે સમાપ્ત થઈ હશે.

આ પૂજા જે રાગમાં બનાવી છે તે જ રાગમાં બેસાડી છે એમ નથી બન્યું, ક્યાંક રાગો બદલ્યા છે અને ક્યાંક મિશ્ર રાખ્યા છે. પૂજાની કડીઓ તાલબદ્ધ ને સરખી રીતે બેસાડવા માટે એમ કર્યા સિવાય છૂટકો ન હતો.

પૂજા	ઢાળ પહેલી	ઢાળ બીજી
૧	ભોપાલી	અડાણો-મિશ્ર
૨	રામકલી	ટોડી
૩	મેઘમલાર	પીલુ
૪	હિંડોલ	જોગિયો
૫	જોનપુરી	જોનપુરી
૬	દેવસાખ	ભીમપલાસ
૭	ગોડી	માલવી
૮	કેદાર	દરબારી કાનડો
૯	વાગેશ્વરી	નટ
૧૦	ગૌડસારંગ	ગૌરી
૧૧	દુર્ગા	બિહાગ
૧૨	ગૌડમલાર	મેઘમલાર
૧૩	વસંત	વસંત
૧૪	મુલતાની	યમન
૧૫	તિલંગ	શ્રીરાગ
૧૬	જયજયવંતી	નટ
૧૭	સિંધુડો	ગુર્જરી તોડી

અન્તનો કલશ મુલતાનીમાં.

અમારા ઉસ્તાદ ગુરુની એવી ખાસીયત હતી કે એક એક વિદ્યાર્થી પૂજામાં સંપૂર્ણ તૈયાર થવો જ જોઇએ. લગભગ તમામ વિદ્યાર્થીઓ

તાલબદ્ધ રાગો ગાઇ શકે તે રીતે તૈયાર થઇ ગયા. અમારા આનંદનો પાર રહ્યો નહિ. એ પૂજા જ્યારે પહેલી વહેલી દેરાસરમાં અમે ભણાવી ત્યારે સાંભળવા આવનાર શ્રી સંઘની હાજરીથી દેરાસર ચીકાર ભરાઇ ગયું હતું. શ્રીસંઘે આ પૂજા સાંભળી અમારા ઉપર અભિનંદનનો વરસાદ વરસાવ્યો હતો.

આ પૂજા તો અમને એવી કંઠસ્થ થઇ ગઈ કે અમો જાણે ઊંઘમાં પણ બોલી જઇએ અને ગાઈ જઇએ. રાગો એવા ઘૂંટાઇ ગયા હતા કે આજુબાજુમાં પથારીમાં સૂતા હોય અને જરાતરા કોઇ રાગ છેડે, પેટીના જરાક સૂરો નીકળે, નાનકડો આલાપ કે તાનપલટો સંભળાય કે આ સૂરો કયા રાગના છે તેનો તરત જ ખ્યાલ અમને આવી જતો. આ પૂજા અમો વગર ચોપડીએ ભણાવી શકતા હતા, કારણ કે ઘણીખરી પૂજાઓ લગભગ કંઠસ્થ થઇ ગઇ હતી.

આ રાગો–તર્જોની વધુ તાલિમ માટે મારા વિદ્યાગુરુએ, મારા સંસારી મોટા ભાઈ શ્રી નગીનભાઇ વગેરેની સૂચનાથી મને ઘરે શીખવા આવવા જણાવ્યું. હું બપોરના બે વાગે ખાંસાહેબના ઘરે જતો. ખાંસાહેબ ક્યારેક તાલીમ આપે અને ક્યારેક કામમાં હોય તો મારી મેળે લેતો, એમના સુપુત્ર શમીનને ક્યારેક હું સરગમ બોલાવતો. પાછળથી બપોરની તાલીમ મારા સંસારી મામાના સુપુત્ર શ્રી મુલજીભાઈ જેઓ સંગીત વિદ્યામાં ઘણા નિષ્ણાત થયા હતા તેમના ઘરે જઇને હું તેમની પાસે શીખેલા રાગોનો અભ્યાસ કરતો હતો. આમ નાની ઉંમરમાં જ સંગીતના ખેતરનું સારૂં એવું ખેડાણ કરવાની તક મને સાંપડી હતી. એ ડભોઇના જૈન શ્રી સંઘ અને ખાસ કરીને સંગીતશાળાની નેતાગિરીને આભારી હતું. આ માટે સહુને હાર્દિક ધન્યવાદ આપવા રહ્યા.

સંગીત અને તાલની તાલીમ લીધા પછી અમને નૃત્ય શીખવાડવાનો નિર્ણય કરાયો અને અમને એ તાલીમ આપવાનું શરૂ કરાયું. બહાર ગામથી આવેલી નૃત્યજ્ઞ વ્યક્તિઓએ પ્રથમ અમને પગમાં તોડા પહેરાવ્યા અને હાથના અભિનયની તાલીમ આપી. વળી અમો 'મોરલીનૃત્ય' ઉપરાંત અન્ય પ્રકારો સરસ રીતે શીખી ગયા. આ તાલીમમાં આઠ વિદ્યાર્થીઓ હતા. આમાં પણ મારો ક્રમાંક ત્રીજો હતો પછી અમારા માટે સુરતમાં પરીઓના આકર્ષક ડ્રેસો–પોશાકો, બનાવટી કેશકલાપો, પરીના મુગટો વગેરે તૈયાર

કરાવ્યાં અને તે વેશમાં જોઈને પ્રેક્ષકો ખરેખર અમારા ઉપર આફરીન થઈ જતા.

પછી તો આ અમારા મંડળને બહારગામથી આમંત્રણો મળવા લાગ્યાં. બહારગામ પાંચ પાંચ સાત સાત હજાર માણસો વચ્ચે અમારે નૃત્ય કરવાના પ્રસંગો બન્યા. બનાવટી સર્પની ફરતું કરાતું 'મોરલીનૃત્ય' થાય ત્યારે તો લોકોનો ધસારો એવો થતો કે મેદની ભારે બેકાબૂ બની જતી. અમારા માટે નૃત્ય કરવાની જગ્યા પણ ન રહેતી, અને લોકો ફિદા ફિદા થઈ જતા. એ વખતે લોકો અમને છોકરા નહિ પણ છોકરીઓ સમજતા હતા.

ત્યાર પછી મને વૈરાગ્યભાવ પેદા થયો અને આ તાલીમ બંધ થવા પામી.

સાધુજીવન, અન્ય પ્રતિકુલ સંયોગો શરમાળ કે સંકોચવાળી પ્રકૃતિ વગેરે કારણે સમય જતાં મારા સંગીતની તાલીમ ધીમે ધીમે સર્વથા બંધ થઈ ગઈ. પરિણામે મારું અતિ પ્રિય પ્રિય એવું મીઠું—મધુર ઝરણું બહુધા સુકાઈ ગયું. છતાં માંડ મલતી નવરાસની પળે એકલો પડું ત્યારે ત્યારે કોઈ કોઈ રાગની સુરાવટ કરી સંગીતનો સહારો લઉં છું અને ત્યારે માત્ર સંગીતની જ નહિં પણ સાથે સાથે આધ્યાત્મિક મોજ માણી લઉં છું. આજે પણ મને એમ થાય છે કે ફરીથી સંગીતજ્ઞને રાખી મારું જ્ઞાન તાજું કરી પ્રભુભક્તિના પ્રસંગોમાં ઉપયોગ કરું, પણ વ્યવસાય સંકુલ જીવનમાં મારા માટે "વો દિન કહાં સે"...નો જ પ્રશ્ન આવીને ઉભો રહે ?

આ રીતે મારી સંગીતની આત્મકથા અહીં પૂરી થાય છે.

શ્રી સકલચંદ્રજી ઉપાધ્યાય કૃત

સત્તર ભેદી પૂજા

સૂચના:—દરેક પૂજાઓ બે કાવ્યોથી યુક્ત છે. એમાં પહેલી કાવ્ય રચનાને 'ગીત' શબ્દથી ઓળખાવાય છે. કુલ ૩૪ કાવ્યો છે અને ૩૫ મો કળશ છે.

પહેલી ન્હવણ જળ પૂજા

(ઢાળ–રત્નમાલાની)

પ્રથમ પૂરવ દિશિ કૃતશુચિ સ્નાનકો દંતમુખ શુદ્ધિકો ધૌતરાજી;
કનકમણિ મંડિતો, વિશુદ્ધ ગંધોદકે, ભરિયમણિ કનકની કળશરાજી. ૧
જિનપભવનંગતો, ભગવદાલોકને, નમતિ તં પ્રથમતો સાજર્જંતીશં;
દિવિ યથેંદ્રાદિકસ્તીર્થ *ગંધોદકે, સ્નપયતિ શ્રાવકો તિમ જિનેશં. ૨

ગીત (રાગ–અડાણો મલ્હાર કેદારો મિશ્રિત)

ભવિ +તુમે દેખો, અબ તુમે દેખો, સત્તર ભેદ જિન ભગતિ,
અંગ ઉપાંગ કહી જિન ગણધરે, કુગતિ હરી દીએ સુગતિ. ભવિ૦ ૧
શુચિ તનુ ધોતી ધરી ગંધોદકે, ભરી મણિની કલશાલિ,
જિન દીઠે નમી પૂજી પખાળી, દીએ નિજ પાતિક ગાળી. ભવિ૦ ૨
સમકિત શુદ્ધ કરી દુઃખ હરણી, વિરતાવિરતિકી કરણી,
જોગીસરે પિણ ધ્યાને સમરી, ભવ સમુદ્રકી તરણી. ભવિ૦ ૩
દેખાવતી નહીં કબ વૈતરણી, કુમતિ કું રવિ ભરણી,
સકલ મુનીસરકું શુભ લહરી, શિવમંદિર નીસરણી. ભવિ૦ ૪

બીજી વિલેપનની પૂજા (દેશી જયમાલાની)

(રાગ–રામગિરિ)

બાવના ચંદન સરસ ગોસીસમા,
ઘસીય ઘનસારશું કુંકુમાંએ;

---

* પાઠાંતર–ગંધોદકૈ, + તુમ.

કનકમણિ ભાજનાં સુરભિરસ પૂરિયાં,
તિલક નવ કરો પ્રભુ અંગમાં એ. ૧

ચરણ જાનુ કરે અંસ શિર ભાલ સ્થળે,
કંઠ હૃદય ઉદર જિનને દિજિયે એ;

દેવના દેવનું ગાત્ર વિલેપતાં,
હરિ પ્રભો દુરિત કરી લીજીયે એ. ૨

ગીત (રાગ–ટોડી)

તિલક કરો પ્રભુ નવ અંગે, કુંકુમ ચંદન ઘસી શુચિ ઘનસાર;
પ્રભુ પગ જાનુ કર અંસ શિર ભાલ થળે, કંઠે હૃદિ ઉદરે સાર,
અહો! ભાલ થલ કંઠ હૃદિ ઉદરે ચાર. તિલક૦ ૧

કરી યક્ષ કર્દમ અગર ચૂઓ મર્દને, લેપો મેલે જગગુરુ ગાત;
હરિ જિમ મેરુ પરે ઝષભકી પૂજા કરીં.
દેખાવતિં કૌતુક ×ઉર ઉર ભાતિ. તિલક૦ ૨

હમ તુમ તનુ લીપ્યો તો હિ ભાવ નાહીં છીપ્યો,
દેખો પ્રભુ વિલેપન કી બાત, હરો હમ તાપ એ,
દૂજી પૂજા વિલેપન કી, ઉર હરિત દુરિતકું,
શુચિ કિનો ગાત્ર. તિલક૦ ૩

ત્રીજી *ચક્ષુયુગલ અથવા વસ્ત્રયુગલની પૂજા

(રાગ–રામગિરિ)

તિમિર સંકોચનાં રયણનાં લોચનાં,
ઈમ કહી જિન મુખે ભવિક થાપો,
કેવળજ્ઞાન ને કેવળદર્શન,
લોચન દોય એ દેવ આપો. ૧

અહવા પાઠાંતરે, ત્રીજીય પૂજામાં,
ભુવન વિરોચન જિનપ આગે,

× પાઠાંતરે–ઔર ઓર.

* હસ્તપોથીમાં 'ચક્ષુયુગલ પૂજા' આવું એક જ હેડીંગ છે.

દેવચીવર સમું વસ્ત્ર યુગ પૂજતાં,
સકલ સુખ સ્વામિની લીલ માગે. ૨

ગીત (અધરસ–પીલુ)

રયણનયન કરિ હોય (માણિક) લેકે, મેરે +પ્રભુ મુખ દીજે;
કેવળજ્ઞાન ને કેવળ દર્શન, હમ પરિ કૃપા કરિ પ્રાસાદ કીજે. ૧
દેવદુષ્ય સમ વસ્ત્ર જોડકે હવે, ત્રીજી પૂજા કીજે;
ઉપશામ રસભરી નયન કટોરડીં દેખી દેખી પ્રભુ મુખ રસ પીજે. ૨

ચોથી સુગંધવાસ–વાસક્ષેપની પૂજા

(રાગ–રામગિરિ)

નંદનવન તણાં બાવના ચંદના, વાસવિધિચૂરણ વિરચિયાં એ,
જાઇ મંદારસ્યૂં શુદ્ધ ઘનસારસ્યૂં સુરભિસમ કુસુમસું અરચિયાં એ;
ચોથીય પૂજામાં ગંધવાસે કરી, જે જિન સૂરપત્તિ અરચિયાં એ,
પ્રભુ તણે અંગ મનરંગ ભરિ પૂજતાં,
આજ ઉચ્ચાટ સવિ ખરચીયાં એ. ૧

ગીત–(રામગિરિ કે ટોડી)

સુણો જિનરાજ તવ મહનં. [એ આંકણી.]
ઇન્દ્રાદિક પરે કિમ હમ હોવત, તો ભી તુમ સબ સહનં. સુ૦ ૧
સત્તરભેદેં એ દ્રુપદરાય કો, કુમરી પૂજતી અંગે;
જિમ સૂરિયાભ સુરાદિક પ્રભુને, પૂજત ભવિ મન રંગે. સુ૦ ૨
વિવિધ સુગંધિત ચૂરણવાસ, સુંચતી અંગ ઉવંગે;
ચોથી પૂજા કરત મન જાનત, મિલાવતિઆ સુખ સંગે. સુણો૦ ૩

પાંચમી પૂજા પાંચ રંગના છૂટાં ફુલની

(રાગ–આશાવરી)

મોગર લાલ ગુલાબ માલતી, ચંપક કેતકી વેલી,
કુંદ પ્રિયંગુ નાગ વરજાતિ, બોલસિરી શુચિ મેલી મોગર૦ ૧

\+ પ્રભુને બદલે જિન શબ્દ છે.

ભૂમંડલ જલ મોકલે ફુલે, તે પણ શુદ્ધ અખંડે,
જિનપદ પંકજ જિઉં હરિ પૂજે, તિણિ પરે તું ભવિ મંડે. મો૦ ૨

ગીત (રાગ-નૃત્યની આશાવરીના કે શ્રી રાગમાં)

પારગ તેરે પદ પંકજોપરિં, વિવિધ કુસુમ સોહે,
ઓર દેવનકું આકધતુરે, તુમ્હ સમ નવિ કોહે. પારગ૦ ૧
એહ વિવિધ કુસુમ જાતિશું જબ, પંચમી પૂજા પૂજે,
તવ ભવિજન કે રોગ સોગ સવિ ઉપદ્રવ ધ્રૂજે. પારગ૦ ૨

છઠ્ઠી પંચવરણનાં ફુલનો ગુંથેલો હાર ચઢાવવાની પૂજા

(રાગ-દેશાખ)

ચંપગાસોગ પુન્નાગવર મોગરો, કેતકી માલતી મહમહંતી;
નાગપ્રિયંગુ શુચિ કમલશું બોલસિરિ, વેલિ વાસંતિય દમનજાતિ. ૧
કુંદ મચકુંદ નવમાલિકા વાલકો, પાડલાકોલ શુચિ કુસુમગુંથી;
સુરભિ કુસુમ માલ જિનકંઠ બેઠી વદે,
ભમર મિસેં હો તુમ્હેં સુખીય સુથી. ૨

ગીત (રાગ-બીલાવલ)

કંઠ પીઠે દામ દીઠે, પ્રભુ મેરે પાપ નીઠે,
જિઉં શશી દેખત જાય તનુ તાપ,
પંચવરણ સબ કુસુમ કી ગલે ઠવી,
ગગને શોભતી જેસે સૂરપતિ ચાપ. કંઠ૦ ૧

લાલ ચંપક ગુલાલવેલી, જાતિ મોગર દમન ભેલી,
ગુંથી વિવિધ કુસુમકી જાતિં,
છઠ્ઠી માલ ચઢે દસ દિશિ વાસતી,
તવ સુરવધૂપરેં નરવધૂ ગાતી. કંઠ૦ ૨

સાતમી ફુલની આંગીની રચના માટેની પૂજા

(રાગ-સાદો ગોડી)

સાતમી પૂજમાં વરણક ફુલસ્યું ભવિ કરે એ,
ચંપક દમણુલો મરૂઓ જાસુદશું ચીતરે એ;

આંગીય કેતકી *બીચ બીચ શોભતી દેખીએ એ,
આંગીય મીસ શિવનારીને કાગળ લેખીયે એ. ૧

ગીત (રાગ–માલવી ગોડી)

કુસુમજાતિ આંગી મન ખંતે, પંચવરણની જાતે રે,
માંહિ વિવિધ કથીપા ભાતે રે,
સૂર્યાભાદિ કરત જિમ પૂજા, સકલ સુરાસુર ગાતે રે. કુસુમ૦ ૧

ચંપકસ્યું દમણો મન રમણો, સંઝારાગસ્યું સામા રે. કુસુમ૦ ૨
પંચવરણ આંગી પ્રભુ અંગે, રચયતિ જયું સુરરામા રે,
ઋષભકુંટ ચક્રી જયૂં નામા રે. કુસુમ૦ ૩

આઠમી શ્રી બરાસ [ચૂર્ણની] પૂજા

(રાગ–કેદારો કે કામોદ કલ્યાણ)

ઘનસારાદિક ચૂરણું, મનોહર પાવન ગંધ;
જિનપતિ અંગે સ્યૂં પૂજતાં, જિનપદ ભવિ કરે બંધ. ઘન૦ ૧
અગરચૂઓ અતિમરદિયો, હિમવાલુકા સમેત,
દસદિશિ ગંધે વાસતો, પૂજા જિનપદ હેત. ઘન૦ ૨

ગીત (રાગ–કાનડો)

+ચૂરો રે માઈ જિનવર અંગે સાર કપૂરે,
સબ સુખ પૂરણ ચૂરણ ચરચિત, તનુભરી આનંદ પૂરે. ચૂરો રે૦ ૧
પાવન ગંધિત ચૂરણ ભરસ્યું, મૂચતિ અંગ ઉવંગે,
આઠમી પૂજા કરત મન જાણત, મિલાવતિઆ સુખ સંગે. ચૂરો રે૦ ૨

નવમી શ્રી ધ્વજની પૂજા

(રાગ–ગોડી)

દેવનિર્મિત દેવનિર્મિત ગગને અતિ ઉત્તંગ,
ધર્મધ્વજા જન મન હરણ;

---

* બીચિ બીચિ.
+ હસ્તપ્રતિમા પ્રારંભમાં 'પૂરો રે માઇ' આટલું વધારે છે.

કનક દંડ ગત સહસ જોયણ,
રણઝણંતિ કિંકિણી નિકર;
લઘુપતાકયુત નયન ભૂષણ,
જિમ જિન આગળ સુર વહે એ,
તિમ નિજ ધન અનુસારે;
નવમી પૂજા ધ્વજ કરી,
કહે પ્રભુ તું હમ તાર. દેવ૦ ૧

ગીત (રાગ ગોડી, નટ કે રામગિરિ)

માઈ સહસજોયણ દંડ ઉંચો, જિનકો ધ્વજ રાજે;
લઘુ પતાકા કિંકીણી નિકર, પવન પ્રેરિત વાજે. માઈ૦ ૧
સુરનર મનમોહન શોભિત, જિઉં સુરે ધ્વજ કીનો,
તિમ ભવિ ધ્વજ પૂજા કરતાં, નરભવ ફળ લીનો. માઈ૦ ૨

દશમી આભરણ-અલંકાર પૂજા

(રાગ-ગોડી)

લાલ વર હીરલા, પાંચ પીરોજડા વિધિ જડ્યાં એ,
મોતીય નીલૂઆ લસણિઆ ભૂષણાં, તિહાં જડ્યાં એ;
અંગદ રયણનો મુગટ કંઠાવલી, કીજીએ એ,
*કાને દો કુંડલ, શશી રવિ મંડલ સમ-
જિનવરને દીજીએ એ. લાલ૦ ૧

ગીત (રાગ-માલવી)

મુગટ દિયો કનકે ઘડ્યો, વિવિધ રયણે જડ્યો જિનવર શીશ;
ઉર વર હાર રચિત +બહુ ભૂષણ; દૂષણ હરો જગદીશ. મુગુટ૦ ૧
લાલડે ખરે હીરે પાંચ મોતીયન, રયણે જડે દોય કુંડલ સાર;
અંગદ જડિત સિંહાસન ચામર, દિઓ પદ લિઓરે આખંડલ.

* પાઠાંતર-કાને રવિ મંડલ સમ જિનકુંડલ દીજીએ એ. + વર.

અગીયારમી ×ફુલઘરની પૂજા

(ચારે બાજુએ હારોદ્વારા ઘર બનાવવું તે)

(રાગ–કેદારો.)

વિવિધ કુસુમે ખચ્યું, વિશ્વકર્મા રચ્યું, કુસુમ ગેહ;
રૂચિર સમ ભાગશું, સુર વિમાન જિસ્યું, રયણરેહ. ૧

તોરણ જાળીશું, કુસુમની જાતિશું, શોભતું એ,
ગુંથી ચંદ્રોદય, ઝુંબક વૃંદને, ખોસતુ એ. ૨

ગીત (રાગ–કેદારો કે બિરાગ)

મેરો મન રમ્યો જિનવર કુસુમ ઘરે, કુસુમ ઘરે હાંરે કુસુમ ઘરે;
વિવિધ જુગતિ વર કુસુમકી જાતિ ભાતિ, જેસે અમરઘરે. મે૦ ૧

કુસુમ ઝુંમક ચંદ્રોદય તોરણ, જાલિકા મંડપ ભાગે;
એકાદશમી પૂજા કરતાં, અવિચલ પદ ભવિ માંગે. મેરો૦ ૨

બારમી ફુલનો મેઘ એટલે છૂટથી છૂટા ફુલ વરસાવવાની પૂજા

(રાગ–મલ્હાર)

પંચવર વરણનો, વિવિધ જિમ કુસુમનો મેઘ વરસે;
ભ્રમર ભ્રમરી તણાં, જુગલ રસિયા પરે, ત્રિજગ હરખે. ૧

પગર જિમ ફુલનો, પંચવરણે કરી, સુકૃત તરસે;
બારમી પૂજામાં હરખતી, જિમ મિલે કનક પૂરસે. ૨

ગીત (રાગ–મેઘ મલ્હાર)

મેહુલા જિઉં મિલી વરસે, કરી કરી ફુલપગર હરસે. મેહુલા૦

× ફુલઘર એટલે સિંહાસન ફરતાં ફુલના હારની જાલી ગુંથી ફુલના ઘરમાં ભગવાન બેઠા છે એવું લાગે તેવી રચના કરવી તે.

પંચવરણ જાનુ માને, તાત થેઇ સમોસરણ જિમ સુર મિલિ,
તિમ કરે શ્રાવક લોક, દ્વાદશમી પ્રભુ પૂજા કરતાં,
તિમ જન મન સુદ ફરસે. મેહુલા૦ ૧

ભમર પેં કહાવતી +જડતે, જાનુ અધોવૃંત પડતે,
તાકી અધોગતિ નાંહિ, જો હમ પરે પ્રભુ આગળ પડે,
હમ પરે નહિ તસ પીડા, કુસુમ પૂજા કરી સુખ લહે,
દિન દિન જસ ચડતે. મેહુલા૦ ૨

તેરમી શ્રી *અષ્ટમંગલની પૂજા

(રાગ–વસંત)

સૂચના:—આજકાલ અષ્ટમંગલની તૈયાર ધાતુની પાટલી થાલીમાં લઇને પૂજા ભણાવાય છે પણ એ પ્રથા યોગ્ય નથી. ખરી રીતે હાથ વડે અક્ષતથી અષ્ટમંગલના આકારો બાજોઠ કે પાટલા પર આલેખવા જોઇએ. આ પૂજામાં પણ એ જ જણાવ્યું છે.

રયણુ હિરા જિસ્યાં શાલિવર તંદુલા વર ફલ્યાં એ;
સ્વસ્તિક દર્પણ કુંભ ભદ્રાસન સ્યું મિલ્યા એ,

×નંદાવર્તક ચાર શ્રીવત્સક વર્ધમાનં,
મત્સ્યયુગલં લીખી, અષ્ટમંગલ હોસ્યે શોભમાનં. ૧

ગીત (મહા વસંત)

જિનપ આગલ વિરચો ભવિ ÷લોઇ, જસ દરિસણ શુભ હોઇ,
ચૂં રે દેખત સબ કોઇ;

+ ઉડતે.

* અષ્ટમંગલની આઠ ચીજો મંગલિક નથી પણ તેના આકારો–ચિત્રો મંગલ છે. આ આકારો ઝવેરાત કે સોના રૂપાથી આલેખવા જોઇએ પણ એ બધાથી શકય નથી એટલે અક્ષતથી આકારો કાઢવા એ જ શ્રેષ્ઠવિધિ છે, પણ ન જ બને ત્યારે તૈયાર પાટલી તો છે જ. એક પ્રશ્ન એ થાય છે કે–અષ્ટમંગલનું પૂજન કેમ કરાવામાં આવે છે ? આ પ્રથા અંગે વિચારવું રહ્યું.

× નંદિઆવત્ત. ÷ લોકા.

અતુલ તંદુલે કરી, અષ્ટ મંગલાવલિ,
તેમ રચો જિમ તુમ ઘરિ હોઈ. જિન૫૦ ૧

સ્વસ્તિક શ્રીવત્સ કુંભ ભદ્રાસન નંદ્યાવર્તક વર્ધમાનં,
મત્સ્યયુગલ દર્પણ, તિમ વર ફલ ગુણ,
તેરમી પૂજા સણ કુશલ નિધાનં. જિન૫૦ ૨

ચૌદમી શ્રી ધુપ-દીપ પૂજા

(રાગ–માલવી ગોડી)

કૃષ્ણાગરતણું ચૂરણ કરી ઘણું, શુદ્ધ ઘનસારશું ભેળીઉં એ:
કુંદરુક્કો તરુક્કો સુકસ્તૂરિકા, અંબર તુંબરસ્યુ મેલિઉં એ;

રયણ કંચનતણું, ધૂપધાણું ઘણું; પ્રગટ પ્રદીપસ્યું શોભતું એ,
દશ દિશિ મહમહે ધૂપ ઉખેવતાં, ચૌદમી પૂજા રજ ખોભતું એ. ૨

ગીત (રાગ–કલ્યાણ)

આણીએ ધૂપી ધૂમાલી, જિનમુખ દાહિણાવર્ત કરંતી,
દેવગતિ સૂચિત ચાલી, ભવિ કુગતિ *શુચિત બાલી આણીએ;

કૃષ્ણાગરુ અંબર મૃગમદસ્યું, ભેલી તિમ ઘનસારો,
ધૂપ પ્રદીપ દશાંગ કરંતા, ચઉદમી પૂજા ભવ તારો. આણીએ૦ ૨

પંદરમી શ્રી સ્તવન-ગીત પૂજા

(રાગ–ત્રિવેણી ગોડી)

ગગનતણું નહિ જિમ માનં, તિમ અનંતફળ જિન ગુણગાનં,
તાન માન લયસ્યું કરી ગીતં, સુખ હિયે જિમ અમૃત પીતં. ૧

વેણુવંસ તલતાલ ઉવંગે, સુરતિ રાખી વરતંતિ મૃદંગે,
જયતમાન પડતાલ એક તાલો, આયતિ ધરી પણ પાતક ગાલો. ૨

ગીત (રાગ-શ્રી રાગ)

તુમ્હ શુભ પાર નહીં સુયણો, માનાતીત યથા ગયણો;
તાનમાન લયશું જિનગીતં, દુરિત હરે જિમ રજપવણો. તું૦ ૧
વંસ ઉપાંગ તાલ સિરિમંડલ, ચંગ મૃદંગ તંતિ વિણો,
વાજે ×તુર જલદ જિમ શુહિરં પીતામૃત પરિ કરી લીણો. તું૦ ૨
ગાયતિ સુર ગાયન જિન મધુરે, જિમ જિનગુણ ગણમણિ રયણો,
સકલ સુરાસુર મોહન તું જિન, ગીત કહ્યો હમ તુમ્હ નયણો. તું૦ ૩

સોળમી નાટક પૂજા

(રાગ-સોરઠ કે મધુમાદન)

સરસ વય વેષ મુખ રૂપ કુચ શોભતી,
વિવિધ ભૂષાંગની સુરકુમારી;
વિવિધ વીણાદિ વાજિંત્રધારી. સરસ૦ ૧

અભિનય હસ્તકે હાવભાવે કરી,
વિવિધ જુગતિં બહુ નાચકારી,
દેવનાં-દેવને દેવરાજી યથા,
કરતી નૃત્યં તથા ભૂમિચારી. સરિસ૦ ૨

ગીત (શુદ્ધ નટ)

એક શત આઠ નાચે દેવકુમર કુમરી,
દોં દોં દોં દુંદુહિ વાજતી,
નાચતી દિએ ભ્રમરી. એક૦ ૧
ઘન કુચ યુગ હાર રાજી કસી કંચૂકી બાંધી,
સોલસસિંગાર શોભિત;
વેણી કુસુમ ગુંથી. એક૦ ૨
નટ્ટ કુટ્ટી કઠ દુગ દુગ ત્રિપટ તાલ વાજે,
દેખાવતી જિન હસ્તકે,
નૃત્યકે નવી લાજે. એક૦ ૩

× વાજે તાન માન કરી ગીતં. × શુચિતચાલી. પાઠાં૦

તિના તિના તંતિ બાજે, રણઝણુંતિ વીણા,
તાંડવ જિમ સુર કરંત,
તિમ કરો ભવિ લીણા. એક૦ ૪

સત્તરમી સર્વ વાજિંત્રની પૂજા

(રાગ–સામેરી)

સૂચના:–આ પૂજામાં આરતી દીવો પ્રગટાવી પૂજા ધરાવી શકાય છે.

સમવસરણ જિમ વાજાં વાજે,
દેવદુંદુંભિ અંબર ગાજે, ઢોલ નિસાણ વિશાલ,
ભુંગલ ઝલ્લરી પણવ નફેરી,
કંસાલા દુડદડી વરભેરી, શરણાઇ રણકારો. ૧

મુરજ વંશ સુરતિ નવિ મુકે,
સત્તરમી પૂજા ભવિ નવિ ચૂકે,
આરતિ સાથે મંગળ પઇવો. ૨

ગીત (રાગ–ગુર્જરી)

ઘણું જીવ તું જીવ જિનરાજ જીવો ઘણું,
શંખ શરણાઇ વાજિંત્ર બોલે,
મહુઅરિ કિરિ કિરિ દેવકી દુંદુહિ,
કે નહિં પ્રભુ તણે કોઇ તોલે. ઘણું૦ ૧

ઢોલ નિસાણ કંસાલ સમ તાલસ્યું,
ઝલ્લરી પણવ ભેરી નફેરી,
વાજતાં દેવ વાજિંત્ર જાણે કહે,
સકલ ભવિકું પ્રભો ભવ ન ફેરી. ઘણું૦ ૨

દેવ પરિ ભવિક વાજિંત્ર પૂજા કરી,
કહે સુખે પ્રભુ ત્રિજગ–દીવો;
ઇન્દ્ર પરિ કિમ હમ, જિનપ પૂજા કરો,
આરતિ સાથે મંગલ પઇવો. ઘણું૦ ૩

કળશ (રાગ-ધન્યાશ્રી)

થુણીઓ થુણીઓ રે પ્રભુ તું,
સુરપતિ જેમ થુણીઓ,
તીન ભુવન જિન મનમોહન તું જિન,
પરમ હરખ તવ જણીઓ રે. પ્રભુ૦ ૧

એક શત આઠ કવિત કરી અનોપમ,
ગુણમણિ ગુંથી ગણિઓ રે,
જિનગુણ સંઘ ભગતિ કર ફરસિ,
દુરિત તિમિર સબ હણીઓ રે. પ્રભુ૦ ૨

તપગચ્છ અંબર દિનકર સરીખો;
વિજયદાન ગુરુ મુણીઓ;
ભવિક જીવ તુમ થય થુઇ કરતાં,
દુરિત મિથ્યામતિ હણીઓ રે. પ્રભુ૦ ૩

ઇણિપરિ સત્તર ભેદ પૂજા વિધિ,
શ્રાવક કું જિને ભણીઓ,
સકલ મુનીસર *કાઉસગ્ગ ધ્યાને,
ચિત્તવિત્ત તસ ફળ ચૂણીઓ. પ્રભુ૦ ૪

— સમાપ્ત —

---

* સકલ મુનીસરના બે અર્થ છે.

૧. સકલ એટલે તમામ મુનિવરોએ.

૨. સકલથી આ પૂજાના કર્તા સમજવા.

પહેલા અર્થમાં-કાયોત્સર્ગની ક્રિયામાં સહુ મુનિઓ આપતું ધ્યાન કરે છે તે વાત જણાવી છે.

બીજા અર્થમાં-સકલચંદ્રજી ઉપાધ્યાયે આ પૂજા કાઉસગ્ગમાં રહીને પ્રારંભી હતી તે વાત ધ્વનિત કરી છે.

મહોપાધ્યાય જૈનમુનિશ્રી સકલચંદ્રજી કૃત

સત્તર ભેદી પૂજા

વિવિધ રાગનાં નોટેશન સાથે

રાગ : ભૂપાલી

આ રાગ કલ્યાણ થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ–ઔડવ છે. આ રાગમાં બધા સ્વરો શુદ્ધ લાગે છે. વાદી સ્વર ગાંધાર અને સંવાદી સ્વર ધૈવત છે. રાત્રીના પહેલા પ્રહરે ગવાય છે.

આરોહ – સા રે ગ પ ધ સાં
અવરોહ – સાં ધ પ ગ રે સા
પકડ – ગરે સા ધ઼ પ઼ ગરે પગ રેસા.

રાગ : ભૂપાલી તાલ : ઝંપતાલ માત્રા : ૧૦.

પ્રથમ નવહણ પૂજા પ્રારંભ.

પ્રથમ પૂરવ દિશે કૃતશુચિ સ્નાનકો, દંતસુખ શુદ્ધકો ધીતિરાજી ।
કનકમણિ મંડિત, વિશદ ગંધોદકે, ભરિયમણિ કનકની કલશરાજિ ॥ ૧ ॥
જિનપભવનંગતો ભગવધલોકિને નમતિ તે પ્રથમતો માર્જતીરાં ।
દિવિ યથેંદ્રાદિક સ્તીર્થ ગંધોદકે, સ્તપયતિ શ્રાવકો તિમ જિનેશ ॥ ૨॥

——

ભવિ તુમ દેખો, અબ તુમ દેખો, સત્તર ભેદ જિન ભક્તિ ।
અંગ ઉપંગ કહિ જિન ગણધર, કુગતિ હરી દે મુક્તિ ॥ ભવિ૦ ॥
શુચિતનુ ધોતિ ધરી, ગંગોદક ભરી મણિ (કનક)ની કલશાલી ।
જિન દીઠે નમી પૂજી પખાળી, દે નિજ પાતક ગાળી ॥ ભવિ૦ ॥
સમકિત શુદ્ધ કરી દુઃખ હરણી વિરતા વિરતી કરણી ।
યોગી સર પણ ધ્યાને સમરી, ભવસમુદ્રકિ તરણી ॥ ભવિ૦ ॥
દેખાવતી નહીં કબહુ વૈતરણી, કુમતિ કુ રવિ ભરણી ।
સકલમુનીસરકુ શુભ લહરી., શિવમંદિર નીસરણી ॥ ભવિ૦ ॥

×		૨			૦		૩		
સાં	સાં	ધ	પ	પ	ગ	ગ	રે	સા	સા
પ્ર	થ	મ	પૂ	ઽ	ર	વ	દિ	શે	ઽ
×		૨			૦		૩		
સા	ધ઼	સા	ઽ	રે	ગ	—	રે	ગ	—
કૃ	ત	શુ	ઽ	ગ્રે	સ્નોં	ન	ન	કો	ઽ
ગ	—	ગ	ગ	રે	ગ	પ	ધ	સાં	—
દં	—	ત	સુ	ખ	શુ	ઽ	દ્ધ	કો	ઽ
પ	ધ	સાં	રેં	ઽ	ગં	રેં	સાં	ધ	પ
ધો	ઽ	તિ	રા	ઽ	જી	ઽ	ઽ	ઽ	ઽ
ગ	ગ	ગ	પ	ધ	સાં	—	ધ	સાં	—
કે	ન	કે	મ	ણિ	મં	ઽ	ડિ	ત	ઽ
સાં	સાં	ધ	સા	રેં	ગં	રેં	સાં	ધ	પ
વિ	શુ	દ	ગં	ઽ	ધો	ઽ	દ	કે	ઽ
ગ	ગ	ગ	ગ	રે	ગ	પ	સાં	ધ	સાં
ભ	રિ	ચ	મ	ણિ	કે	ન	કે	ની	ઽ
પ	ધ	સાં	રેં	—	ગં	રેં	સાં	ધ	પ
કે	લ	શ	રા	ઽ	જી	ઽ	ઽ	ઽ	ઽ
ગ	ગ	ગ	પ	ધ	સાં	—	ધ	સાં	—
જી	ન	પ	ભ	વ	નં	ઽ	ગ	તો	ઽ
ભ	ગ	વ	દ્દા	ઽ	લો	ઽ	કિ	ન	ઽ
ગ	ગ	ગ	ગ	રે	ગ	ધ	સાં	ધ	સાં
ન	મ	તિ	તં	ઽ	પ્ર	થ	મ	તો	ઽ
પ	ધ	સાં	રેં	—	ગં	રેં	સાં	ધ	પ
મા	ઽ	ર્જં	તી	ઽ	શ	ઽ	ઽ	ઽ	ઽ
ગ	ગ	ગ	પ	ધ	સાં	—	ધ	સાં	સાં
દિ	વિ	ચ	ગ્રે	ઽ	દ્રા	દ	દિ	ઽ	ઽ
સાં	સાં	ધ	સાં	રેં	ગં	રેં	સાં	ધ	પ
સ્તી	ઽ	ર્થં	ગં	ઽ	ધો	ઽ	દ	કે	ઽ
ગ	ગ	ગ	ગ	રે	ગ	પ્ર	સાં	ધ	સાં
સ્ન	પ	ય	તિ	ઽ	શ્રા	ઽ	વ	કો	ઽ

પ	ધ	સાં	રેં	–	ગં	રેં	સાં	ધ	પ
તિ	મ	જિ	ઽ	ઽ	ને	ઽ	શં	ઽ	ઽ
×		૨			૦		૩		

રાગ : અડાણા

આ રાગ આશાવરી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. વાદી સ્વર તાર ષડ્જ અંવાદી સ્વર પંચમ છે. જાતિ ષાડવ–ષાડવ છે. આરોહમાં ગાંધાર વર્જ્ય છે. રાત્રીના ત્રીજા પ્રહરે આ રાગ ગવાય છે. ગાંધાર, ધૈવત અને નિષાદ સ્વરો કોમળ છે.

આરોહણ – સા રે મ પ ધ નિ રેં સાં ।
અવરોહણ – સાં ધ નિ પ મ ગ મ રે સા ।।
પકડ – સાં, ધ, નિ સાં, ધ, નિ પ મ પ, ગ મ રે સા.

પદ – ૨

ભવિ તુમ દેખો, અબ તુમ દેખો સત્તર ભેદ જિન ભક્તિ ।।
અંગ ઉપંગ કહિ જિન ગણધર, કુગતિ હરિ દે મુક્તિ ।। ભવિ ૦।।

શુચિ તનુ ધોતિ ધરી, ગંગોદક ભરી મણિ (કનક) ની કલશાલી ।
જિન દીઠે નમી પૂજી પખાળી, દે નિજ પાતક ગાળી ।। ભવિ ૦।

સમકિત શુદ્ધ કરી દુઃખ હરણી, વિરતા વિરતિ કરણી ।
યોગી સર પણ ધ્યાને સમરી, ભવસમુદ્ર કી તરણી ।। ભવિ ૦।।

દેખાવતી નહીં કબહુ વૈતરણી, કુમતિ કુ રવિ ભરણી ।
સકલમુની સરકુ શુભ લહરી, શિવમંદિર નીસરણી ।। ભવિ ૦ ।।

રાગ : અડાણા. તાલ : ત્રિતાલ માત્રા ૧૬

૩	×	૨	૦
			– – – મ
			ભ
મ પ – સાં	સાં – ધ –	નિ – પ –	– – – મ
વિ તુ ક મ	દે ઽ ઽ ઽ	ઽ ઽ ખો ઽ	ઽ ઽ ઽ અ઼ઽ

૩	×	૨	૦
મ પ નિ પ	ગ – મ –	રે – સા –	પ પ પ મ
બ તુ ઽ મ	દે ઽ ઽ ઽ	ઓ ઽ ઽ ઽ	સ ત ર ભે
મ પ સાં –	ધ – – –	– – નિ પ	પ – – મ
દ જી ન ઽ	ભ ઽ ઽ ઽ	ઽ ઽ ક્તિ ઽ	ઽ ઽ ઽ ભ
મ – પ પ	ધ – નિ નિ	સાં – સાં સાં	રેં નિ સાં સાં
અં ઽ ગ ઉ	પાં ઽ ગ કુ	હી ઽ જિ ન	ગ ણ ધ ર
પ પ નિ સાં	રેં – સાં –	ધ – – નિ	પ – – મ
કુ ગ તિ હ	રિ ઽ દે ઽ	સુ ઽ ઽ ઽ	ક્તિ ઽ ઽ ભ

અંતરા

૩	૨	૨	૦
મ મ પ પ	ધ – નિ નિ	સાં – સાં –	રેં નિ સાં સાં
શુ ઽ ચિ ત	તુ ઽ ધો તિ	ધ રી ગં ઽ	ગો ઽ દ ક
પ પ નિ સાં	રેં રેં સાં સાં	ધ નિ પ નિ	પ – – –
ભ રિ મ ણી	ક ન ક ની	ક લ શા ઽ	લી ઽ ઽ ઽ
ગં ગં ગં મં	રેં - સાં સાં	નિ સાં રે સાં	ધ – નિ પ
જિ ન દી ઠે	ઽ ઽ ન મી	પૂ ઽ જી પ	ખા ઽ લી ઽ
મ મ સ મ	પ – સાં સાં	ધ – – –	નિ – પ મ
દે ઽ નિ જ	પા ઽ ત ક	ગા ઽ ઽ ઽ	લી ઽ ઽ ભ
૩	×	૨	૦

નોંધ :– આ પ્રમાણે બીજા અંતરા શરૂ કરવા.

(૨)

દ્વિતીય ચંદનવિલેપન પૂજા

રાગ : રામકલી

આ રાગ ભૈરવ થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. સમય પ્રાતઃકાળનો છે. વાદી સ્વર કોઇ ધૈવત માને છે તો કેટલાક પંચમ માને છે. સંવાદી સ્વર ઋષભને માને છે. તેમા બંને મધ્યમ અને બંને નિષાદનો પ્રયોગ કરવામાં આવે છે. રીષભ કોમળ લેવામાં આવે છે.

આરોહાવરોહ સ્વરૂપ

સા ગ, મ પ, ધ નિ સાં ।
સાં નિ ધ, પ, મં પ ધ નિ ધ પ ગ, મ રે સા ॥

પકડ

ધ પ, મંપ, ધ નિ ધ પ ગ, મ, રે સા.

પૂજાપદ-૧

બાવના ચંદના સરસ ગોસીસમા
ઘસીય ઘનસારશું કુંકુમાએ ॥
કનકમણિ ભાજનાં, સુરભિરસ પૂરીયાં,
તિલક નવ પ્રભુ કરો અંગમાંહે ॥ ૧ ॥
ચરણુ જાનું કરે, અંસ શિર ભાલ ગળે
કંઠ હૃદિ ઉદર જિન દીજીએ એ ।
દેવના દેવનું ગાત્ર વિલેપતાં
હર પ્રભુ દુરિત, કહી લીજીએ એ ॥ ૨ ॥

રાગ : રામકલી તાલ ઝપતાલ–માત્રા ૧૦

×		૨			૦		૩		
મં	પ	ધનિ	નિ	ધપ	મં	પ	મ	ગ	—
બા	ડ	વડ		નાડ	ચં	ડ	દ	ના	ડ
ગ	રે	ગ	મ	પ	મ	ગ	રે	રે	સા
સ	ર	સ	ગો	ડ	શિ	ડ	સ	મા	ડ
નિ	સા	ગ	—	મ	પ	ધ	નિ	સાં	સાં
ઘ	સિ	ચ	ગ	ન	સા	ડ	ર	શું	ડ
ધ	નિ	સાં	—	રેં	સાં	નિ	ધ	—	પ
કું	ડ	કુ	મા	ડ	એ	ડ	ડ	ડ	ડ

અંતરા

મ	પ	ધ	નિ	નિ	સાં	–	નિ	સાં	–
ક	ન	ક	મ	ણિ	ભા	ઽ	જ	ના	ઽ
ધ	–	નિ	સાં	–	રેં	સાં	ધ	–	પ
સુ	ર	ભિ	ર	સ	પૂ	ઽ	રી	યા	ઽ
ગ	મ	પ	ધ	ધ	સાં	–	નિ	સાં	સાં
તિ	લ	ક	ન	વ	પ્ર	ભુ	ક	રો	ઽ
ધ	–	નિ	સાં	–	રેં	સાં	ધ	–	પ
અં	ઽ	ગ	મા	ઽ	એ	ઽ	ઽ	ઽ	ઽ

નોંધ– ઉપર પ્રમાણે અંતરો લેવો.

(૨)

રાગ : તોડી

આ રાગ તોડી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. તેની જાતિ સંપૂર્ણ–સંપૂર્ણ છે. રે ગ ધ કોમળ અને મં તીવ્ર લેવામાં આવે છે. ગાવાનો સમય દિવસનો પહેલો પ્રહર છે.

આરોહાવરોહ સ્વરૂપ

સા રે ગ મં પ ધ નિ સાં ।
સાં નિ ધ પ મં ગ રે સાં

પકડ

ધ઼ નિ઼ સા, રે, ગ, રે, સા, મં, ગ, રે ગ, રે સા.

પૂજા પદ ૨

તિલક કરો પ્રભુ નવ અંગે, કુંકુમ ચંદન ઘસી શુચિ ઘનસાર ।
પ્રભુ પગે જાનુ કર અંસ શિર ભાલ, ગળ કંઠી હૃદિ ઉદરે ચાર ॥
અહો ભાલ ગળ કંઠ હૃદિ ઉદરે ચાર, સ્વયં પૂજાકાર ॥ તિલક ॥
તિલક કરીય યક્ષ કર્દમ અગર ચૂઓ મર્દન

લેપો મેરે જગગુરૂ ગાત ।
હરિ જિમ જોરૂ પર ઋષભ કી પૂજા કરી
દેખાવતી કૌતુક ઔર અભિ ભાતિ ॥ તિલક ॥
હમેં તુમ તન લીંપ્યો, તોભી ભાવ નહીં છીપ્યો,
દેખો પ્રભુ વિલેપન કી બાત
હરિયો હમ તાપ ।

એ દૂજી પૂજા વિલેપન કી, હરો દુરિત કુ શુચિ કીનો ગાત ॥ તિલક ॥

રાગ : **તોડી** તાલ : ઝંપતાલ માત્રા : ૧૦

×		૨			૦		૩		
સા	ગ	ગ	–	રે	સા	–	નિ	સા	સા
તિ	લ	ક	ડ	ક	રો	ડ	પ્ર	ડ	ભુ
મં	ધ	નિ	–	ધ	મં	ગ	રે	–	સાં
ન	વ	અં	ડ	કે	ગે	ડ	ડ	ડ	ડ
મ	–	ધ	–	ધ	નિ	સાં	નિ	ધ	પ
કું	ડ	કું	ડ	મ	ચં	ડ	દ	ડ	ન
મં	મં	પ	–	ધ	મં	ગ	રે	–	સા
ઘ	સી	સુ	ડ	ચિ	ઘ	ન	સા	ડ	ર
મં	મં	ધ	–	ધ	નિ	નિ	સાં	–	સાં
પ્ર	ભુ	પ	ડ	ગે	જા	નુ	ક	ડ	ર
નિ	ધ	નિ	સાં	રેં	નિ	સાં	નિ	ધ	પ
અં	સ	શિ	ડ	ર	ભા	લ	ગ	ળ	ડ
ગં	ગં	રેં	–	સાં	નિ	સાં	નિ	ધ	પ
સ્વ	ડ	ચં	ડ	પૂ	જા	ડ	કા	ડ	ર
મં	મં	પ	–	ધ	મં	ગ	રે	–	સા
ક	રી	ય	ડ	ક્ષ	ક	ડ	દૈ	ડ	મ
મં	મં	ધ	–	ધ	નિ	નિ	સાં	–	સાં
અ	ગ	ર	સુ	ઓ	મ	ડ	દૈ	ડ	ન

ગં	ગં	રેં	−	સાં	નિ	સાં	નિ	ધ	પં
લે	પો	મે	રે	જગ	ગુ	રૂ	ગા	ડ	ત
મં	મં	ધ	−	ધ	નિ	નિ	સાં	−	સાં
હ	રિ	જી	ડ	મ	જો	રૂ	પ	ડ	ર
નિ	ધ	નિ	સાં	રેં	નિ	સાં	નિ	ધ	પ
ઋ	પ	ભ	ડ	ક્રી	પૂ	જા	ક	ડ	રી
ગં	ગં	રેં	−	સાં	નિ	સાં	નિ	ધ	પ
દે	ડ	આ	વ	ત	કૌ	ડ	તુ	ડ	ક
મં	મં	મ	−	ધ	મં	ગ	રે	−	સા
ઔ	ર	અ	ડ	ભી	ભા	ડ	તિ	ડ	ડ
મ	મં	ધ	−	ધ	નિ	નિ	સાં	−	સાં
હ	મં	તુ	ડ	મ	ત	ન	લી	ડ	ગ્યો
નિ	ધ	નિ	સાં	રેં	નિ	સાં	નિ	ધ	પ
તો	ભી	ભા	ડ	વ	ના	હિ	છી	ડ	ગ્યો
મં	મં	ધ	ધ	ધ	નિ	નિ	સાં	સાં	સાં
દે	ખો	પ્રભુ	વિ	લે	પ	ન	કી	આ	ત
નિ	ધ	નિ	સાં	રેં	નિ	સાં	નિ	ધ	પ
હ	રિયો	હ	ડ	મ	તા	ડ	ડ	ડ	પ
નિ	ધ્રુધ	નિ	સાં	રેં	નિ	સાં	નિ	ધ	પ
એ	હૂજી	પૂ	ડ	જા	વિલે	પ	ન	કી	ડ
ગં	ગં	રેં	−	સાં	નિ	સાં	નિ	ધ	પ
હ	શે	હૃ	ડ	ડ	રિ	ત	હું	ડ	ડ
મં	મં	પ	−	ધ	મં	ગ	રે	−	સા
શુ	ચિ	કી	ડ	નો	ગા	ડ	ડ	ડ	ત.

ચક્ષુયુગલ પૂજા

પદ – ૧

તિમિર સંકોચના, રયણાં લોચનાં
એમ કહી જિન મુખે ભવિક થાપો.
કેવળ જ્ઞાન ને કેવળ દર્શન,
લોચન હોય હમ દેવ આપો.
અહવ પાઠાંતરે ત્રીજીય પૂજામાં
ભુવન વૈરોચન જિનપ આગે
દેવ ચીવર સમુ, વરસ યુગ પૂજતાં
સકલ સુખ સ્વામીની લીલા ગાયે.

રાગ : મેઘ – તાલ : ઝંપતાલ માત્રા : ૧૦

આ રાગ કાફી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. તેની જાતિ ઔઢવ-ષાડવ છે. આરોહમાં ગાંધાર અને ધૈવત વર્જ્ય છે. અવરોહમાં ધૈવત વર્જ્ય છે. ગાંધાર વક્ર લાગે છે. બંને નિષાદ લાગે છે. વાદી સ્વર ષડ્જ અને સંવાદી સ્વર મધ્યમ છે. આ રાગ વર્ષાઋતુમાં ગવાય છે.

સ્થાયી

×		૨			૦		૩		
રે	રે	રે	સા	–	નિ	સા	નિ	–	પ
તી	મી	ર	સં	ઽ	કો	ઽ	ચ	ઽ	ના
ગ	ગા	ગ	ગ	મ	મ	સા	રે	–	સા
ર	ય	ણ	નાં	ઽ	લો	ઽ	ચ	ઽ	ના
સા	સા	રે	મ	મ	પ	પ	પ	નિ	પ
એ	મ	ક	ઽ	હી	જી	ન	મુ	ઽ	ખે
મ	પ	ની	સાં	–	ની	પ	મ	રે	સારે
ભ	વી	ક	થા		પો	ઽ	ઽ	ઽ	ઽઽ

અંતરા

X		૨			૦		૩		
રે	—	રે	રે	સા	ની	સા	ની	—	પ
કે	ઽ	વ	ઽ	લ	જ્ઞા	ઽ	નં	ઽ	ને
ગ	—	ગ	ગ	મ	મ	સા	રે	—	સા
કે	ઽ	વ	ઽ	લ	દ	ઽ	શં	ઽ	ન
નિ	સા	રે	મ	મ	પ	પ	ની	મ	પ
લો	ચ	ન	ઽ	ઽ	દો	ય	હ	ઽ	મ
મ	પ	ની	સાં	—	ની	પ	સા	રે	સારે
દે	ઽ	વ	આ	ઽ	પો	ઽ	ઽ	ઽ	ઽઽ

ઉપર પ્રમાણે બીજા અંતરા લેવા

પદ બીજુ

રયણ નયણ કરી હોય લે કે
મેરે પ્રભુ મુખ દીજે ॥
કેવળ જ્ઞાન ને કેવળ દર્શન
હમ પર કૃપા કર પ્રસાદ કીજે ॥ રયણ ॥
દેવદુષ્ય સમ વરસ જોડ અહવા
ત્રીજી પૂજા કીજે ।
ઉપરામ રસભરી નયણ કટોરડે
દેખી દેખી પ્રભુ મુખ દીજે ॥ રયણ ॥

રાગ : **પીલુ** તાલ : કહેરવા માત્રા : ૮

આ રાગ કાફી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ સંપૂર્ણ છે. આરોહમાં રીષભ, ધૈવત વર્જ્ય છે. અવરોહમાં ધૈવત કોમળ લાગે છે. બંને ગાંધાર અને નિષાદ લાગે છે. વાદી સ્વર ગાંધાર અને સંવાદી નિષાદ છે. દરેક સમયે ગાઈ શકાય છે.

આરોહ – અવરોહ સ્વરૂપ —

સા ગ મ પ ની સાં

સાં નિ ધ પ મ ગ રે સા

પકડ – ની સા ગ – રે નિ સા –
પ મ પ ગ નિ સા – રે નિ ધ પ

રાગ : પીલુ   તાલ : કહેરવા   માત્રા : ૮

ની ની ની ની	સ ગ સ સ	– ગ – ગ	ગમ ગમ પ –
ર ય ણ ન	ય ણ ક રી	ડ દો ડ ય	લેડ ડડ કે ડ
×	૦	×	૦
ડ ગ ગ ગ	મ – નિ પ	ગ – સ –	નિસા ગગ રેસા નિસા
ડ મે રે પ્ર	ભૂ ડ સુ ખ	દી ડ જે ડ	ડડ ડડ ડડ ડડ
×	૦	×	૦
ડ ગમ ધ ધ	ધ – ધ ધ	– ધની સાં સાં	ધ ની પ પ
ડ કેડ વ લ	જ્ઞા ડ ન ને	ડ કેડ વ લ	દ ર સ ન
×	૦	×	૦
ની ની ની ની	ની સાંની ધ પ	ગ મ નિ પ	ગ – સ –
હુ મ પ ર	કૃ પાડ ક ર	પ્ર ડ સા દ	દી ડ જે ડ
×	૦	×	૦
ડ નીની ની ની	– ગ મ પ	ગ – સા સા	ગ મ ની પ
ડ રય ણ ન	ડ દે વ હુ	ષ્ય ડ સ મ	વ રસ જો ડ
×	૦	×	૦
ગ સ ગમ પ	– ગ ગ –	ગ મ પ –	ગ – સ –
અ હુ વાડ ડ	ડ ત્રી જી ડ	પૂ ડ જા ડ	ડી ડ જે ડ
×	૦	×	૦
ડ ગમ ધ ધ	ધ ધ નિ ધ	– ધનિ સાં સાં	ધ સાંની ધ પ
ડ ઉપ શ મ	ર સ ભ રી	ડ નય ણ ક	રો ડડ ર ડે
×	૦	×	૦
– ની ની –	સાં ની ધ પ	ગ મ નિ પ	ગ – સ –
ડ દે ખી ડ	દ ડ ખી ડ	પ્ર ભુ સુ ખ	દી ડ જે ડ
×	૦	×	૦

ચતુર્થ વાસપૂજા

પદ – ૧

નંદનવન તણા, બાપના ચંદના, વાસ વિધિ ચુરણ વિરિચિયાં એ ।
જાઇ મંદાર શું, શુદ્ધ ઘનસાર શું,
સુરભિ સમ કુસુમ શું ચરચિયાં એ ॥૧॥
ચઉથીય પૂજમાં, સુગંધ વાસે કરી,
જે જિન સુરખતે અરચિયાં એ ।
પ્્રભુ તણે અંગ, મન રંગ ભરી પૂજતાં,
આજ ઉચ્ચાટ સવિ ખરચિયાં એ ॥૨॥

રાગ : હિંડોલ

આ રાગ કલ્યાણ થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ છે. રીષભ, પંચમ વર્જ્ય છે. મધ્યમ તીવ્ર લાગે છે. વાદી સ્વર ધૈવત અને સંવાદી સ્વર ગાંધાર છે. ગાન સમય પ્રાતઃકાળ છે.

આરોહ – અવરોહ સ્વરૂપ

સા ગ મ ધ સાં
સાં નિ ધ મં ગ સા.

પકડ – ગ સ ધ઼ મ઼ં ધ઼ સાં – ગ મં ધ નિ ધ મ ગ સ

રાગ : હિંડોલ – તાલ : ઝંપતાલ માત્રા : ૧૦

×		૨			૦		૩		
સં	–	નિ	ધ	ધ	મં	ગ	ગ	–	સ
નં	ઙ	દ	ઙ	ન	વ	ન	ત	ઙ	ણા
સ	ધ઼	સ	ગ	ગ	મ	ગ	ગ	–	સ
બા	ઙ	વ	ઙ	ના	ચં	ઙ	દ	ઙ	ના
સ	–	ગ	ગ	ગ	મં	ધ	સં	–	સાં
વા	ઙ	સં	વિ	ધિ	ચૂ	ઙ	ર	ઙ	ણ
મં	ધ	સં	–	સં	નિ	ધ	મં	ગ	સા
વિ	ર	ચી	ઙ	યા	એ	ઙ	ઙ	ઙ	ઙ

×		૨			૦		૩		
ગ	—	ગ	મં	ધ	સં	—	સં	સં	—
જા	ડ	ઇ	મં	ડ	દા	ડ	ર	શું	ડ
નિ	ધ	ધ	સં	સં	નિ	ધ	ધ	મં	ગ
શુ	ડ	દ્ધ	ધ	ન	સા	ર	શું	ડ	ડ
સ	સ	ગ	ગ	ગ	મં	ધ	સં	—	સં
સુ	ર	ભી	સ	મ	કુ	સુ	મ	ડ	શું
મં	ધ	સં	—	સં	નિ	ધ	મં	ગ	સ
ચ	ર	ચી	ડ	યાં	એ	ડ	ડ	ડ	ડ

અંતરા

ગ	—	મં	ધ	મંધ	સં	સં	સં	—	સં
ચ	ઉ	થી	ડ	યડ	પૂ	ડ	જ	ડ	માં
નિ	ધ	નિ	સં	સં	નિ	ધ	ધ	મં	ગ
સુ	ડ	ગં	ડ	ધ	વા	ડ	સે	ક	રી
સ	—	ગ	ગ	ગ	મં	ધ	સં	—	સં
જે	ડ	જી	ડ	ન	સુ	ર	પ	ડ	તે
મં	ધ	સં	—	સં	નિ	ધ	મ	ગ	સા
અ	ર	ચી	ડ	યાં	એ	ડ	ડ	ડ	ડ

બીજો અંતરો ઉપર પ્રમાણે લેવો.

પદ – ૨

સુનો જિનરાજ, તવ મહનં,
એ આંકણી ઈન્દ્રાદિક પરે કિમ હમ હોવત,
તો ભી તુમ સબ સહનં ॥ સુનો ॥
સત્તર ભેદ દ્રુપદરાયકી કુમરી પૂજતિ અંગે
જેમ સૂરિયાભ સુરાદિક પ્રભુને
પૂજત ભવિ મન રંગે ॥ સુનો ॥
વિવિધ સુગંધિત ચૂરણવાસ મુંચતિ અંગ ઉવંગે,
ચઉથીય પૂજ કરત મન ભાવત
મિલાવતિ યા સુખ અંગે ॥ સૂનો ॥

રાગ : જોગિયા

આ રાગ ભૈરવ થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ સંપૂર્ણ છે. રીષભ, ધૈવત કોમળ લાગે છે. આરોહણમાં ગાંધાર, નિષાદ વર્જ્ય છે. અવરોહણમાં સંપૂર્ણ છે. વાદી મધ્ય અને સંવાદી ષડ્જ છે. ગાવાનો સમય સવારનો છે.

આરોહ - અવરોહણ સ્વરૂપ

સા રે મ પ ધ સાં

સાં નિ ધ પ મ ગ રે સા

પકડ – રે મ પ ધ સાં નિ ધ પ મ ગ મ રે સા રે મ પ ધ પ

રાગ : જોગિયા તાલ : કહેરવા માત્રા : ૮

સ્થાયી

ગ મ ગ રે સા	– ગ – ગ	મ ગ રે નિ	સ – – –
સુ નો ઽ જી ન	ઽ શ ઽ જ	ત વ મ હુ	નં ઽ ઽ ઽ
×	૦	×	૦
– મ ગ મ	પ પ ધ પ	– ધધ નિ નિ	સં નિ ધ પ
ઽ ઇ દ્રા ઽ	દિ ક પ રે	ઽ ડીમ હ મ	હો ઽ વ ત
×	૦	×	૦
– નિ નિ –	સાં નિ ધ પ	મ ધ પ મ	મ ગ રે સા
ઽ તો ભી ઽ	તુ મ સ બ	સ હુ નં ઽ	ઽ ઽ ઽ સુ
×	૦	×	૦
મ ગ રે સા	– ગ – ગ	મ ગ રે નિ	સ – – –
નો ઽ જી ન	ઽ શ ઽ જ	ત વ મ હુ	ન ઽ ઽ ઽ
×	૦	×	૦

અંતરા

– મ ગ મ	પ ધ પ –	ધ નિ નિ સાં	નિ ધ પ –
ઽ સ ત્ત ર	ભે ઽ દે ઽ	દ્રુ પ દ રા	ઽ ય ડી ઽ
×	૦	×	૦

– નિ નિ નિ	સાં નિ ધ પ	મ ધ પ –	– ધ પ પધ
ઙ કુ મ રી	પૂ ઙ જ તી	અં ઙ બે ઙ	ઙ જે મ સુરી
×	૦	×	૨
નિ – સાં –	– સાંરેં –સાંરેં	નિ નિ સાં –	– નિ નિ નિ
યા ઙ ભ ઙ	ઙ સુજ્ઞ ઙ દીક	પ્ર ભુ ને ઙ	ઙ પૂ જ ન
×	૦	×	૦
સાં નિ ધ પ	મ ધ પ ગ		
ભ વી મ ન	રં ઙ ગે સુ		
×	૦		

(બીજી કડીયો પણ ઉપર પ્રમાણે લેવી)

પંચમ પુષ્પ પૂજા

પદ – ૧

મોગર લાલ ગુલાબ માલતી, ચંપક કેતકી વલી ।
કુંદ પ્રિયંગુ નાગવર જાતિ, બોરસિરી શુચિ મેલી ॥ મોગર ॥
ભૂમંડળ જળ મોકલ પુલે, તે પણ શુદ્ધ અખંડે ।
જિનપદ પંકજ જેમ હરિ પૂજે, તેણિ પેરે ભાતિ તુ મંડે ॥ મોગર ॥

રાગ : **આશાવરી**

આ રાગ આશાવરી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ સંપૂર્ણ છે. ગાંધાર, ધૈવત અને નિષાદ કોમલ લેવામાં આવે છે. આરોહમાં ગાંધાર અને નિષાદ વર્જ્ય છે. વાદી સ્વર ધૈવત અને સંવાદી સ્વર ગાંધાર છે. ગાન સમય સવારનો બીજો પ્રહર છે.

આરોહ – **અવરોહ સ્વરૂપ** —

સા રે મ પ ધ સાં

સાં ની ધ પ મ ગ રે સા

પકડ – રે મ પ ની ધ પ ધ સાં ની ધ પ મ ગ રે સા.

રાગ : આશાવરી. તાલ : ત્રિતાલ માત્રા ૧૬

૩	×	૨	૦
પ મ પ સાં	ધ – પ પ	ગ – ગ રે	– રે સા –
મો ઽ ગ ર	લા ઽ લ ગુ	લા ઽ ણ મા	ઽ લ તી ઽ
ઽ રે મ મ	પ – સાં સાં	સાં નિ રેં નિ	સાં – ધ પ
ઽ ચં પ ક	કે ઽ ત કી	વે ઽ ઽ ઽ	ઽ ઽ લી ઽ

અંતરા

૩	×	૨	૦
ધ મ પ સાં	મ – પ પ	ધ – નિ સાં	– સાં સાં સાં
મો ઽ ગ ર	કું ઽ દ પ્રિ	યં ઽ ગુ ના	ઽ ગ વ ર
રેં નિ સાં –	નિ – નિ નિ	સાં – રે સાં	ધ – પ –
જા ઽ તી ઽ	ઓ ઽ ર સિ	રી ઽ ગુ ચી	મે ઽ લી ઽ
ધ મ પ સાં	મ – પ –	ધ ધ ની ની	સાં – સાં સાં
મો ઽ ગ ર	ભૂ ઽ મં ઽ	ઽ લ જ લ	મો ઽ લી ઽ
રેં નિ સાં –	નિ – નિ નિ	સાં – રેં સાં	ધ – પ –
કૂ – લે ઽ	તે ઽ પ ણ	શુ ઽ દ્ધ અ	ખં ઽ ડે ઽ
ગં ગં ગં ગં	રેં – સાં સાં	નિ નિ સાં સાં	ધ – પ –
જી ન પ દ	પં ઽ ક જ	જે મ હ રિ	પૂ ઽ જે ઽ
મ – પ સાં	ધ – પ પ	ધ મ ધમ પ	ગ – રે સા
તે ઽ ણી ઽ	પે ઽ રે ઽ	ભ વી તુઠ ઽ	મં ઽ ડે ઽ

પદ – ૨

પારગ તેરે પદ પંકજ પર, વિવિધ કુસુમ સોહે
હાં રે વિવિધ કુસુમ સોહે ।
ઓર દેવનકુ આક ધતુરે તુજ સમો નહિ કોહે ।। પારગ ।।
વિવિધ કુસુમ જાતિશું જલ પંચમી પૂજા પૂજે ।
તવ ભવિજન કે રોગ શોક, સવિ ઉપદ્રવ ધ્રૂજે ।। પારગ ।।

રાગ : આશાવરી   તાલ: કહેરવા   માત્રા : ૮

મ
પા.

મ મ પ સાં	ધ ધ પ –	ગ ગ રે સા	રે રે મ મ
ર ગ તે રે	પ દ પં ઽ	કે જ પ ર	વિ વિ ધ કુ
×	૦	×	૦
પ પ સાં –	ધ પ – –	મપ ધ પ –	ગ રે મ મ
સુ મ સો ઽ	હે ઽ ઽ ઽ	હાંઽ ઽ રે ઽ	વિ વિ ધ કુ
×	૦	×	૦
પ પ સાં –	ધ – પ પ	મ મ પ સા	
સુ મ સોં ઽ	હે ઽ ઽ પા	ર ગ તે રે	
×	૦	×	
મ મ પ –	ધ ધ નિ –	સાં – સાં સાં	નિ સાં સાં –
ઓ ર હે ઽ	વ ન કુ ઽ	આ ઽ ક ધ	તુ ઽ રે ઽ
×	૦	×	૦
મ મ મ મ	પ પ સાં –	ધ – પ પ	મ મ પ સાં
તુ જ સ મો	ન હિ કો ઽ	હે ઽ ઽ પા	ર ગ તે રે
×	૦	×	૦
મ મ પ પ	ધ – નિ –	સાં – સાં –	નિ સાં સાં સાં
વિ વિ ધ કુ	સુ ઽ મ ઽ	જા ઽ તિ ઽ	શુ ઽ જ લ
×	૦	×	૦
– નિ નિ નિ	સાં – રેં સાં	ધ – પ –	ગં ગં ગં ગં
ઽ પં ચ મી	પૂ ઽ જા ઽ	પૂ ઽ જે ઽ	ત ળ ભ વી
×	૦	×	૦
રેં રેં સાં –	નિ – સાં સાં	રેં નિ ધ પ	– મ મ મ
જ ન કે ઽ	શે ઽ ગ શો	ઽ ક શ વી	ઽ ઉ પ ક્ર
×	૦	×	૦
પ – સાં –	ધ પ – ધ		
વ ઽ મૂ ઽ	જે ઽ ઽ પા		
×	૦		

ષષ્ઠ પુષ્પમાલપૂજા

પદ – ૧

(૧) ચંપક અશોક પુન્નાગ વર મોગરા, કેતકી માલતી મહુમહંતી ।
(૨) નાગ પ્રિયંગુ શુચિ કમલ સુબોલસિરી
  વેલી વાસંતિકા દમન જાતિ ॥
(૩) કુંદ મચકુંદ નવમાલિકા વાલકો,
  પાડલ કોમલ કુસુમ ગૂંથી ॥
(૪) સુરભિ વર દામ જિનકંઠે બેઠી વદે,
  ભ્રમર સુખ હુ તુમ્હેં સુણીય મુંથી ॥

રાગ : દેશાખ

આ રાગ કાફી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. આરોહમાં રીષભ અને ધૈવત વર્જ્ય છે. અવરોહણ સંપૂર્ણ છે. દરેક સ્વર વક્ર રીતે લાગે છે. પંચમ વાદી અને સંવાદી રીષભ છે. રાતના પાછલા પહોરે ગવાય છે.

આરોહ – અવરોહ સ્વરૂપ

નિ સા મરે પમ નિ પ સાં
નિં પ મપ ગ મ રે સા
પકડ – મરે પમ નિ પ મપ ગ મ રે સા

રાગ : દેશાખ   તાલ : ઝંપતાલ   માત્રા : ૧૦

(૧)

×		૨			૦		૩		
રે	સા	મ	–	મ	પ	–	નિ	મ	પ
ચં	ઽ	પ	ઽ	કા	શો	ઽ	ક	ઽ	પુ
સં	–	નિનિ	પમ	પ	ગ	મ	રે	–	સા
ના	ઽ	ગઽ	વઽ	ર	મો	ઽ	ગ	ઽ	રા
નિ	સા	રે	ઽ	સા	ની	સ	નિં	–	પ
કે	ઽ	ત	ઽ	કી	મા	ઽ	લ	ઽ	તી

(૧)

×		૨			૦		૩		
ગ	ગ	મ	પ	—	ગ	મ	રે	સ	રે
મ	હું	મ	હું	ડ	તી	ડ	ડ	ડ	ડ

(૨)

×		૨			૦		૩		
મ	પ	નિ	પ	નિં	સ	—	સં	સં	સં
ના	ડ	ગ	ડ	પ્રિ	યં	ડ	ગુ	શુ	ચી
નિ	સં	રેં	—	સં	નિ	સં	પ	નિ	પ
ક	મ	લ	ડ	શુ	ઓ	લ	સી	ડ	રી
પ	રેં	રેં	રે	—	નિ	સં	પ	નિ	પ
વે	ડ	લી	વા	ડ	સ	ડ	તિ	ડ	કા
મ	પ	સં	નિ	પ	ગ	મ	રે	સા	રે
દ	મ	ન	જા	ડ	તી	ડ	ડ	ડ	ડ

(૩)

×		૨			૦		૩		
મ	પ	નિ	પ	નિનિ	સં	—	સં	સં	સં
કું	ડ	દ	પ	મચ	કું	ડ	દ	ન	વ
નિ	સં	રેં	—	સં	નિ	સં	પ	નિ	પ
મા	ડ	લી	ડ	કા	વા	ડ	લ	ડ	કો
પ	રેં	રેં	રેં	—	નિ	સ	પ	નિ	પ
પા	ડ	ડ	ડ	લ	કો	ડ	મ	ડ	લ
મ	પ	સં	નિ	પ	ગ	મ	રે	સા	રે
કુ	સુ	મ	ગું	ડ	થી	ડ	ડ	ડ	ડ

પદ — ૨

કંઠ પીઠે દામ દીઠે પ્રભુ હમે રે પાપ નીઠે ।
જ્યું શશી દેખત જાય તન તાપ ॥
પંચવર્ણી સબ કુસુમકી કંઠી ઠવી
ગગને સોહતી જૈસેં સુરપતિ ચાપ ॥ કંઠ ॥

લાલ ચંપ ગુલાબવેલી, જાઇ મોગર દમન ભેલી ।
ગૂંથી વિવિધ કુસુમ સબ જાતિ,
છઠી માલ ચઢે દિશિ વાસતી ।
તવ સુર વધુ પરે નરવધૂ ગાની ॥ કંઠ ॥

રાગ : ભીમપલાસી

આ રાગ કાફી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. આરોહમાં રીષભ અને ધૈવત વર્જ્ય છે. અવરોહમાં સંપૂર્ણ છે. ગંધાર અને નિષાદ કોમલ લેવામાં આવે છે. એમાં મધ્યમ વાદી અને ષડ્જ સંવાદી છે. દિવસના ત્રીજા પ્રહરમાં ગવાય છે.

આરોહ – અવરોહ સ્વરૂપ

સા ગ મ પ ની સાં
સાં ની ધ પ મ ગ રે સા
પકડ – નિ સા ગ મ પ મપ મ ગ રે સા.

રાગ : ભીમપલાસી   તાલ : તેવરા   માત્રા : ૭

×			૨		૩		×			૨		૩	
પ	–	પ	ગ	સ	ગમ	પ	ગ	મ	ગ	રે	–	સ	–
કં	ડ	ઠ	પી	ડ	ઠેડ	ડ	દા	ડ	મ	દી	ડ	ઠે	ડ
નિ	નિ	સ	મ	–	ગ	મ	પ	–	નિ	ધ	પ	ગ	મ
પ્ર	ભુ	ડ	મે	ડ	રે	ડ	પા	ડ	પ	ની	ડ	ઠે	ડ
નિ	–	નિ	પ	નિ	સં	–	સં	–	નિ	ધ	–	પ	–
જ્યાં	ડ	સિ	શી	ડ	દે	ડ	ખ	ડ	ત	જા	ડ	ય	ડ
પ	–	નિ	ધ	પ	ગ	મ							
ત	ડ	ન	તા	ડ	ડ	પ							

×			૨		૩		×			૨		૩	
પ	–	પ	ધ	પ	ગ	મ	પ	નિ	નિ	પ	નિ	સં	–
પ	ડ	ચ	વ	ર	ણી	ડ	સ	ખ	કુ	સુ	મ	કી	ડ

×			૨		૩		×			૨		૩	
સં	–	નિ	ધ	–	પ	–	નિ	નિ	નિ	પ	નિ	સં	રેં
કં	ડ	ઠ	ઠ	ડ	વી	ડ	ગ	ગ	ને	સો	ડ	હુ	તી
સં	–	નિ	ધ	પ	ગ	મ	નિ	–	ધપ	ધધ	પમ	ધપ	ગમ
જે	ડ	સે	સુ	ર	પ	તિ	ચા	ડ	ડડ	ડડ	ડડ	ડડ	પડ

×			૨		૩		×			૨		૩	
પ	–	પ	ગ	સ	ગમ	પ	ગ	મ	ગ	રે	–	સ	–
લા	ડ	લ	ચં	ડ	પડ	ગુ	લા	ડ	લ	વે	ડ	લી	ડ
નિ	–	સ	મ	–	ગ	મ	પ	પ	નિ	ધ	–	પ	–
જા	ડ	ઇ	મો	ડ	ગ	ર	દ	મ	ન	ભે	ડ	લી	ડ
પ	મ	પ	ધ	પ	ગ	મ	પ	નિ	નિ	નિ	સાં	–	સાં
ગૂં	ડ	થી	વે	વિ	ધ	કુ	સુ	મ	સ	ખ	જા	ડ	તી
નિ	–	નિ	નિ	સં	સં	સં	રેં	સં	નિ	ધ	–	પ	પ
છ	ડ	ઠી	મા	ડ	લ	ચ	ઢે	દિ	શિ	વા	ડ	સતી	તી
પ	પ	–	ધ	પ	ગ	મ	પ	નિ	–	પ	નિ	સં	સં
ત	ખ	ડ	સુ	ર	કી	ડ	વ	ધુ	ડ	પ	ડ	રે	ડ
નિ	–	નિ	પં	નિ	સં	–	રેં	સં	નિ	ધ	પ	ગ	મ
ની	ડ	ર	વ	ધુ	ડ	ડ	ગા	ડ	ડ	ડ	ડ	તી	ડ

સાતમી (સપ્તમ) કુસુમ આંગી રચના રૂપ પૂજા

પદ – ૧

સાતમી પૂજામાં વર એક પુલશું ભવિ કરે એ ॥
ચંપક દમણુલો મરૂઓ જાસુલશું ચિત્ત રે એ ॥
આંગિય કેતકી વિચ વિચ શોભતી દેખીએ એ ॥
આંગિય મિશ શિવનારીને કાગળ લેખીયે એ ॥

રાગ : ગૌરી

આ રાગ પૂર્વી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ષાડવ સંપૂર્ણ છે. આરોહણમાં પંચમ વર્જ્ય છે. રીષભ, ધૈવત કોમળ લાગે છે. મધ્યમ

તીવ્ર લાગે છે. વાદી રીષભ અને સંવાદી પંચમ છે. ગાવાનો સમય સાંજનો છે.

આરોહ – અવરોહ સ્વરૂપ

સા રે ગ મં ધ ની સં
સાં ની ધ પ મ ગ રે મ ગ રે સ ॥
પકડ – સ નિ ધ નિ રે ગ રે મં ગ રે સ રે નિ સ ॥

રાગ : ગૌરી   તાલ : ઝપતાલ   માત્રા : ૧૦

×		૨			૦		૩		
રે	મં	ગ	રે	સ	નિ	ધ	નિ	રે	સા
સા	ઽ	ત	ઽ	ભી	પૂ	ઽ	જા	ઽ	માં
નિ	રે	ગ	રે	ગ	પ	—	મં	ધ	પ
વ	ર	લી	ઽ	ક	કૂ	ઽ	લ	ઽ	શું
મં	ધ	નિ	ધ	પ	ધ	મં	ગ	રે	નિ
ભ	વિ	ઽ	રે	ઽ	એ	ઽ	ઽ	ઽ	ઽ
રે	મં	ગ	રે	સ	નિ	ધ	નિ	રે	સા
ચં	ઽ	પ	ઽ	ક	દ	મ	ણ	ઽ	લો
નિ	રે	ગ	રે	ગ	પ	—	મં	ધ	પ
મ	રૂ	વો	ઽ	જા	સુ	ઽ	લ	ઽ	શું
મં	ધ	નિ	ધ	પ	ધ	મં	ગ	રે	નિ
ચી	ઽ	ત	ઽ	રે	એ	ઽ	ઽ	ઽ	ઽ

અંતરા

×		૨			૦		૩		
ગ	—	મં	ધ	મેધ	સં	—	નિ	રેં	સ
આં	ઽ	ગી	ઽ	ચઽ	કે	ઽ	ત	ઽ	કી
નિ	ધ	નિ	રેં	નિધ	નિ	ધ	પ	—	પ
વી	ચ	વી	ઽ	ચઽ	શો	ઽ	ભ	ઽ	તી

×		૨			૦		૩		
મં	ધ	નિ	ધ	પ	ધ	મં	ગ	રે	નિ
ઋ	ડ	ખી	ડ	ચે	એ	ડ	ડ	ડ	ડ
ગ	—	મં	ધ	મંધ	સં	—	નિ	રેં	સં
આં	ડ	ગી	ડ	ચડ	મી	ષ	શી	ડ	વ
નિ	ધ	ની	રેં	નિધ	નિ	ધ	પ	—	પ
ના	ડ	રી	ડ	નેડ	કા	ડ	ગ	ડ	લ
મં	ધ	નિ	ધ	પ	ધ	મં	ગ	રે	નિ
લે	ડ	ખી	ડ	એ	એ	ડ	ડ	ડ	ડ

પદ – ૨

કુસુમ જાતિ આંગી મન ખંતે, પંચવર્ણની જાત રે ॥
માંહે વિવિધ કથીયા ભાત રે ॥
સુરિયાભાદિ કરે જિન પૂજા, સકલ સુરાસુર ગાતે રે ॥ કુસુમ
ચંપક શું દમણો મનરમણો, સંજારાગ જ્યું શ્યામા રે ॥
પંચવર્ણ આંગી પ્રભુ અંગે, રચયતિ જ્યું સુરરામા રે ॥
ઋષભ કૂટી ચક્કી નામા રે ॥ કુસુમ ॥

રાગ : માલવી

આ રાગ પૂર્વી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ષાઢવ–સંપૂર્ણ છે. આરોહણમાં રીષભ, ધૈવત કોમલ લાગે છે. મધ્યમ તીવ્ર છે. વાદી રીષભ અને સંવાદી પંચમ છે. ગાન સમય સાયંકાળ છે.

આરોહાહ–અવરોહ સ્વરૂપ

સા ગ મં ધ રેં સં ।

સં નિ ધ પ મં ગ રે સા ॥

પકડ – સં પ ગ રે સા, સ ગ મં ધ રેં સા.

રાગ : માલવી   તાલ : ત્રિતાલ   માત્રા ૧૬

૦	૩	×	૨
સં સં પ ગ	— ગ પ —	ગ — રે સા	સા રે સા —
કુ સુ મ જા	ઽ તી આં ઽ	ગી ઽ મ ન	ણં ઽ તે ઽ
સ — સ ગ	— ગ મં ધ	મં ધ નિ રેં	સં — નિ ધ
પં — ચ વ	ઽ ર્ણી ની ઽ	જા ઽ તિ ઽ	રે ઽ માં હી
નિ સં નિ ધ	પ — ધ —	મં ગ રેગ મંધ	ગમં ગરે નિરે સા
વિ વિ ધ ક	થી ઽ યાં ઽ	ભા ઽ તીઽ ઽઽ	ઽઽ ઽઽ ઽઽ રે
સં — પ પ	ગ — પ —	ગ ગ રે સા	સ રે સ —
સુ ઽ રી યા	ભા ઽ હી ઽ	ક રે જી ન	પૂ ઽ જા ઽ
સ સ સ સ	ગ — મં ધ	મં ધ નિ રેં	સં — મં ધ
સ ક લ સુ	સા ઽ સુ ર	ગા ઽ તિ ઽ	રે ઽ ઽ ઽ
ઽ ગ ગ ગ	મં — ધ મંધ	સં — સં સં	સં રેં સં —
ઽ ચં પ ક	શું ઽ મ મઽ	ણો ઽ મ ન	ર મ ણો ઽ
— સં સં —	પ — ગ ગ	મં ધ નિ રેં	સં — — —
ઽ સં જા ઽ	રા ઽ ગ જ્યું	શ્વા ઽ મા ઽ	રે ઽ ઽ ઽ
— સં સં પ	— ગ પ —	ગ — રે સા	સ રે સ —
ઽ પં ચ વ	ઽ ર્ણું આં ઽ	ગી ઽ પ્ર ભુ	અં ઽ ગે ઽ
ઽ સસ ગ ગ	મં — ધ ધ	મં ધ નિ રેં	સં — નિ ધ
ઽ રમ ય તિ	જ્યું ઽ સુ ર	રા ઽ મા ઽ	રે ઽ રૂ પ
નિ સં નિ ધ	પ — ધ —	મં ગ રેગ મંધ	ગમ ગરે નિરે સ
ભ ક્રૂ ઽ ટી	ચ ઽ ક્રી ઽ	નાઽ માઽ ઽઽ	ઽઽ ઽઽ ઽઽ રે

અષ્ટમ ચૂર્ણ પૂજા

પદ – ૧

ઘનસારાદિક ચૂર્ણ મનહર પાવન ગંધ ।
જિનયતિ અંગ સુપૂજતાં, જિનપદ ભવિ કરે બંધ ॥
અગર ચૂર્ણો અતિ મર્દિયો, હિમવાલુકા સમેત ।
દશ દિશિ ગંધે વાસતાં, પૂજો જિનપદ હેત ॥

રાગ : કેદાર

આ રાગ કલ્યાણ થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ સંપૂર્ણ છે. આરોહમાં રીષભ, ગાંધાર વર્જ્ય છે. આ રાગમાં બન્ને મધ્યમ લેવામાં આવે છે. વાદી મધ્યમ છે અને સંવાદી ષડ્જ છે. રાત્રિના પહેલા પ્રહરમાં ગવાય છે.

આરોહ – અવરોહ સ્વરૂપ

સા મ મં પ ધ ની સાં ।

સાં ની ધ પ મ ગ રે સા ॥

પકડ – સ મ મ પ, ધ પ મ, પધ પમ, પમ રે સા ।

રાગ : કેદાર તાલ : તેવરો માત્રા : ૭

૨	૩	×	૨	૩	×
સસ સ	મ મમ	પ મંપ –	મંમં પપ	ધ પપ	મ – –મ
ધન સા	રા દીક	ચૂ રણ ઽ	મન હર	પા વન	ગં ઽ ઽધ
ગમ પનિ	સં સંરેં	સં ધપ –	ગમ ધપ	મગ રેસા	રે સા –સા
જીન પતી	સં ગસો	પૂ જતા ઽ	જીન પદ	ભવી કરે	ખં ઽ ઽધ
સસ સસ	મ મમ	પ મંપ –	મંમં પ	ધ પપ	મ – –સ
અગ રચુ	વો અતી	મ દીંચો ઽ	હિમ વા	લુ કાસ	મે ઽ ઽત
ગમ પનિ	સં સંરેં	સં ધપ –	ગમ ધપ	મગ રેસા	રે સા –સા
દશ દીશી	ગં ધઽ	વા સતો ઽ	પૂઽ જોઽ	જીન પદ	હે ઽ ઽત

પદ – ૨

ચૂરોરી માઈ જિનવર અંગ સાર કપૂરે ॥
સબ સુખ પૂરણ ચૂરણ ચર્ચિત,
તનુ ભરી આનંદ પૂરે ॥ ચૂરોરી ॥
પાવન ગંધિત ચૂરણ ભરશું,
મુંચતિ અંગ ઉવંગે ॥
આઠમી પૂજ કરત તિમ ભવિજન,
મિલાવતીઆ સુખ અંગે ॥ ચૂરોરી ॥

રાગ : દરબારી કાનરા

આ રાગ આશાવરી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ સંપૂર્ણ છે. ગાંધાર, ધૈવત, નિષાદ કોમળ લાગે છે. વાદી રીષભ અને સંવાદી પંચમ છે. રાત્રીના બીજા પ્રહરે ગવાય છે.

આરોહ – અવરોહ સ્વરૂપ

સા રે ગ પ ધ નિ સાં ॥

સાં ધ નિ પ મ પ ગ રે રે સા ॥

પકડ – ગ રે સા, નિ સા રે, મ પ ધ નિ સં નિ પ મ ગ રે સા ॥

રાગ : દરબારી   તાલ : ત્રીતાલ   માત્રા ૧૬

૦	૩	×	૨
			સ—
			સુ—
નિસ મમ રે —	રે — સા —	નિ સા રે સા	ધ — — —
રોડ ડડ રી ડ	મા ડ ઇ ડ	જી ન વ ર	અં ડ ડ ડ
નિ — પ —	સ — રે રે	પ — ગ —	— મ રે —
ડ ડ ગ ડ	સા ડ રે ક	પૂ ડ રે ડ	ડ ડ મૂ ડ
— મમ પ પ	ધ — નિ પ	સં — સં સં	નિ સં સં સં
ડ સબ સુ ખ	પૂ ડ ર ણ	ચૂ ડ ર ણ	ચ ર ચિ ત
નિ પ પ પ	મ — પ પ	મપ ધપ ગ —	— મ રે સા
ત નુ ભ રી	આ ડ ણં દ	પૂડ ડડ રે ડ	ડ ડ ડ સુ
— રે મ મ	પ — પ પ	— મ પ પ	ધ પ ગ —
— પા વ ન	ગં ડ ધિ ત	ડ ચૂ ર ણ	ભ ર શું ડ
નિ — પ પ	મ — પ પ	ગ — — મ	રે — સ —
મું — ચ તિ	અં ડ ગ ઉ	વં ડ ડ ડ	ગે ડ ડ ડ
— મ પ પ	ધ — નિ પ	સં સં સં સં	નિ સં સં રેં
— આ ઠ મી	પૂ ડ જ ક	ર ત તિ મ	ભ વિ જ ન
— નિ પ પ	મ મ પ ધ	ગ — — મ	રે — સ —
— મિ લા વ	તી યા સુ ખ	અં ડ ડ ડ	ગ ડ સુ ડ

નવમ પૂજા ધ્વજ પૂજા

પદ – ૧

દેવ નિર્મિત દેવનિર્મિત, ગગને અતિ ઉત્તુંગ ॥
ધર્મધ્વજા જન મનહરણ, કનકદંડ ગત સહસ્ત્ર જોયણ,
રણઝણંત કિંકિણી નિકર ॥
લઘુ પતાકયુત નયનભૂષણ, જેમ જિન આગળ સુર વહે ।
તેમ નિજ ધન અનુસાર, નવમી પૂજા ધ્વજતણી,
કહે પ્રભુ તું હમ તાર ॥

રાગ : બાગેસરી

આ રાગ કાફી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ–ષાડવ છે. બંને ગાંધાર લાગે છે. નિષાદ કોમળ લાગે છે. વાદી મધ્યમ છે અને સંવાદી ષડ્જ છે. રાત્રીના બીજા પ્રહરમાં ગવાય છે.

આરોહ – અવરોહ સ્વરૂપ

સા ગ મ ધ ની સાં ।
સાં ની ધ મ ગ રે સા ॥
પકડ – નીધ નીસા સગ મધ નીધ મ ગ રે સા ॥

રાગ : બાગેસરી તાલ : તેવરો માત્રા ૭

×			૨		૩		×			૨		૩	
સં	–	નિ	ધ	ધ	ધ	ધ	નિ	–	ધ	મ	ગ	રે	સાં
દે	ઽ	વ	નિ	ર	મી	ત	દે	ઽ	વ	ની	ર	મી	ત
સ	નિ	ધ	સ	–	ગ	મ	ધ	નિ	સં	ની	ધ	મ	ધ
ગ	ગ	ઽ	ન	ઽ	અ	તિ	ઉ	તું	ઽ	ગ	ઽ	ઽ	ઽ
મ	–	મ	ધ	–	ની	ધ	સં	સં	સં	સં	સં	સં	સં
ધ	ઽ	મં	ધ્વ	ઽ	જા	ઽ	જ	ન	મ	ન	હ	ર	ણ
સં	સં	મં	ગં	રેં	સં	સં	સં	સં	સંનિસાં	નિ	–	ધ	ધ
ક	ન	ક	દં	ઽ	ગ	ત	સ	હ	સ્રઽઽ	જો	ઽ	ય	ણ

×			૨		૩		×			૨		૩	
ની	ની	ની	ધ	—	ધ	મ	ધ	ધ	મ	ગ	રે	સ	સ
ર	ણ	ઝ	ણું	ઽ	તી	ઽ	કા	કીં	ણી	ની	ઽ	ક	ર
મ	મ	મ	ધ	ધ	ની	ધ	સં	સં	સં	સં	—	સાં	સાં
લ	ઘુ	પ	તા	ક	સુ	ત	ન	ય	ન	ભૂ	ઽ	ષ	ણ
સં	—	મં	ગં	રેં	સં	—	સં	—	સં	સં	ની	ધ	ધ
જે	ઽ	મ	જી	ન	આ	ઽ	ગ	ઽ	લ	સુ	ર	વ	હે
મ	—	મ	ધ	ધ	ની	ધ	સં	—	સં	સં	—	—	સં
તે	ઽ	મ	નિ	જ	ધ	ન	સ	ઽ	તુ	સા	ઽ	ઽ	ર
સં	સં	મં	ગં	રેં	સં	—	સં	—	રેંસાં	ની	—	ધ	—
ન	વ	મી	પૂ	ઽ	જા	ઽ	દવ	ઽ	જઽ	ત	ઽ	ણી	ઽ
મ	ગ	મ	ગ	રે	સ	—	સં	—	રેં	સંની	ધપ	મગ	રેસા
ક	હે	ઽ	પ્ર	ભુ	તૂ	ઽ	હ	ઽ	મ	તાઽ	ઽઽ	ઽઽ	ઽર

પદ–૨

માઈ સહસ્સ જોયણ દંડ ઊંચો,
જિનકો ધ્વજ રાજે ॥
લઘુપતાક કિંકિણી જાત, પવન પ્રેરિત વાજે ॥ માઈ॥
સુરનાર મનમોહન સોહન, જેમ સુરધ્વજ કીનો ।
તેમ ભવિ ધ્વજપૂજા કરતાં, નરભવ ફળ લીનો ॥ માઈ॥

રાગ : નટ

આ રાગ બિલાવલ થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. આરોહ સંપૂર્ણ છે. અવરોહમાં ધૈવત, ગંધાર વર્જ્ય છે. વાદી મધ્યમ છે અને સંવાદી નિષાદ છે. ગાવાનો સમય રાત્રીનો છે. ક્વચિત ધૈવત–ગાંધાર લાગે છે.

આરોહ–અવરોહ સ્વરૂપ

સા રે ગ મ પ ધ ની સાં
સાં ની પ મ રે સા
પકડ–સા ગમ પ ગમ રેગ મપ સાં ની ધપ મગ રે સા.

રાગ : નટ તાલ : તેવરો માત્રા : ૭

×	૨	૩
મ મ ગ	પ —	મં પ
સ હ રસ	જો ડ	ય ણ
ગ મ પ	ધ ધ	પ —
જી ન કો	ધ્વ જ	રા ડ
પ પ પ	સં —	સં —
લ ધુ પ	તા ડ	ક ડ
સં સં સં	ધ —	પ પ
પ વ ન	પ્રે ડ	રી ત
પ — પ	સં સં	સં સં
સુ ડ ર	ના ર	મ ન
ધ — ધ	સં સં	સં સં
જે ઠ મ	સુ ર	ધ્વ જ
ગં — મં	રેં રેં	સં સં
તે ડ મ	ભ વી	ધ્વ જ
સં — સં	ધ ધ	પ પ
ન ડ ર	ભ વ	ફ લ

×	૨	૩
		સ સ
		મા ઈ
ધની સં સં	ધ —	પ —
દંડ ડ ડ	ઊં ડ	ચો ડ
ગ મ પ	ગ મ	રે સા
જે ડ ડ	ડ ડ	મા ઈ
સં સં સં	સં રેં	સં —
કીં કીં ણી	જા ડ	ત ડ
ગ મ પ	ગ મ	રે સા
વા ડ ડ	જે ડ	મા ઈ
સં સં સં	સં રેં	સં સં
મો હ ન	સો ડ	હ ન
સાંરેં સાંનિ સાંસાં	ધ —	પ —
કીડ ડડ ડડ	નો ડ	ડ ડ
સં — સં	ધ ધ	પ —
પૂ ડ જા	ક ર	તા ડ
ગ મ પ	ગ મ	રે સા
લી ડ ડ	નો ડ	મા ઈ

દશમ આભૂષણ પૂજા

પદ – ૧

લાલવર હીરડા, પાંચ પીરોજડા, વિધિ જડયા એ ॥
મોતીય નીલુઆ, લસણીયા ભૂષણા; તિહાં ચડયા એ ॥
કાને રવિ મંડળ, સમ જિન કુંડલ દીજીએ એ ॥
અંગદ રયણુનો તુકુઠ કંઠાવલી કીજીએ એ ॥

રાગ : ગૌડ સારંગ

આ રાગ કલ્યાણ થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ–સંપૂર્ણ છે. આરોહણમાં રીષભ અને ધૈવત વર્જ્ય છે, અવરોહણ સંપૂર્ણ છે. આ રાગમાં બંને મધ્યમ લાગે છે. બાકીના સ્વરો શુદ્ધ છે.
વાદી ગાંધાર અને સંવાદી ધૈવત છે. ગાવાનો સમય દિવસનો ત્રીજો પ્રહર છે.

આરોહ–અવરોહ સ્વરૂપ

સા, ગરે, મગ, પમં ધપ ની સાં ।
સં ની ધ પ મગ, ગરે મગ પરે સા ।

પકડ–નીસા, ગરે, મગ, પરેસા ।

રાગ : ગૌડ સારંગ–તાલ : ઝપતાલ માત્રા–૧૦

સ્થાયી

અંતરા પ્રમાણે બીજી–કડીઓ લેવી

×		૨			૦		૩		
ગમ	પ	રે	સ	સ	ગ	રે	મ	–	ગ
લાડ	ડ	લ	વ	ર	હી	ડ	ર	ડ	ડા
પ	–	પ	પધ	મંપ	મ	ગ	ગરે	સ	ગ
પાં	ડ	ચ	પીડ	ડડ	રો	ડ	જડ	ડ	ડા
સ	સ	મ	ગ	પ	ની	ધ	પ	મ	ગ
વિ	ધી	જ	ડયા	ડ	એ	ડ	ડ	ડ	ડ

અંતરા

પ	–	સાં	–	સાં	સાં	–	સાં	રેં	સાં
મો	ડ	તી	ડ	ય	ની	ડ	લુ	ડ	આ
સં	નિધ	પ	ધ	પ	મ	ગ	ગરે	મ	ગ
લ	સડ	ણી	ડ	યા	ભૂ	ડ	ષડ	ડ	ણા
સ	મગ	ગ	પ	–	ની	ધ	પ	મ	ગ
તિ	હાંડ	ચ	ડયાં	ડ	એ	ડ	ડ	ડ	ડ

અંતરા પ્રમાણે બીજી કડીઓ લેવી.

પદ – ૨

મુકુટ દીયો કનક ઘડયો, રયણ જડયો જિનવર શીશ ।।
ઉરવર હાર રચિત કહે ભૂષણ, દૂષણ હર જગદીશ ।। મુકુટ ।।

લાલડે ખરે હીરે, પાંચ મોતિયન રયણ જડે હો કુંડળ ।।
અંગદ જડિત સિંહાસન ચામર, દીયો પદ લીયો આખંડલ ।।મુકુટ।।

રાગ : **ગૌરી** તાલ : **ત્રિતાલ** માત્રા : ૧૬

૦	૩	×	૨
રે મં ગ રે	સ – – –	નિ ધ નિ રે	સા – – –
મુ કુ ટ દી	યો ઽ ઽ ઽ	ક ન ક ઘ	ડયો ઽ ઽ ઽ
નિ નિ નિ રે	ગ – – –	મં ધ નિ ધ	મં પ રે સ
ર ય ણુ જ	ડયો ઽ ઽ ઽ	જી ન વ ર	શી ઽ ઽ ઽ શ
મં મં ગ ગ	મં – ધ મં	સં સં સં સં	સં રેં સં સં
ઉ ર વ ર	હા ઽ ર ર	ચિ ત ક હે	ભૂ ઽ ષ ણ
નિ રેં ની ધ	પ – પ પ	પ – ધ –	મં ગ રે નિ
દૂ ઽ ષ ણ	હ ર જ ગ	દી ઽ ઽ ઽ	ઽ ઽ ઽ શ
રે મં ગ રે	સ સ નિ ધ	નિ – રિ મં	ગ રે સ સ
લા ઽ લ ડે	ખ ર હી રે	પાં ઽ ચ મો	ઽ તી ય ન
–નિનિ નિ રે	ગ – ગ –	મં ધ નિ ધ	મં ગ રે સ
– રયુ ણુ જ	ડે ઽ હો ઽ	કું ઽ ઽ ઽ	ઽ ઽ ઽ લ
ગ – ગ ગ	મ મં ધ મં	સં – સં સ	સં રેં સં સં
અં ઽ ગ દ	જ ડી ત શિ	શ ઽ સ ન	ચા ઽ મ ર
ની રેં ની ધ	પ પ પ –	પ પ ધ મં	ગ રે સ ની
દી ઉ પ દ	લી ઓ ઽ આ	ખં ઽ ઽ ઽ	ઽ ઽ ઽ લં

એકાદશ કુસુમગૃહ પૂજા

પદ – ૧

વિવિધ કુસુમે રચ્યું, વિશ્વકર્મા સજ્યું, કુસુમ ગેહં ॥
રૂચિર સમ ભાગશું, સુરવિમાન જિમ્યું, રયણુરેહં ॥
તોરણુ ભળશું, કુસુમની માળશું, શોભતું એ ॥
ગુચ્છ ચંદ્રોદય, જુમણાવૃંદ જે, શોભતું એ.

રાગ : દુર્ગા

આ રાગ બિલાપલ થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ ઔડવ છે. આરોહણમાં ગાંધાર નિષાદ વર્જ્ય છે. અવરોહણમાં ગાંધાર પંચમ અને નિષાદ વર્જ્ય છે. વાદી સ્વર ધૈવત અને રીષભ છે. ગાન સમથ રાગીનો બીજો પ્રહર છે.

આરોહ : સા રે મ પ ધ સાં !
અવરોહ : સાં ધ મ રે સા !
પકડ : સા રે મ પ ધ મ રે સા ધ સા !

રાગ : દુર્ગા   તાલ : ત્રિતાલ   માત્રા : ૧૬

૦	૩	×	૨
સાં સાં ધ ધ	મ મ રે સરે	પ – પ ધ	– મ રે સા
વિ વિ ધ કુ	સુ મ ર ચ્યુંઙ	વિ ઙ શ્વ ક	ઙ ર્મે સ જ્યું
રે મ પ –	ધ – સં રેં	સાંરેં મંરેં સાંસાં ધધ	સંસં ધધ મમ રેસ
કુ સુ મ ઙ	ગે ઙ ઙ ઙ	ઙઙ ઙઙ ઙઙ ઙઙ	હંઙ ઙઙ ઙઙ ઙઙ
મ પ ધ સં	સં સં સં સં	સં ધ સં રેં	સં – ધ મ
રૂ ચી ર સ	મ ભા ગ શું	સુ ર વી મા	ન ઙ જી સ્યું
મ પ ધ સાં	ધ મ રે સા	રે મ પ ધ	સં – સં સં
ર ય ણુ રે	હ ઙ હં ઙ	તો ઙ ર ણુ	જા ઙ લ શું
સં ધ સાં રેં	સં – ધ મ	મ પ ધ સં	રેંરેં સંસં ધધ મપ
કુ સુ મ ની	મા ઙ લ શું	શો ઙ ભ તું	એઙ ઙઙ ઙઙ ઙઙ

મ	–	પ	ધ	સાં	–	સાં	સાં	સાં	ધ	સાં	રેં	સાં	સાં	ધ	સાં
ગુ	ડ	ચ્છ	ચાં	દ્રો	ડ	દ	પ	જુ	મ	ખા	ડ	વૃં	ડ	દ	ને
મ	પ	ધ	સાં	સાંસાં	ધધ	મમ	રેસ								
થો	ડ	ભ	તું	એડ	ડડ	ડડ	ડડ								

પદ – ૨

મેરો મન રમ્યો જિનવર કુસુમ ધરે, હાં રે કુસુમ ધરે ॥ મેરો ॥
વિવિધ જુગતિવર કુસુમ કી જાતિ, ભાતિ, જેસી અમર ધરે ॥ મેરો ॥
કુસુમ ઝુમખ ચંદ્રોદય તોરણ, જાલિક મંડપ ભાગ ।
એકાદશમી પૂજા કરતાં, અવિચળ પદ ભવિ માગ ॥ મેરો ॥

રાગ : બિહાગ

આ રાગ બિલાવલ થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ–સંપૂર્ણ છે. આરોહણમાં રીષભ અને ધૈવત વર્જ્ય છે. અવરોહણ સંપૂર્ણ છે. બધા સ્વરો શુદ્ધ લાગે છે. કોઈ વખત મધ્યમ તીવ્ર પણ લાગે છે. વાદી સ્વર ગાંધાર અને સંવાદી સ્વર નિષાદ છે. ગાન સમય રાત્રીનો બીજો પ્રહર છે.

આરોહ — સ ગ મ પ નિ સાં ।
અવરોહ — સાં નિ ધ પ મ ગ રે સા ॥
પકડ — સં નિ ધ પ, ગમગ, પમં, ગમગ, સ ॥

રાગ : બિહાગ તાલ : સુલફાગ માત્રા : ૧૦

	×		०		૨		૩		०	
(૧)	સં	–	નિ	–	પ	પમં	ગ	મ	ગં	–
	મે	ડ	રો	ડ	મ	નડ	ડ	ર	ચ્યો	ડ
	સ	સ	ગ	મ	પ	મ	ગ	રે	સ	–
	જી	ન	વ	ર	કુ	સુ	મ	ધ	રે	ડ
	સ	મગ	પ	મ	નિ	ધ	સાંસાં	નિપ	પમં	પ
	હાં	ડડ	રે	ડ	કુ	સુ	મડ	ધડ	રેડ	ડ

	×		૦		૨		૩		૦	
(૨)	ગ	મ	પ	નિ	નિ	સાં	—	સં	—	સં
	વિ	વિ	ધ	જુ	ગ	તી	ઽ	વ	ઽ	ર
	સં	નિ	પ	નિ	સં	—	ની	ની	—	પં
	કુ	સુ	મ	કી	જા	ઽ	તી	ભા	ઽ	તી
	પ	ની	સં	—	મં	ગંરેં	સં	ની	પ	—
	જે	ઽ	સી	ઽ	અ	સઽ	ર	ધ	રે	ઽ

(૩)	સં	ની	—	પ	—	ગ	મ	ગ	—	સ
	કુ	સુ	ઽ	મ	ઽ	શુ	મ	ખ	ઽ	ઽ
	સ	—	ગ	મ	પ	ગ	મ	ગરે	ની	સાં
	ચં	ઽ	દ્રો	ઽ	દ	ય	તો	ઽઽ	ર	ણ
	સ	—	ગ	મ	પ	—	સં	નિ	પ	—પ
	જા	ઽ	લી	ક	સં	ઽ	ઽ	પ	ભા	ઽગ
	ગ	મ	પ	નિ	નિ	સં	—	સં	—	સં
	એ	ઽ	કા	દ	શ	મી	ઽ	પૂ	ઽ	જા
	નિ	નિ	નિ	ધ	સં	નિ	—	નિ	—	પ
	ક	ર	તા	ઽ	અ	વિ	ઽ	ચ	ઽ	લ
	પ	નિ	સં	મં	ગં	રેં	સં	નિ	ધ	પ
	પ	દ	ભ	વિ	મા	ઽ	ઽ	ઽ	ઽ	ઽગ

દ્વાદશ કુસુમમેઘ પૂજા

પદ—૧

પંચવર વરણનો વિબુધ જેમ કુસુમનો મેઘ બરસે ।
ભ્રમર ભ્રમરી તણાં, યુગમ રસિયાં ફરે, ત્રિજગ હરશે ॥
પગરવર પુલનો પંચવર્ણો કરી, સુકૃત તરશે ।
બારમી પૂજમાં, હર્ષ તેમ જેમ મળે, કનક પરસે ॥

રાગ : ગૌંડ મલાર

આ રાગ કાફી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ સંપૂર્ણ છે. આ રાગમાં ગંધાર અને નિષાદ કોઈવખત અવરોહણમાં કોમળ લઈ શકાય છે. બાકીના

બધા સ્વરો શુદ્ધ આવે છે. વાદી સ્વર મધ્યમ અને સંવાદી ષડ્જ બને છે. વર્ષાઋતુનો રાગ છે.

આરોહ — સા રે ગ ગ મ પ ધ ની સં ।
અવરોહ — સં ધ નિ પ મ ગ મ રે સા રે સા ।
પકડ — રે ગ રે, મ ગ રે સા, મ પ ધ સં, ધ પ મ ગ ।

રાગ : ગૌંડ મલાર તાલ : ઝપતાલ માત્રા : ૧૦

	×		૨			૦		૩		
(૧)	પ	—	મ	ગ	રે	સ	રે	સ	—	—
	પં	ઽ	ચ	ઽ	વ	ર	ણ	નો	ઽ	ઽ
	સ	રે	રે	ગ	ગ	મ	પ	પ	ધમ	પ
	વિ	ષ્ણુ	ધ	ઽ	જે	મ	કુ	સુ	મઽ	નો
	મપધની	સં	ધ	પ	પ	મ	ગ	ગ	ગ	મ
	મેઽઽઽ	ઽ	ઘ	બ	ર	સે	ઽ	ઽ	ઽ	ઽ
(૨)	પ	પ	નિ	ધ	નીની	સં	—	સં	—	સં
	ભ્ર	મ	ર	ઽ	ભ્રમ	રી	ઽ	ત	ઽ	ણાં
	નિ	નિ	નિ	—	સંરેં	સં	—	ધ	ની	પ
	સુ	ગ	લ	ઽ	રસી	યા	ઽ	ફૂ	ઽ	રે
	પ	નિ	નિ	સં	સં	ધનિ	ધપ	પ	મ	ગ
	ત્રી	જ	ગ	હ	ર	શેઽ	ઽઽ	ઽ	ઽ	ઽ

નોંધ :— બીજા અંતરા એ પ્રમાણે લેવા.

પદ — બીજું

મેહુલા જ્યું મળી વરસે, કરો પુલપગર હર્ષે ।
પંચવર્ણ જાનુસાને, સમવસરણ જેમ સુર મળી,
તેમ કરે શ્રાવક લોક, દ્વાદશમી એમ જિન પૂજતાં,
જનમન મુંદ પરસે ॥ મેહુલા ॥

ભ્રમરપે કહાવતી ઉડતે, જાનું અધોવૃંદ પડતે,
તાણુ અધોગતિ નાંહી, જો હમપરે પભુ આગળ પડે ॥
હમપરે તસ નહીં પીડા, કુસુમપુંજ કહે સુખ લહે,
દિન દિન જરા ચઢતે ॥ મેહુલા ॥

રાગ: મેઘમલાર

આ રાગ કાફી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ ષાડવ છે. વાદી સ્વર રીષભ અને સંવાદી પંચમ છે. તેમાં ગાંધાર નિષાદ કોમળ લાગે છે. સમય વર્ષાઋતુ છે.

આરોહણ : સા રે ગ મ પ ની સાં ।

અવરોહણ : સાં ની પ મ રે સા, ગ મ રે સા ।

પકડ : નિ પ નિ સા રે સા, ગ મ રે સા ॥

રાગ : મેઘમલાર   તાલ : ત્રિતાલ   માત્રા : ૧૬

૦	૩	×	૨
			મ પ
			મે ઽ
નિ નિ પ મ	રે સા નિ સા	મ મ પ —	— — મ પ
હુ ઽ લા ઽ	જ્યું ઽ મ લી	વ ર સે ઽ	ઽ ઽ ઽ રો
નિ નિ નિ નિ	સાં સાં સાં સાં	સં રેં સં નિ	પ પ મ પ
કે ઽ લ પ	ગ ર હ ર	ખે ઽ ઽ ઽ	ઽ ઽ મે ઽ
નિ — પ મ	— રે સા —	નિ ધ નિ —	સ — સ સ
પં ઽ ચ વ	ઽ ણું જા ઽ	નુ ઽ મા ઽ	ને ઽ સ મ
રે રે મ મ	પ — પ —	નિ — સં સં	ની — પ —
વ સ ર ણુ	જ ઽ મ ઽ	સુ ઽ ર મ	ળી ઽ ઽ ઽ
ગ — પ પ	નિ — — ધ	નિ — નિ સં	— સં — સં
ત ઽ મ ક	રે ઽ ઽ ઽ	શ્રા ઽ વ ક	ઽ લો ઽ ક
ની — ધ ધ	નિ — સાં સાં	રેં — સં પ	— ની પ —
શ્રા ઽ દ શા	મી ઽ ગો મ	છ ઽ ન પૂ	ઽ જ તાં ઽ
મ મ નિ નિ	સં સં સં સં	સં રેં સં નિ	પ મ મ પ
જ ન મ ન	સું દ પ ર	સું ઽ ઽ ઽ	ઽ ઽ મે ઽ

૦	૩	×	૨
નિ નિ પ મ	રે સા નિ સા	મ મ પ —	— — — પ
હુ ઽ લા ઽ	જ્યું ઽ મ લી	વ ર સે ઽ	ઽ ઽ ઽ ભ
પ નિ નિ પ	રે સા — રે	મ રે મ મ	પ — મ પ
મ ર પે ઽ	ક હો ઽ વ	તી ઽ ઉ ઽ	તે ઽ જા નું
નિ નિ — સાં	— સાં સાં સાં	સાં રે સાં નિ	પ મ પ —
અ ઘો ઽ વૃં	ઽ દ પ ડે	તે ઽ ઽ ઽ	ઽ ઽ ઽ ઽ
મ — પ પ	નિ ધ નિ નિ	સં — સં નિ	— સં — સં
તા ઽ ણુ અ	ઘો ઽ ગ તિ	નાં ઽ હી જો	ઽ હે ઽ મ
નિ નિ નિ ધ	નિ — સં સં	સં રેં સં નિ	પ મ મ પ
પ ર પ્ર ભુ	આ ઽ ગ લ	પ ડે ઽ ઽ	ઽ ઽ મે ઽ
મ — પ પ	નિ — — પ	નિ નિ નિ સં	સં — રેં —
હ ઽ મ પ	રે ઽ ઽ ઽ	ત સ ન હીં	પી ઽ ડા ઽ
પ નિ પ નિ	— સં સં સં	નિ સં રેં સં	પ નિ પ —
કુ સુ મ પૂ	ઽ જ ક હે	સુ ઽ ખ લ	હે ઽ ઽ ઽ
મ પ ની ની	સં સં સં સં	સં રેં સં નિ	પ મ, મ પ
દી ન દી ન	જ સ ચ ઠ	તે ઽ ઽ ઽ	ઽ ઽ, મે ઽ

(૧૩)

ત્રયોદશ અષ્ટમાંગલિક પૂજા

પદ – ૧

રયણુ હીરા જિશાં શાલવિર તંદુલા, વરફળ્યા એ ॥
સ્વસ્તિક દર્પણ, કુંભ, ભદ્રાસન, શું મળ્યા એ ॥
નંદયાવર્તક, ચારૂ શ્રીવત્સક વર્ધમાનં ।
મત્સ્ય યુગલં લિખિ અષ્ટમંગલ અખે શોભમાનં ॥

રાગ : વસંત

આ રાગ પૂર્વી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ–સંપૂર્ણ છે. આરોહણમાં રીષભ અને નિષાદ વર્જ્ય છે. અવરોહણ સંપૂર્ણ છે.

વાદી સ્વર તાર ષડ્જ અને સંવાદી પંચમ છે. ગાન સમય રાત્રીનો છેલ્લો પ્રહર છે.

આરોહણ — સા ગ મં ધ રેં સાં ।

અવરોહણ— સં નિ ધ પ મં મં ગ મં ગ. રે સા ।

પકડ — મં ધ નિ રેં સં નિ ધ પ મંગ મગ રે સા સા મંમ ॥

રાગ : વસંત તાલ : ઝપતાલ માત્રા ૧૦

	×		૨			૦		૩		
૧	ધ	સાં	નિ	ધ	પ	પ	–	મં	મં	ગ
	ર	ચ	ણ	ઽ	હી	રા	ઽ	જિ	ઽ	સાં
	મં	નિ	નિ	ધ	પ	મં	ગ	રે	સા	ઽ
	શા	ઽ	લિ	વ	ર	તં	ઽ	હુ	લા	ઽ
	સા	ઽ	મ	મ	–	નિ	સં	નિ	ધ	પ
	વ	ર	દૂ	લ્યા	ઽ	એ	ઽ	ઽ	ઽ	ઽ
૨	મં	–	ધ	–	ધ	સં	–	સં	રેં	સં
	સ્વ	ઽ	સ્તિ	ઽ	ક	દ	ઽ	પં	ઽ	ણ
	નિ	ધ	નિ	સં	રેં	નિ	સં	નિ	ધ	પ
	કું	ઽ	ભ	ઽ	ભ	દ્રા	ઽ	સ	ઽ	ન
	સા	–	મ	મ	–	નિ	સં	નિ	ધ	પ
	શું	ઽ	મ	લ્યા	ઽ	એ	ઽ	ઽ	ઽ	ઽ

નોટ : ઉપરના નોટેશન પ્રમાણે નંબર ૨ પ્રમાણે અંતરા લેવા.

પદ – ૨

જિનપ આગળ વિરચો ભવિ લોઈ, જસુ દર્શન શુભ હોઈ,
જસું રે દેખત સબ કોઈ ॥
જિનય અતુલ તંદુલ કરી અષ્ટમંગલાવલી
તેમ કરો જેમ તુમ ઘરે ફરી હોઈ ॥ જિનય ॥
સ્વસ્તિક શ્રીવત્સ, કુંભ, ભદ્રાસન, નંદાવર્ત ક વર્ધમાન
મત્સ્યયુગલ દર્પણ તેમ વર કલગણ તેરમી
પૂરત સબ કુશલ નિધાન ॥ જિનય ॥

રાગ : વસંત તાલ : ત્રિતાલ માત્રા : ૧૬

	૦	૩	×	૨
(૧)	નિ સં નિ ધ	પ મં મં ગ	મં ધ નિ સાં	રેં સાં – નિ
	જિ ન પ આ	ડ ગ ડ લ	વિ ર ચો ભ	વિ લો ડ ઇ
	નિ સં નિ ધ	પ – મં ગ	મં નિ નિ ધ	મં ગ રે સ
	જ શુ દ શ	ન ડ શુ ભ	હો ડ ડ ડ	ઇ ડ ડ ડ
	સા ડ મ ડ	મ ડ ગ ગ	મં ધ નિ સાં	રેં સાં નિ ધ
	જ્યું ડ રે ડ	દે ડ ખ ત	સ ખ કો ડ	ઇ ડ ડ ડ
(૨)	મં ધ મં ધ	સાં – રેં સાં	નિ – સાં રેં	નિ ધ સાં નિ
	અ તુ લ ત	દુ લ ક રી	અ ડ ટ મં	ગ લા વ લી
	સં ગં ગં મં	ગં રેં સાં –	નિ – સાં રેં	નિ સાં નિ ધ
	તે મ ક રો	જે મ તુ મ	ધ રે ફ રે	હો ડ ઇ ડ

નોંધ :—નંબર ૨ પ્રમાણે બીજા અંતરા લેવા.

પૂજા ૧૪મી

ચતુર્દશ ધૂપદીપક પૂજા

પદ – ૧

કૃષ્ણાગરૂતણું ચૂરણ કરી ઘણું, શુદ્ધ ઘનસારશું ભેળીયું એ ।
કુંદરૂ, કાતરૂ, કકાસુ કસ્તુરિકા, અંબર, તગરશું મેલિયું એ ।
રયણ કંચનતણું, ધુપધાણું ઘણું, પ્રગટ પ્રદીપશું શોભતું એ ।
દશદિશે મહમહે, અગર ઉખેવતાં, ચઉદમી પૂજારજ શોભતું એ ।

રાગ : મૂલતાની

આ રાગ તોડી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. રીષભ, ગાંધાર, દૈવત સ્વરો કોમળ લાગે છે. વાદી સ્વર પંચમ અને સંવાદી ષડ્જ છે. જાતિ ઔડવ–સંપૂર્ણ છે. આરોહમાં રીષભ, દૈવત વર્જ્ય છે. ગાન સમય દિવસનો ત્રીજો પ્રહર છે.

રાગ : મૂલતાની   તાલ : ઝંપતાલ   માત્રા : ૧૦

આરોહણ — નિ̣ સા ગ મં પ નિ સં ।

અવરોહણ — સં નિ ધ પ મં ગ રે સા ।

પકડ — મં ગ મં પ ગ રે સા ।

	×		૨			૦		૩		
(૧)	નિ̣	સા	મંગ	પ	પ	મં	ગ	રે	–	સા
	કૈ	ઽ	બણાઽ	ઽ	ગ	રૂ	ઽ	ત	ઽ	ણુ
	નિ̣	સા	ગ	–	મં	પ	પ	ધ	–	પ
	ચૂ	ઽ	ર	ઽ	ણ	ક	રી	ધ	ઽ	ણું
	ગ	મં	પ	નિ	નિ	સં	નિ	ધ	–	પ
	શુ	–	દ્ધ	ધ	ન	સા	ઽ	ર	શું	ઽ
	મં	ગ	મં	પ	પ	મં	ગ	રે	–	સા
	ભે	ઽ	લી	ચુ	ઽ	એ	ઽ	ઽ	ઽ	ઽ
(૨)	પ	–	ગ	મં	પ	નિ	–	સં	–	સં
	કું	ઽ	દ	રૂ	ઽ	કો	ઽ	તુ	ઽ	રૂ
	નિ	–	સં	–	ગં	રેં	સં	ધ	–	પ
	કો	ઽ	સ	ઽ	ક	સ્તૂ	ઽ	રિ	કા	ઽ
	મં	ગ	ગ	મં	પ	નિ	નિ	સં	–	સં
	અં	ઽ	બ	ઽ	ર	ત	ગ	ર	શું	ઽ
	નિ	સં	નિ	ધ	પ	મં	ગ	રે	સા	–
	મે	ઽ	લી	ચુ	ઽ	એ	ઽ	ઽ	ઽ	ઽ

બીજા અંતરા નં. ૨ પ્રમાણે લેવા.

પદ—રજુ

ધૂપી ધૂમાવળી, જિનમુખ દાહિણાવર્ત કરંતી દેવગતી સૂચતી ચાલી।
કૃષ્ણાગરૂ, અંબર, મૃગમદશું ભેળી તેમ ધન સારો ।
ધૂપ પ્રદીપ દશાંગ કરંતાં, ચૌદમી પૂજા ભવિ તારો ॥ ધૂપી ॥

રાગ : કલ્યાણ

આ રાગ કલ્યાણ થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. બધા સ્વરો શુધ્ધ લાગે છે. તીવ્ર મધ્યમ લાગે છે. વાદી સ્વર ગાંધાર અને સ્વ સંવાદી સ્વર નિષાદ છે. રાત્રીના પહેલા પ્રહરે ગવાય છે.

આરોહણ —સા રે ગ મં પ ધ નિ સં ।
અવરોહણ—સં નિ ધ પ મં ગ રે સા ॥
પકડ —ગ રે, નિ઼ રે સા ।

રાગ : કલ્યાણ તાલ : ત્રીતાલ માત્રા : ૧૬

	૦	૩	×	૨
				— ગ ગ રે
				ડ આં ની યે
(૧)	નિ઼ ધ઼ નિ઼ રે	ગ — ગ રે	ગ મં પ મં	રે — સા સા
	ધૂ ડ પી ધૂ	મા ડ વ ળી	જિ ન મુ ખ	દા ડ હિ ણા
	નિ઼ રે રે ગ	ગ મં મં પ	પ ધ નિ ધ	પ રૂ — સા
	વ ડ ર્ત ક	રે તી દે વ	ગ તી સુ ચ	તી ચા ડ લી
(૨)	મં — ગ ગ	મં — ધ મંધ	સં સં સં —	નિ રેં સં —
	કૃ — ષ્ણ ગ	રૂ ડ અં બડ	ર મૃ ગ ડ	મ દ શું ડ
	નિ — નિ નિ	મં ધ નિ સં	નિ ધ નિ ધ	પ — — —
	ભે ડ ળી ડ	તે મ ધ ન	સા ડ ડ ડ	રો ડ ડ ડ

બીજો અંતરો નં. ૨ પ્રમાણે લેવો.

પૂજા ૧૫મી

પંચદશ ગીત પૂજા

પદ–૧

ગગનનું નહીં જેમ માનં, તેમ અનંત ફળ જિનગુણ ગાનં ।
તાન માન લયશું કરી ગીતં, સુખ દીયે જેમ અમૃત પીતં ॥
વીણ વંશ તલ તાલ ઉવંગે, સુરતિ રાખી વરતંતી મૃદંગે ।
જયંત માન પડતાલિક તાલો, આયત ધરીને પાતક ગાળો ॥

રાગ : તિલંગ

આ રાગ ખમાચ થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ–ઔડવ છે. આરોહણમાં રીષભ–ધૈવત વર્જ્ય છે. અવરોહણમાં ધૈવત રિષભં વર્જ્ય છે. વાદી સ્વર ગાંધાર અને સંવાદી નિષાદ છે. રાત્રીના પહેલા પ્રહરે ગવાય છે.

આરોહણ —સા ગ મ પ નિ નિ સં
અવરોહણ —સં નિ પ મ ગ મ ગ સ
પકડ —નિ પ ગ મ ગ

રાગ : તિલંગ   તાલ : ત્રિતાલ   માત્રા : ૧૬

	૨				૦				૩				×			
૧	ગ	ગ	મ	પ	નિ	સં	–	નિ	પ	મ	ગ	મ	ગ	–	ગ	મ
	ગ	ગ	ન	નું	ન	હીં	ઙ	જે	ઙ	મ	મા	ઙ	નં	ઙ	તે	મ
	પ	નિ	–	નિ	સં	સાં	સં	સં	નિ	સાં	નિસાં	રેંસાં	નિ	પ	–	ગ
	અ	નં	ઙ	ત	ફ	ળ	જિ	ન	ગુ	ણ	ગાઙ	ઙઙ	નં	ઙ	ઙ	ગ
૨	ગમ	પમ	ગ	–	સ	ગ	મ	પ	સં	નિ	પ	મ	પ	મ	ગ	–
	તાઙ	ઙન	મા	ઙ	ઙ	ન	લ	ય	શું	ઙ	ક	રી	ગી	ઙ	તં	ઙ
	ગ	મ	પ	નિ	સાં	સાં	નિ	સાં	નિ	સં	નિ	રેંસાં	નિ	પ	–	ગ
	સુ	ખ	દી	યે	જે	મ	અ	ઙ	મૃ	ત	પી	ઙઙ	તં	ઙ	ઙ	ગ

૨	૦	૩	×
૨ ગ મ પ ની	– નિ સાં સાં	નિ – સં સં	નિસાં રેંસાં ની પ
વી ઽ ણુ વં	ઽ શ ત લ	તા ઽ લ ઉ	વંઽ ઽઽ ગે ઽ
પ નિ નિ સં	– સાં નિ પ	ગ મ પ સં	નિ પ મ ગ
સુ ર તિ શ	ઽ ખી વ ર	તં ઽ તિ મૃ	દં ઽ ગે ઽ
સાં ગં ગં ગં	– સં નિ સં	નિ – સં સાં	નિસાં રેંસાં ની પ
જ ય તિ મા	ઽ ન પ ઽ	તા ઽ લિ ક	તાઽ લેઽ ઽ ઽ
ગ મ પ નિ	સાં – નિ પ	પ – ગ મ	ગ – મ ગ
આ ય ત ધ	રી ઽ ને ઽ	પા ઽ ત ક	ગા ઽ ળો ઽ

પદ—૨

તું શુભ પર નહીં સુયણો માનાતીત યથા ગયણો ॥ તું ॥
તારમાન લયશું જિન ગીતં દુરિત હરે જેમ રજ પવણો ॥ તુ ॥

(૧) વંશ ઉપંગ તાલ સિરિમંડલ, ચંગ, મૃદંગ, તંતિ વીણો ।
વાજતિ તાન માન કરી ગીતં, પીતામૃત પરે કર લીનો ॥ તું ॥

(૨) ગાવતિ સુર ગાયન જેમ મધુરં, તેમ જિન ગુણગણ મણિરયણો ।
સકલ સુરાસુર મોહન તું જિન ગીત કહ્યો હમ તુમ નયણો ॥ તું ॥

રાગ : શ્રી

આ રાગ પૂર્વી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ—સંપૂર્ણ છે. રીષભ, ધૈવત કોમળ લાગે છે. મધ્યમ તીવ્ર લાગે છે. ગાન સમય સંધ્યાકાલનો છે. વાદી રીષભ અને સંવાદી પંચમ છે.

આરોહ —સા રે રે પ મં પ નિ સં ।
અવરોહ —સં નિ ધ પ મં ગ રે રે સા
પકડ —રે રે ગ રે સા પ મં મં રે ગ રે રે સા ।

રાગ : શ્રી તાલ : ત્રિતાલ માત્રા ૧૬

	૦				૩				×				૨			
(૧)	રે	–	સ	સ	મં	પ	નિ	સાં	રેં	–	સાં	સાં	નિ	સાં	સાં	સાં
	તુ	ઽ	શુ	ભ	પ	ઽ	ર	ન	હીં	ઽ	સુ	ઽ	ય	ઽ	ણો	ઽ
	સં	–	સં	સં	રેં	–	નિ	ધ	પ	ધ	મં	ગ	રે	–	સા	–
	મા	ઽ	ના	ઽ	તી	ઽ	ત	ય	થા	ઽ	ગ	ય	ણો	ઽ	ઽ	ઽ
	સા	–	રે	સા	પ	–	પ	પ	ધ	–	મં	ગ	રે	ગ	રે	સ
	તા	ઽ	નં	મા	ઽ	ન	લ	ય	શું	ઽ	ક	રી	ગી	ઽ	તં	ઽ
	નિ	સં	ગં	મં	ગં	રેં	સાં	–	પ	પ	પ	ધ	મં	ગ	રે	સ
	હુ	રિ	ત	હ	રે	ઽ	જે	મ	ર	જ	પ	વ	ણો	ઽ	ઽ	ઽ
(૨)	સ	–	પ	પ	પ	પ	ધ	–	મં	ગ	રે	ગ	રે	–	સ	–
	વં	ઽ	શ	ઉ	પાં	ઽ	ગ	ઽ	તા	લ	સિ	રી	મં	ઽ	ડે	લ
	મં	પ	નિ	સં	નિ	ધ	પ	પ	ધ	–	મં	ગ	રે	ગ	રે	સ
	ચં	ઽ	ગ	મૃ	દં	ઽ	ગ	ઽ	તં	ઽ	તિ	ઽ	વી	ઽ	ણા	ઽ
	સા	–	રે	સ	પ	–	પ	પ	ધ	–	મં	ગ	રે	ગ	રે	સ
	વા	ઽ	જ	તિ	તા	ઽ	ન	ઽ	મા	ઽ	ન	ક	રી	ગી	ઽ	તં
	ની	સાં	ગં	મં	ગં	રેં	સાં	સાં	મં	પ	મં	ગ	રે	ગ	રે	સ
	પી	ઽ	તા	ઽ	મૃ	ત	પ	રે	ક	ર	લી	ઽ	નો	ઽ	ઽ	ઽ

ઉપર પ્રમાણે બીજો અંતરો લેવાનો છે.

ષોડશ નૃત્ય પૂજા

પદ – ૧

(૧) સરસ વય વેશ સુખરૂપ કુચ શોભતી,
વિવિધ ભૂષાંગિની સુરકુમારી ।

(૨) એક શત આઠ સુરકુમર કુમરી તિહાં,
વિવિધ વીણાદિ વાજંત્ર ધારી ॥ સરસ ॥

(૩) અભિનવ હસ્તકી હાવભાવ કરી,
વિવિધ જુગતે બહુ નાચકારી ।

(૪) દેવના દેવને દેવરાજી યથા, કરતિ નૃત્ય તથા ભૂમિચારી ॥

રાગ : જયજયવંતિ

આ રાગ કાફી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ સંપૂર્ણ–સંપૂર્ણ છે. વાદી સ્વર રીષભ સંવાદી સ્વર પંચમ છે. બંને ગાંધાર અને નિષાદ લેવામાં આવે છે. ગાન સમય રાત્રીનો બીજો પ્રહર છે.

આરોહ —સા રે ગ મ પ નિ સાં ।

અવરોહ —સં ની ધ પ મ ગ રે ગ રે સા ॥

પકડ —રે ની સા ધ ની રે રે ગ મ પ મ ગ રે ગ રે સા

રાગ : જયજયવંતી તાલ : ઝપતાલ માત્રા : ૧૦

	×		૨			૦		૩		
(૧)	રે	રે	રે	ગ	પ	મ	ગ	રે	ગ	સા
	સ	ર	સ	વ	ય	વે	શ	સુ	ઽ	ખ
	નિ	સ	રે	ગ	રે	સ	રે	નિ	ધ	પ
	રૂ	પ	કુ	ઽ	ચ	શો	ઽ	ભ	તી	ઽ
	રે	રે	રે	મ	મ	પ	નિ	નિ	સં	—
	વિ	વિ	ધ	ઽ	ભૂ	ષાં	ઽ	ગિ	ની	ઽ
	નિ	ધ	પ	ધ	મ	ગ	રે	ગ	રે	સા
	સુ	ર	કુ	મા	ઽ	રી	ઽ	ઽ	ઽ	ઽ
(૨)	મ	પ	નિ	—	નિ	સં	નિ	સં	સં	સં
	એ	ક	શ	ઽ	ત	આ	ઽ	ઠ	સુ	ર
	નિ	સં	રેં	ગં	રેં	સં	રેં	નિ	ધ	પ
	હે	મ	ર	ઽ	કુ	મ	રી	તિ	ઽ	હાં
	મ	મ	રે	મ	મ	પ	પ	નિ	—	સં
	વિ	વિ	ધ	ઽ	વી	ણા	ઽ	દિ	ઽ	ઽ
	નિ	ધ	પ	મ	ગ	રે	ગ	રે	ઽ	સા
	વા	ઽ	જીં	ઽ	ત્ર	ધા	ઽ	રી	ઽ	ઽ

આ પ્રમાણે બીજા અંતરા લેવા

ષોડશ પૂજા

પદ – ૨

એક શત આઠ નાચે દેવકુમરી કુમરી ।
દ્રાં દ્રાં દ્રાં સુરજ ગુંજતી, નાચતી દઈ ભમરી ॥ એક ॥

ધનકુચયુગ હાર રાજિ, કશી કંચુકી બંધી ।
સોલસિંગાર શોભતિ, વેણી કુસુમગંધી ॥ એક ॥

નટ કટિકટ ઠહ્ ઠહ્ વિચ પટ્ટિ તાલ વાજે ।
દેખાવતી જિન હસ્તકી, નૃત્યકી નવી લાજે ॥ એક ॥

તિન તિનાતિ તંતિ વાજે, રણઝણંતી વીણા ।
તાંડવ જેમ સુર કરંત, તેમ કરો ભવિ લીણા ॥ એક ॥

રાગ જયજયવંતી – તાલ ઝપતાલમાં ઉપર પ્રમાણેનાં નોટેશન પ્રમાણે ગોઠવીને આ ગીત ગાવું.

રાગ : જયજયવંતી   તાલ : ઝપતાલ   માત્રા : ૧૦

	×		૨			૦		૩		
(૧)	મ	પ	નિ	–	નિ	સાં	નિ	સાં	–	સાં
	એ	ક	શ	ઽ	ત	આ	ઠ	ના	ઽ	ચે
	નિ	સાં	રેં	ગં	રેં	સાં	રેં	નિ	ધ	પ
	દે	વ	કુ	મ	ર	કુ	મ	રી	ઽ	ઽ
	મ	મ	રે	મ	મ	પ	–	નિ	સાં	સાં
	દ્રાં	દ્રાં	દ્રાં	સુ	ર	જ	ઽ	ગું	જ	તી
	નિ	ધ	પ	મ	ગ	રે	ગ	રે	–	સા
	ના	ચ	તી	દ	ઇ	ભ	મ	રી	ઽ	ઽ
(૨)	મ	પ	નિ	નિ	નિ	સાં	નિ	સાં	સાં	સાં
	ધ	ન	કુ	ચ	યુ	ગ	હા	ર	રા	જી
	નિ	સાં	રે	ગં	રેં	સા	રેં	નિ	ધ	પ
	ક	શિ	કં	ચુ	કી	બં	ઽ	ધી	ઽ	ઽ

	×		૨			૦		૩		
(૨)	મ	મ	રે	મ	મ	પ	પ	નિ	સાં	સાં
	સો	લ	સ	સીં	ઽ	ગા	ર	શો	ભિ	ત
	નિ̱	ધ	પ	મ	ગ	રે	ગ̱	રે	–	સ
	વે	ણી	કુ	સુ	મ	ગં	ઽ	ધી	ઽ	ઽ

નોંધ :– બીજી બાકીની કડીઓ નંબર ૨ પ્રમાણે નોટેશનથી ગાવી.

(૧૭)

સપ્તદશ સર્વવાદ્ય પૂજા

પદ – ૧

સમવસરણ જેમ વાજાં વાજે, દેવદુંદુભિ અંબર ગાજે,
ઢોલ નિશાન વિશાળ ।

ભૂંગળ ઝલ્લરી પણવ, ન ફેરી, કંસાલા પુડબડી,
વર ભેરી શરણાઈ રણકાર ।

મુરજ વંશ સુરતી નવિ મૂકે, સત્તરમી ભવિ પૂજ ન ચૂકે,
વીણા વંશ કહે જીન જીવો, આરતિ તેમ મંગળ પઈવો ॥

રાગ : સિંધૂરા

આ રાગ કાફી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ ઔડવ સંપૂર્ણ છે. વાદી ષડ્જ સંવાદી પંચમ છે. આરોહમાં ગંધાર, નિષાદ વર્જ્ય છે, અને તે કોમળ લાગે છે. દરેક સમયે આ રાગ ગાઈ શકાય છે.

રાગ : સિંધૂરા   તાલ : ત્રિતાલ   માત્રા : ૧૬

	૦				૩				×				૨			
(૧)	સ	સ	રે	રે	ગ̱	ગ̱	મ	મ	પ	–	પ	–	મપ	ધપ	ગ̱	રે
	સ	મ	વ	સ	ર	ણ	જે	મ	વા	ઽ	જાં	ઽ	વાઽ	ઽઽ	જે	ઽ

	૦	૩	×	૨
(૧)	ગ – ગ ગ	મ – ગ મ	રે મ ધ પ	ગ – રે –
	હે ડ વ હું	હું ડ લિ ડ	અં ડ બ ર	ગા ડ જે ડ
	ધ – ધ ધ	ધનિ નિ સાં રેં	સાં– નિધ પધ નિસાં	સાંનિ ધપ મગ રેસા
	ઢો ડ લ નિ	શાડ ડ ન વિ	શાડ ડડ ડડ ડડ	ડડ ડડ ડડ ડળ
(૨)	પ – પ ધ	સં – સં –	ધ સાં રેં ગં	રેં નિ ધ પ
	ભૂં ડ ગ ળ	ઝ લ્લ રી ડ	પ ણ વ ન	ફે ડ રી ડ
	ધ ધ ધ ધ	ધ ની ધ પ	રે મ ધ પ	ગ – રે સા
	કં ડ સા ડ	લા પુ રે બ	ઠી ડ વ ર	ભે ડ રી ડ
	ધ ધ ધ ધ	ધ ની સાં રેં	સાંનિ ધપ ધનિ સાંરે	સાંનિ ધપ મગ રેસા
	શ ર ણા ડ	ઈ ડ ર ણ	કાડ ડડ ડડ ડડ	ડડ ડડ ડડ રડ

ઉપર પ્રમાણેના બીજા અંતરા લેવા.

પદ – ૨

વણું જીવતું જીવ જિનરાજી જીવો વણું,
શંખ શરણાઈ વાજિત્ર બોલે ॥

મહુઅરી પરીપરી દેવકી દુંદુભી દે
હે નહિ જિન તણે કોઈ તોલે ॥ વણું ॥

ઢોલ નિશાન કંસાલ તલ તાલશું,
ઝલ્લરી પણુવ ભેરી ન ફેરી ।

વાજતાં દેવ વાજિત્ર જાણે કહે,
સકલ ભવિકો પ્રભો ભવ ન ફેરી ॥ વણું ॥

એણી પરે ભવિક વાજિત્ર પૂજા કરી,
કહે સુખે તું પ્રભુ ત્રિજગ દીવો ॥

ઈંદ્ર પરે કેમ અમે જિન પૂજા કરું,
આરતિ સાખિ મંગળ પઈવો ॥ વણું ॥

રાગ : કાલિંગડાં

આ રાગ ભૈરવ થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. જાતિ સંપૂર્ણ–સંપૂર્ણ છે. રીષભ અને ધૈવત કોમળ લાગે છે. બાકીના શુદ્ધ છે. વાદી સ્વર ધૈવત છે અને સંવાદી ગંધાર છે. ગાન સમય સવારનો પહેલો પ્રહર છે.

આરોહણ — સા રે ગ મ પ ધ ની સં

અવરોહણ — સાં ની ધ પ મ પ ગ રે સા રે ગ મ ।

રાગ : કાલિંગડા તાલ : ઝપતાલ માત્રા ૧૦

	×		૨			૦		૩		
(૧)	ધ	ધ	મ	–	મ	રે	રે	રે	–	સા
	ધ	ણું	જી	ઽ	વ	તુ	ઽ	જી	ઽ	વ
	સા	રે	મ	–	મ	મ	પ	ધ	–	પ
	જિ	ન	રા	ઽ	જ	જી	ઽ	વો	ઽ	ધ
	મ	–	મ	–	મ	પ	–	પ	–	પ
	શં	ઽ	ખ	ઽ	શ	ર	ઽ	ણા	ઽ	ઈ
(૨)	મ	–	ધ	–	ધ	પ	–	પ	–	–
	વા	ઽ	જિં	ઽ	ત્ર	ઓ	ઽ	લે	ઽ	ઽ
	સ	મ	પ	–	ધ	ની	ની	સં	–	સં
	મ	હુ	અ	ઽ	રિ	પ	રિ	પ	ઽ	રિ
	નિ	સં	રેં	ઽ	સં	નિ	સં	નિ	–	ધ
	દે	ઽ	વ	ઽ	કી	હું	ઽ	હું	ઽ	ભી
	મ	–	મ	–	મ	પ	પ	પ	–	પ
	હે	ઽ	ન	ઽ	હી	જી	ન	ત	ઽ	ણે
	મ	મ	ધ	ધ	–	પ	–	પ	–	–
	કો	ઽ	ઇ	તો	ઽ	લે	ઽ	ઽ	ઽ	ઽ
	મ	–	મ	–	મ	પ	–	પ	પ	–
	છો	ઽ	લ	ઽ	નિ	શા	ઽ	ન	કે	ઽ
(૩)	મ	–	ધ	ધ	ધ	પ	–	પ	પ	–
	સા	ઽ	લ	ત	લ	તા	ઽ	લ	શું	ઽ
	મ	મ	પ	–	ધ	ની	ની	સં	સાં	સં
	જ	ઽ	લ્લ	ઽ	રી	પ	ણ	વ	ભે	રી

	×		૨			૦		૩		
	નિ	સં	નિ	નિ	સં	નિ	સં	નિ	—	ધ
	વા	ડ	જ	ડ	તા	હે	ડ	વ	ડ	ડ
	મ	—	મ	—	મ	પ	પ	પ	પ	—
	વા	ડ	જિ	ડ	ત્ર	જા	ણે	ક	હે	ડ
	મ	મ	મ	મ	મ	પ	પ	પ	—	પ
	સ	ક	લ	ભ	વિ	કો	ડ	પ્ર	ડ	ભુ
	મ	પ	ધ	નિ	સાં	નિ	ધ	પ	—	—
	ભ	વિ	ન	ફે	ડ	રી	ડ	ડ	ડ	ડ
(૪)	મ	—	મ	—	મ	પ	પ	પ	પ	—
	એ	ણી	પ	ડ	રે	ભા	વિ	ક	વા	ડ
	મ	—	ધ	ધ	ધ	પ	—	પ	પ	—
	જિ	ડ	ત્ર	પૂ	ડ	જા	ડ	ક	રી	ડ
	સા	મ	પ	—	ધ	ની	ની	સં	સાં	સં
	ક	હે	સુ	ડ	ખ	તું	ડ	પ્ર	ભુ	ડ
	નિ	સં	નિ	નિ	સં	નિ	સં	નિ	—	ધ
	ત્રી	ડ	જ	ગ	દી	વો	ડ	ડ	ડ	ડ
	મ	—	મ	મ	મ	પ	પ	પ	પ	—
	ઇં	ડ	દ્ર	પ	ર	કે	મ	એ	મે	ડ
	મ	મ	ધ	ધ	—	પ	—	પ	પ	—
	જિ	ન	પ	પૂ	ડ	જા	ડ	ક	રે	ડ
	મ	મ	પ	—	ધ	ની	ની	સં	—	સં
	આ	ડ	ર	ડ	તિ	સા	ડ	ખિ	ડ	ડ
	નિ	—	સાં	—	સાં	રેં	સાં	નિ	ધ	પ
	મં	ડ	ગ	ડ	લ	પ	ઇ	વો	ડ	ડ

અથ કળશ

પદ

થુણીયો થુણીયો રે પ્રભુ તું સુરપતિ જેમ થુણીયો ।
તીન ભુવન મનમોહન લોચન, પરમ હર્ષ તબ જણિયો રે ॥ પ્રભુ ॥

એક રાત આઠ કવિત નિત અનુપમ, ગુણમણિ ગૂંથી ગુણિયો ।
ભવિક જીવ તુમ થય થુઈ કરતાં, દુરિત મિથ્યામતિ ખણિયો રે ॥ પ્રભુ ॥

તપગચ્છ અંબર દિનકર સરિખો, વિજયદાન ગુરૂ મુણિયો ।
જિન ગુણ સંઘ ભગતિ કરી પસરી, કુમતિ તિમિર સબ હણિયો રે ॥ પ્રભુ ॥

એણિપરે સત્તરભેદ પૂજા વિધિ, શ્રાવકકુ જિન ભણિયો ।
સકલ મુનીશ્વર કાઉસ્સગ્ગ ધ્યાને, ચિંતવિત તસ ફળ ચૂણિયો રે ॥ પ્રભુ ॥

રાગ : પીલુ

આ રાગ કાફી થાટમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. વાદી સ્વર ગંધાર અને સંવાદી સ્વર નિષાદ છે. જાતિ સંપૂર્ણ—સંપૂર્ણ છે. કોઈપણ સમયે ગાઇ શકાય છે.

આરોહણ — સા ગ મ પ નિ સા ।
અવરોહણ — સાં નિ ધ પ મ ગ રે નિ સા ।
પકડ — નિ ધ પ નિ સા સાં નિ ગ -- રે સા ॥

રાગ : પીલુ તાલ : ત્રીતાલ માત્રા : ૧૬

×				૨				૦				૩			
														સા	નિ
														થુ	ની
સા	ગ	ગ	ગ	મ	પ	પ	પ	પ	ધ	પ	મ	ગ	મ	નિ	પ
થો	ડ	થુ	ની	થો	ડ	પ્ર	ભુ	તું	ડ	સુ	ર	પ	તિ	જે	મ
પ	ધ	પ	મ	ગ	રે	સા	ની	સા	ગ	ગ	ગ	મ	પ	–	મ
તી	–	ન	ભુ	વ	ન	મ	ન	મો	ડ	હ	ન	લો	ડ	ચ	ન
પ	નિ	પ	મ	ગ	મ	નિ	પ	ગ	–	રે	–	સા	–	–	–
એ	ક	રા	ત	આ	ડ	ઠ	ક	વિ	ત	ક	રી	અ	નુ	પ	મ
પ	ધ	પ	મ	ગ	રે	સ	નિ	સ	ગ	ગ	ગ	મ	પ	–	પ
ગુ	ન	મ	ણિ	ગૂં	ડ	થી	ડ	ગુ	ડ	ણિ	ડ	યો	ડ	ડ	ડ
પ	નિ	પ	મ	ગ	મ	ની	પ	ગ	–	રે	–	સા	–	–	–
ગુ	ન	મ	ણી	ગૂં	ડ	થી	ડ	ગુ	ડ	ણિ	ડ	યો	ડ	ડ	ડ

×				૨				૦				૩			
સ	પ	પ	પ	—	પ	પ	મ	પ	ની	ધ	ની	પ	ધ	પ	—
ભ	વિ	ક	જી	ડ	વ	તુ	મ	થ	ય	શુ	ઇ	ક	ર	તા	ડ
સ	પ	પ	પ	પ	ધ	પ	ધ	મ	પ	ગ	મ	પ	—	—	—
દુ	રિ	ત	મિ	થ્યા	ડ	મ	તિ	ખ	ણ્ડિ	યો	ડ	રે	ડ	ડ	ડ

બાકીના અંતરા ઉપર પ્રમાણે લેવાના છે.

કેટલાંક ભક્તિ પ્રધાન પદો

પદ—૧

દેખો માઇ અજબ રૂપ જીનજી કો ।
ઉનકે આગે ઓર સબહુકો, રૂપ લાગે મોહે ફીકો ॥ દેખો ॥
લોચન કરૂના અમૃત કચોલે, મુખ સોહે અતિનીકો ॥ દેખો ॥
કવિ જશદિવ્ય કહે યોં સાહિબ, નેમજી ત્રિભુવન ટીકો ॥ દેખો ॥

રાગ: બિહાગ તાલ: ત્રિતાલ માત્રા: ૧૬

૨				૦				૩				×			
ગ	મ	પ	નિ	સં	નિ	નિ	પ	મં	—	ગ	મ	ગ	—	—	સા
દે	ખો	મા	ઇ	અ	જ	બ	રૂ	ક	પ	જી	ન	જી	ડ	ડ	કો
ગ	મ	પ	નિ	સં	—	સં	—	નિ	ધ	નિ	સં	નિ	—	પ	—
ઉ	ન	કે	ડ	આ	ડ	ગે	ડ	ઔ	ર	સ	બ	હુ	ડ	કો	ડ
નિ	ધ	ની	સં	નિ	પ	ગ	મ	ગ	—	સા	—	ગ	મ	પ	નિ
રૂ	પ	લા	ગે	મો	ડ	હે	ડ	ફી	ડ	કો	ડ	દે	ખો	મા	ઇ

બાકીના અંતરા ઉપર પ્રમાણે લેવા.

પદ—૨

સાંવરીયા નાવ કિનારે લગાવ ।
નદીયાં ગહરી નાવ પુરાની, ડૂબત જહાંજ તરાવ ॥ સાંવરિયાં ॥
જ્ઞાન, ધ્યાન સમતા કે સાગર, ભૂલી નૈયાં તરાવ ॥ સાંવરિયાં ॥
અમર લક્ષ્મી સુખ ચાહક સેવક, ભવસિંધુ પાર તરાવ ॥ સાંવરિયાં ॥

રાગ : ઝીંઝોટી   તાલ : ત્રિતાલ   માત્રા : ૧૬

૦				૩				×				૨			
નિ	સા	સા	નિ	નિ	ધ	સા	નિ	સા	—	—	—	ધ	સા	રેગ	સા
ના	વ	કિ	ના	ઽ	રે	ઽ	લ	ગા	ઽ	ઽ	વ	સા	વ	રીઽ	યા
સા	ગ	ગ	ગ	મ	ગ	—	ગ	ગ	મ	ગ	મ	ગ	—	સા	નિ
ન	દી	યા	ઽ	ગે	હ	રી	ઽ	ના	ઽ	વ	પુ	રા	ઽ	ની	ઽ
નિ	—	સાં	સા	નિ	ધ	સા	નિ	સા	—	—	—	ધ	સા	રેગ	સા
ડૂ	ઽ	બ	ત	જ	હાં	જ	ત	રા	ઽ	ઽ	વ	સાં	વ	રીઽ	યા

પદ – ૩

રાગ : કાફી   તાલ : ત્રિતાલ   માત્રા : ૧૬

અનુભવ આનંદ પ્યારો અબ મોહે ।
એહ વિચાર ધાર તું જડથી, કનક ઉપલ જીમ ન્યારો ॥ અનુભવ ॥
બંધ હેતુ રાગાદિક પરિણુતિ, લખ પરખ સહુ ન્યારો ॥ અનુભવ ॥
ચિદાનંદ પ્રભુ કર કિરપા અબ, ભવસાગરથી તારો ॥ અનુભવ ॥

સ્થાયી

૦				૩				×				૨			
સા	સા	રે	રે	ગ	ગ	મ	મ	પ	—	પ	—	ગ	મ	ગ	રે
અ	નુ	ભ	વ	આ	ઽ	નં	દ	પ્યા	ઽ	રો	ઽ	અ	બ	મો	હે
રે	રે	રે	રે	રે	રે	ગ	—	ગ	રે	સા	રે	રે	—	સા	—
એ	હ	વિ	ચા	ર	ધા	ઽ	ર	તું	જ	ઽ	ઽ	થી	ઽ	ઽ	ઽ
સા	સા	રે	રે	ગ	ગ	મ	મ	પ	—	પ	—	મ	પ	ગ	રે
ક	ન	ક	ઉ	પ	લ	જી	મ	ન્યા	ઽ	રો	ઽ	અ	બ	મો	હે

અંતરા

૦				૩				×				૨			
મ	—	પ	ધ	નિ	—	સાં	સાં	નિ	—	સાં	સાં	નિ	સાં	નિ	ધ
બં	ધ	હે	તુ	ઽ	રા	ઽ	ગા	ઽ	દિ	ક	પ	રિ	ણુ	તિ	

૦				૩				×				૨			
સા	સા	રે	રે	ગ	ગ	મ	મ	પ	—	પ	—	મ	પ	ગ	રે
લ	ખ	પ	ર	ખ	સ	હુ	ડ	ન્યા	ડ	રો	ડ	અ	બ	મો	હે
રેં	રેં	રેં	રેં	રેં	ગં	ડ	સાં	રેં	રેં	નિ	—	નિ	—	સાં	સાં
ચિ	દા	નં	દ	પ્ર	ભુ	ક	ર	કિ	ર	પા	ડ	અ	ડ	બ	ડ
સા	સા	રે	રે	ગ	ગ	મ	મ	પ	—	પ	—	મ	પ	ગ	રે
ભ	વ	સા	ડ	ગ	ર	થી	ડ	તા	ડ	રો	ડ	અ	બ	મો	હે

પદ — ૩

રાગ : પૂર્વી તાલ : ત્રેતાલ માત્રા : ૧૬

મન કીતહી ન લાગે હેજે રે ॥ મન ॥
પૂરન આસભઈ અલી મેરી, અવિનાસીકો સજે રે ।
અંગ અંગ સુનિ પિયુ ગુણ હરખે, લાગો રંગ કરે જે રે ।
એતો ફિટાયો નવિ ફીરે કરહુ જોર જોરે જે ॥ કિતહી ॥
યોગ અનાલંબન નહિ નિસફલ, તીર લાગો જ્યું વેજે રે ॥ કિતહી ॥
અબ તો ભેદ તિમિર મોહિ ભાગો, પૂરન બ્રહ્મકી સેજે રે ॥
સુજસ બ્રહ્મકી તેજે રે ॥ કીતહી ॥

સ્થાયી

૦				૩				×				૨			
સ	નિ	સ	મં	ગ	રે	નિ	રે	નિ	નિ	મં	ધ	નિ	રે	સા	—
કિ	ત	હી	ન	લા	ડ	ગે	ડ	હે	ડ	જે	ડ	રે	ડ	મ	ન

અંતરા

૦				૩				×				૨			
મં	મં	ગ	ગ	મં	મં	ધ	ધ	રેં	—	સાં	—	નિ	રેં	સાં	—
પૂ	ર	ન	ડ	આ	ડ	શ	ભ	ઈ	અ	ડ	લી	મે	ડ	રી	ડ
નિ	રેં	નિ	ધ	મં	મં	ગ	ગ	મં	ધ	ગ	મં	ગ	રે	સા	—
અ	વિ	ના	શી	ડ	કી	ડ	સ	ડ	જે	ડ	ડ	રે	ડ	ડ	ડ

બાકીના અંતરા ઉપર પ્રમાણે લેવા.

પદ—૪

રાગ : અંભાવતી તાલ : ત્રિતાલ માત્રા : ૧૬

હે પ્રભુ પાસ ચિંતામણી મેરો ।
મીલ ગયો હીરો, મીંટ ગયો ફેરો, નામ જપું નિત્ય તેરો ।
પ્રીત લાગી મેરી પ્રભુજી સે પ્યારી, જૈસો ચંદ ચકોરો ।
આનંદઘન પ્રભુ ચરન શરન હે, અહોત દિયો મુકિતકો ડેરો ॥

સ્થાઈ

૦				૩				×				૨			
મ	ગ	રે	સા	—	નિ઼	ધ઼	—	સા	—	સા	—	મ	ગ	રે	સા
પા	સ	ચિં	તા	ડ	મ	ણી	ડ	મે	ડ	રો	ડ	હે	ડ	પ્ર	ભુ

અંતરા

૦				૩				×				૨			
સા	રે	મ	મ	પ	—	ધ	—	મ	પ	ગ	મ	રે	—	સા	—
મી	લ	ગ	યો	હી	ડ	રો	ડ	મી	ટ	ગ	યો	ફે	ડ	રો	ડ
મ	ગ	રે	સા	—	નિ઼	ધ઼	—	સા	—	સા	—	મ	ગ	રે	સા
ના	મ	જ	પુ	ડ	નિ	ત્ય	—	તે	ડ	રો	ડ	હે	ડ	પ્ર	ભુ

બાકીના અંતરા ઉપર પ્રમાણે લેવા.

પદ — ૫

રાગ : હંસધ્વનિ તાલ : ત્રિતાલ માત્રા : ૧૬

જિન તેરે ચરન કી શરન ગ્રહું ।
હૃદયકમલમેં ધ્યાન ધરત હું, શિર તુજ આણ વહું — જિન૦
તુજ સમ ખોલ્યો દેવ ખલકમેં, પૈખ્યો નાહિ કબહુ — જિન૦
તેરે ગુનકી જપું ગુન માલા, અહનિશ પાદ દહું — જિન૦
મેરે મનકી તુમ સબ જાનો, કયા મુખ બહુત કહું — જિન૦
કહે જશવિજય કરો તુમ સાહિબ, જવું ભવ દુઃખ ન લહું — જિન૦

૦				૩				×				૨			
સા	સા	રે	રે	ગ	ગ	મ	મ	પ	–	પ	–	મ	પ	ગ	રે
લ	ખ	પ	ર	ખ	સ	હુ	ડ	ન્યા	ડ	રો	ડ	અ	બ	મો	હે
રેં	રેં	રેં	રેં	રેં	ગં	ડ	સાં	રેં	રેં	નિ	–	નિ	–	સાં	સાં
ચિ	દા	નં	દ	પ્ર	ભુ	ક	ર	કિ	ર	પા	ડ	અ	ડ	બ	ડ
સા	સા	રે	રે	ગ	ગ	મ	મ	પ	–	પ	–	મ	પ	ગ	રે
ભ	વ	સા	ડ	ગ	ર	થી	ડ	તા	ડ	રો	ડ	અ	બ	મો	હે

પદ – ૩

રાગ : પૂર્વા તાલ : ત્રેતાલ માત્રા : ૧૬

મન કીતહી ન લાગે હેજે રે ॥ મન ॥
પૂરન આસભઈ અલી મેરી, અવિનાશીકો સજે રે ।
અંગ અંગ સુનિ પિયુ ગુણ હરખે, લાગો રંગ કરે જે રે ।
એતો ફિટાયો નવિ ફીરે કરહુ જોર જોરે જે ॥ કિતહી ॥
યોગ અનાલંબન નહિ નિસફલ, તીર લાગો જયું વેજે રે ॥ કિતહી ॥
અબ તો ભેદ તિમિર મોહિ ભાગો, પૂરન બ્રહ્મકી સેજે રે ॥
સુજસ બ્રહ્મકી તેજે રે ॥ કીતહી ॥

સ્થાયી

૦				૩				×				૨			
સ	નિ	સ	મં	ગ	રે	નિ	રે	નિ	નિ	મં	ધ	નિ	રે	સા	–
કિ	ત	હી	ન	લા	ડ	ગે	ડ	હે	ડ	જે	ડ	રે	ડ	મ	ન

અંતરા

૦				૩				×				૨			
મં	મં	ગ	ગ	મં	મં	ધ	ધ	રેં	–	સાં	–	નિ	રેં	સાં	–
પૂ	ર	ન	ડ	આ	ડ	શ	ભ	ઈ	અ	ડ	લી	મે	ડ	રી	ડ
નિ	રેં	નિ	ધ	મં	મં	ગ	ગ	મં	ધ	ગ	મં	ગ	રે	સા	–
અ	વિ	ના	શી	ડ	કી	ડ	સ	ડ	જે	ડ	ડ	રે	ડ	ડ	ડ

બાકીના અંતરા ઉપર પ્રમાણે લેવા.

પદ—૪

રાગ : અંભાવતી તાલ : ત્રિતાલ માત્રા : ૧૬

હે પ્રભુ પાસ ચિંતામણી મેરો ।
મીલ ગયો હીરો, મીટ ગયો ફેરો, નામ જપું નિત્ય તેરો ।
પ્રીત લાગી મેરી પ્રભુજી સે પ્યારી, જૈસો ચંદ ચકોરો ।
આનંદઘન પ્રભુ ચરન શરન હૈ, બહોત દિયો મુક્તિકો ડેરો ॥

સ્થાઈ

૦				૩				×				૨			
મ	ગ	રે	સા	—	નિ઼	ધ઼	—	સા	—	સા	—	મ	ગ	રે	સા
પા	સ	ચિં	તા	ડ	મ	ણી	ડ	મે	ડ	રો	ડ	હે	ડ	પ્ર	ભુ

અંતરા

૦				૩				×				૨			
સા	રે	મ	મ	પ	—	ધ	—	મ	પ	ગ	મ	રે	—	સા	—
મી	લ	ગ	યો	હી	ડ	રો	ડ	મી	ટ	ગ	યો	ફે	ડ	રો	ડ
મ	ગ	રે	સા	—	નિ઼	ધ઼	—	સા	—	સા	—	મ	ગ	રે	સા
ના	મ	જ	પુ	ડ	નિ	ત્ય	—	તે	ડ	રો	ડ	હે	ડ	પ્ર	ભુ

બાકીના અંતરા ઉપર પ્રમાણે લેવા.

પદ—૫

રાગ : હંસધ્વનિ તાલ : ત્રિતાલ માત્રા : ૧૬

જિન તેરે ચરન કી શરન ગ્રહું ।
હૃદયકમલમેં ધ્યાન ધરત હું, શિર તુજ આણ વહું — જિન૦
તુજ સમ ખોલ્યો દેવ ખલકમેં, પૈખ્યો નાહિ કબહું — જિન૦
તેરે ગુનકી જપું ગુન માલા, અહનિશ પાદ દહું — જિન૦
મેરે મનકી તુમ સબ જાનો, કયા મુખ બહુત કહું — જિન૦
કહે જશવિજય કરો તુમ સાહિબ, જવું ભવ દુઃખ ન લહું — જિન૦

સ્થાયી

૦	૩	×	૨
નિ રેં સં સં	પ – ગ પ	રે – – –	સ રે ગ સા
ચ ર ન કી	શ ર ન ગ્ર	હું ઽ ઽ ઽ	જિ ન તે રે

અંતરા

૦	૩	×	૨
પ – સં –	સં – સં –	ગં – ગં પ	રેં – સં –
હૃ દ ય કે	મ લ મેં ઽ	ધ્યા ઽ ન ધ	ર ત હું ઽ
પ પ નિ સં	રેં – સં –	પ – ગ પ	ગ રે સ –
શિ ર તુ જ	આ ઽ ણુ વ	હું ઽ જિ ન	તે ઽ રે ઽ

રાગ : બાગેશ્રી

સરગમ ત્રિતાલ માત્રા : ૧૬

સ્થાઈ

૦	૩	×	૨
મગ મગ રેસ નિસ	– ધ – ધ	નિ – ધ મ	ગ રે સ –
નિ ધ નિ સ	સ – સ –	ગમ ગમ ધનિ ધનિ	સંનિ ધમ ગરે સા–

અંતરા

૦	૩	×	૨
ગ મ ધ નિ	સં – નિ સં	મં ગં રેં સાં	નિ નિ ધ –
સાંરેં સાંનિ ધમ પધ	ગ– ગમ – રેસા	ગ– મગ – રેસા	ગ– મગ – રેસા

રાગ : ભીમપલાસી

સરગમ – ત્રિતાલ

સ્થાઇ

૦	૩	×	૨
સં– નિ ધપ મપ	નિ– –ધ પમ ગરે	નિ સા મ ગ	મ – – –
પ નિ પ નિ	પનિ સંરેં સં –	નિ ધ પ મ	ગ મ પ –

અંતરા

૦	૩	×	૨
પ – પ પ	મ પ ગ મ	પ – નિ નિ	સાં – સાં –
પ નિ સાં ગં	રેં નિ સાં –	નિ ધ પ મ	ગ મ પ –

રાગ : કાફી

સરગમ તાલ : ત્રિતાલ માત્રા ૧૬

સ્થાયી

૦	૩	×	૨
મગ મગ રેસા નિસા	– રે મ પ	ગ – – રે	ગ રે સ –
નિ ધ મ પ	સાં નિ ધ પ	ગ ગ રે મ	ગ રે સ –

અંતરા

૦	૩	×	૨
મ પ નિ નિ	સં – નિ સં	મં ગં રેં સાં	રેં નિ સાં –
સાં રેં નિ સાં	ધ નિ પ ધ	મ પ ગ રે	સ રે નિ સ

રાગ : ખમાચ

સરગમ તાલ : ત્રિતાલ માત્રા ૧૬

સ્થાયી

૦	૩	×	૨
નિસા ગમ સાગ મપ	ગમ પધ ગમ ગ–	મ ગ – મ	ગ રે સ –
ધ નિ સં ધ	નિ સં ધ નિ	સં નિ ધ પ	મ ગ રે સ

અંતરા

૦	૩	×	૨
ગ મ નિ ધ	નિ ધ નિ નિ	સં – સં સં	સં રેં સં –
ગ મં પં મં	ગં રેં સં –	સંરેં સંનિ ધપ ધનિ	સંનિ ધપ મગ રેસા

સંપૂર્ણ

પૂજામાં આવતા કેટલાક કઠીન શબ્દોના શબ્દાર્થો

પૂજા-૧

ધોતરાજી—ધોતીયું* પહેરી શોભતો.

ગંધોદક—સુગંધી જલ.

કળશરાજી—કળશની રાજી એટલે શ્રેણી.

માર્જંતીશં—પરમાત્માને પૂંજણીથી-પ્રમાર્જવા.

દિવિ યથેંદ્રાદિક—દિવિ એટલે સ્વર્ગમાં જેમ ઈન્દ્રો વગેરે.

અંગ—જૈનધર્મના મૂળ યા મૂખ્ય ૧૨ શાસ્ત્રોની એક સંજ્ઞા જેને આગમો કહેવાય છે.

ઉપાંગ—મૂળ કે મૂખ્ય શાસ્ત્રોના અંગ રૂપ (અંગથી બીજી કક્ષાનાં) ૧૧ ઉપાંગ શાસ્ત્રો.

ગણધર—તીર્થંકરના હસ્તદિક્ષિત મુખ્ય શિષ્યોને ગણધર કહેવાય

ધોતી—ધોતીયું.

કલશાલિ—કલશ-આલિ-એટલે શ્રેણી કલશની શ્રેણી

વિરતાવિરતિ—દેશવિરતિવંત-શ્રાવકની

વૈતરણી—નરકમાં રહેલી નદી

રવિ ભરણી—સૂર્યના તેજમાં (ભરણી આદિ) નક્ષત્રોનું તેજ નષ્ટ થાય તેમ (?)

પૂજા-૨

બાવના—ચંદન-સુખડ

ગોસીસ—ગો-સીસ=ગાયના મસ્તકમાંથી નીકળતું ચંદન, જેને ગોરોચન કહેવાય છે.

ઘનસારાદિક—કપૂર વિગેરે સુગંધી ચૂર્ણ

અંસ—ખભા

ગાત્ર—શરીર

હરિ—ઇંદ્ર

---

* ધોતીયું શબ્દ ઘણો જુનો છે.

યક્ષકર્દમ—કપૂર-કસ્તુરી-ચંદન આદિના મિશ્રણથી થતું સુગંધી ચૂર્ણ.

અગરચૂઓ—અગર પદાર્થનું ચૂર્ણ (એક જાતના ધૂપનો ભૂકો)

ઉર ઉર—નવી નવી

પૂજા-૩

તિમિર સંકોચના—અજ્ઞાનરૂપી અંધકારને સંકોચ કરનાર-દૂર કરનાર.

ભુવન વિરોચન—ત્રણભુવનમાં સૂર્ય સમાન.

દેવ ચીવર—દેવથી અપાતું, ચીવર એટલે વસ્ત્ર.

નયન કચોલડે—નેત્રરૂપી કચોલડાં-કટોરા

પૂજા-૪

ઉચાટ—આર્તધ્યાન રૂપ ઉચાટ.

દ્રુપદરાયકી—દ્રુપદપુત્રી-દ્રૌપદી.

સૂરિયાભ—એ નામનો એક દેવ.

પૂજા-૫

પદ પંકજ—પગ રૂપી કમલ.

પૂજા-૬

સુથી—થાઓ (?)

નીકે—નાશ પામે-નષ્ટ થાય.

પૂજા-૭

વરણક—વિવિધ વર્ણના.

મીસ—મ્હાનાથી.

કથીપા—પ્રકાર (?)

સંઝારાગ—સંધ્યાનો રંગ.

સુરરામા—દેવ પત્ની.

ઋષભકૂટચક્રીનામા—એક પહાડના ઋષભ નામના કૂટ ઉપર જેમ ચક્રવર્તી દિગ્વિજય કરીને પોતાનું નામ કાકિણીરત્નથી લખે, તેમ ભવિ પ્રાણી મિથ્યાત્વાદિક ઉપર વિજય મેળવીને ચક્રીની જેમ આંગી રચે એવો અર્થ થઈ શકે.

પૂજા-૮

હિમવાલુકા—બરાસ કપૂર.

પૂજા-૯

માઇ—આ શબ્દ સંબોધનાર્થે છે.

અંગદજડિત—બાજુબંધથી જડિત-બે હાથના બાવડા ઉપર લગાવવાનું આભૂષણ.

પૂજા-૧૦

આખંડલ—ઇન્દ્રની પદવી.

પૂજા-૧૧

વિશ્વકર્મા—વિશ્વને બનાવનાર બ્રહ્મા. આ શબ્દનો પ્રયોગ લોક-વ્યવહારની દષ્ટિને માન આપીને કર્યો છે.

ગુંથી ચંદ્રોદય—પ્રભુના સિંહાસન ઉપર ફૂલથી ચોરસ જાલી ગુંથીને

ઝુંબક વૃંદને—તેમાં ફુલના તોરણ ગોટાઓ લટકાવવા.

પૂજા-૧૨

પગર (પ્રકર)—સમુદાય.

મેહુલા—મેઘ.

સમવસરણ—તીર્થંકર દેવની ત્રણ ગઢવાળી જંગી પ્રવચન પીઠ.

ભમરપે કહાવતી જડતે—પુષ્પની જડમાલા ગુંજારવ કરતા ભમર= ભમરા દ્વારા એમ કહાવે છે કે—

પૂજા-૧૩

કુંદરૂક્કો—કુંદરૂ નામનો ધૂપ.

તુરુક્કો—સેલારસ ધૂપની એક જાત.

અંબર— મગરના મુખમાંથી નીકળતા ફીણોનો સુકાઇ ગયા બાદનો પદાર્થ. હાર્ટની મજબુતી માટે વપરાતી આયુર્વેદની શ્રેષ્ઠ ઔષધી-આ અણાહારી હોવાથી જૈન સાધુઓ રાતના પણ લઈ શકે છે.

તુંબર—તગર એક જાતનો ધૂપ.

જયતમાન પડતાલ એકતાલ—આ બધા મૃદંગતબલાના ઓગણપચાસ તાલ-ઠેકાઓ છે.

આયતિધરી—આયતિ એટલે ઉત્તરકાળમાં થનારા.

સુરતિ—ધારણા.

ગયણે—ગગન આકાશ.

તુમ્હ—તુમારા.

રાયણે—સુજનો-સ્વજનો.

ગુહીરં—ગંભીર.

પીતામૃતપર—પીધેલ અમૃતની જેમ.

નયણે—આંખ-નેત્રો.

પૂજા-૧૪

સરસ વય—સરખી વય ઉંમરના.

ભૂષાંગની—ભૂષણવંત અથવા ભૂષિત અંગવાલી.

હાવ—મુખના વિકારો-ચેષ્ટઓ.

ભાવ—ચિત્તથી ઉપજે તે.

ઘનકુચ—કઠીન-પરસ્પર મળેલા એવા સ્તનો.

કસી—તાણીને.

પૂજા-૧૫

નટ્ટે કુટ્ટિ કઠ ઠુગ—નૃત્ય કરતાં જે ધ્વનિ થાય તેના સૂચક શબ્દો. જે નૃત્યની કે ઠેકાની પરિભાષામાં.

ચિપટ—આવા તાલના શબ્દો.

તિના તિના—તંત્રવાદ્યના શબ્દો-વાદ્યની પરિભાષામાં ધ્વનિત શબ્દો.

તાંડવ—એક પ્રકારનું નૃત્ય.

મહુઅરી—એક પ્રકારનું વાજિંત્ર.

પૂજાના જરૂરી ક્લિષ્ટ અર્થો પૂરા થયા.

: શુદ્ધિપત્રક :

પૂજાના નંબર	અશુદ્ધિ	શુદ્ધિ
પૂજા પહેલી. ૧	ધીતીરાજ	ધૌતરાજ
	વિસદ	વિશુદ્ધ
	ભગવદ્દલોકિને	ભગવદાલોકિને
	ગંધધોદકે	ગંધોદકે
પદ-૧	ગંગોદક	ગંધોદક
	વિરતિકરણી	વિરતિકી કરણી
	યોગીસર	યોગીસરે
પૂજા-૨	હર	હરિ
	કહી	કરી
પદ-૨	ભાલગળ	ભાલ-થલે
	જોરૂ	મેરૂ
	અભિભાતિ	ઔરભાતિ
	દુરતિ કુ	દુરતિ કું
	ગાત	ગાત્ર
પૂજા-૩	હોય	દોય
	વૈરોચન	વિરોચન
	સમુ	સમું
પદ-૩	હોય લે કે	દોય લે કે
	વરસજોડ	વસ્ત્રજોડ
	મુખદીજે	મુખરસપીજે
પૂજા-૪	બાપના	બાવના
	સુરખતે	સુરપતિ
પદ-૪	ભેદ	ભેદે
	અંગે	સંગે
પૂજા-૫	વલી	વેલી
	બોરસિરિ	બોલસિરી
	પુલે	ફૂલે
	ભાતિ તું	તું ભવિ
પૂજા-૬	પાડલ કોમલ	પાડલકોલ
	હુ	હો
પદ-૬	કંહી	કંહે

	જસે	જેસેં
પૂજા-૭	વરએક પુલશું	વરણિક ફૂલશું
	ચિત્ત રે	ચિન્તરે
પદ-૭	જાત	જાતે
	કથીયા	કથીપા
	ભાત	ભાતે
પૂજા-૮	ચૂર્ણ	ચૂરણું
પૂજા-૯	ધન	ઘન
પદ-૯	જાત	નિકર
	સુરનાર	સુરનર
	સુરધ્વજ	સુરે ધ્વજ
પૂજા-૧૦	ચડયા	જડયા
	તુકુટ	મુગુટ
પદ-૧૦	કહે	બહુ
	હો કુંડળ	દોય કુંડલ
પૂજા-૧૧	રુચિર	રૂચિવર
	ભળશુ	જાલિશું
પદ-૧૧	ધરે	ધરૈ
	જેસે	જૈસી
	ભાગ	ભાગે
	માગ	માગે
	હરશે	હરખે
	પગરવર પુલનો	પ્રગર જિમ ફુલનો
	પંચવર્ણો	પંચવર્ણે
	હર્ષતિમ	હરચતિ
	પરસે	પૂરસે
પદ-૧૨	પુલ	ફૂલ
	એમ જિન પૂજતાં	પ્રભુ પૂજા કરતાં
	પરસે	ફરસે
	ઉડતે	જડતે
	અધોવૃંદ	અધોવૃંત્ત

	તાણુ	તાકી
	અખે	હોસ્યે
પૂજા-૧૩	જૈતય	આ શબ્દ રદ સમજવા
પદ-૧૩	તંદુલ	તંદુલે
	કરો	રચો
	ધરે	ધરે
પૂજા-૧૪	કુંદરૂ કાતરૂ કકાસુ	કુંદરૂકકો તરૂકકો
	કસ્તુરિકા	સુકસ્તુરિકા
	અગર	ધૂપ
	ધૂપ ધૂમા૦	આણીએ ધ્રુપીધ્રુમા૦

સૂચતિ ચાલી આ પંકિત પછી હસ્તલિખિત પોથીમાં ‘ **ભવિ કુગતિ શુચિત બાલી** ’ આટલી પંકિત વધુ આપેલી છે. જે છાપેલ પૂજામાં નથી. ગાનાર યોગ્ય રીતે ગોઠવીને ગાઈ શકે છે.

	મૃગમશું	મૃગમદસ્યું
	ધન	ઘન
	ભવિ	ભવ
પૂજા-૧૫	વીણુ	વેણું
	જયત	જયતિ
	પડતાલિક	પડતાલિક એક
	જેમ	જિમ
પદ-૧૫	ઉપંગ	ઉપાંગ

વાજતિ તાન માન...આ લીટીની જગ્યાએ હસ્ત પોથીમાં ‘ **વાજે તુર જલદ જિમ ગુહિરં** ’ આવી વધારાની પંકિત છે.

	કરલીના	કરિલીના
	જેમ મધુરં	જિનમધુરે
	તેમ	જિમ
પૂજા-૧૬ પદ	કશી	કસી
	ઠહ ડહ	ડુગડુગ
	વિચ્યપેટી	ચિપટ

	તિમ	
	વિસાલ	વિશાલ
	પુડલડા	દુડદડી
	વદ્ભેરા	વરભેરી
	પૂજ	પૂજા
પૂજા-૧૭ પદ	પરીપરી	ફિરિફિરી
	તાલશું	તાલશ્યું
	એણીપરે	દેવપરે
	અમે	હમ
	કરૂં	કરો
	સખિ	સાથે
કલશ	"કુમતિતિમિર"...આ પંકિતની જગ્યાએ હસ્તપ્રતમાં...'દુરિત મિથ્યામતિ હણીયો રે' આવી પંકિત છે.	
	ચિતવિત	ચિતવિત્ત

પૂજાના અર્થો સમાપ્ત થયા.

卐

પૂજા પછીના ભક્તિપદો

પાનું-૫૨	કરૂના	કરૂણા
પદ-૧	જશદિવ્ય	જસવિજય
પાનું-૫૪	અંગ અગ	અંગઅંગ
પદ-૩	કરે જોરે	કિરંજી રે
પાનું-૫૫	ગ્રહું	ગહું
પદ-૫	ગુનમાલા	જપમાલા
	પાદ	યાદ
	તુમ	ત્યૂં
	જનું	જયૂં

